

NUORTEN BÄNDISOITON MOTIVAATIO

Laura Tykkyläinen

Pro gradu

Musiikkikasvatus

28.3.2007

Jyväskylän yliopisto

JYVÄSKYLÄN YLIOPISTO

Tiedekunta – Faculty Humanistinen tiedekunta	Laitos – Department Musiikin laitos
Tekijä – Author Laura Tykkyläinen	
Työn nimi – Title Nuorten bändisoiton motivaatio	
Oppiaine – Subject Musiikkikasvatus	Työn laji – Level Pro gradu
Aika – Month and year Maaliskuu 2007	Sivumäärä – Number of pages 94
Tiivistelmä – Abstract <p>Tutkimuksessa eritellään ja jäsenetään nuorten bändisoiton motivaatiota. Samalla tarkastellaan bändisoiton motivaatiotekijöiden liittymistä nuoren kasvuun ja identiteetin rakentamiseen. Tutkimuksessa haastateltiin kahta pääasiassa yhdeksäsluokkalaisista koostuvaa bändiä, jotka toimivat ilman ohjausta. Molempia bändejä haastateltiin ryhminä teemahaastattelulla. Haastattelutulokset jaoteltiin motiiviluokkiin Kososen (1996) varhaisnuorten soittamisen motiiviluokituksen pohjautuen. Samalla katsottiin, nouseeko aineistosta joitain juuri bändisoittoon liittyviä tärkeitä motiiveja. Tärkeimmiksi motiiveiksi nousivat soittamisen ilo, musiikista (ei niinkään sanoista) saatavat elämykset, kehittyminen ja osaaminen, vuorovaikutus sekä esiintyminen ja bändisoittajaidentiteetin muodostaminen. Eri motiiviluokat liittyivät toisiinsa läheisesti ja samassa virkkeessä saatettiin kuvata esimerkiksi osaamisesta, esiintymisestä ja musiikillisesta elämyksestä syntyvää mielihyvää. Monet motiiviluokat saivat lisäarvoa esiintymisten kautta. Esiintyminen ja bändisoittajaidentiteetin muodostaminen olivat tärkeitä motiiveja etenkin bändeihin sitoutuneimmilla jäsenillä, jotka olivat käyneet soittotunneilla vasta vähän aikaa tai olivat itseoppineita. Näin idoleiden malli oli heille tärkeä motivoija, joka soiton lisäksi vaikutti joidenkin ulkomuotoon ja asenteisiin. Juuri bändisoittajaidentiteetti nousi tuloksissa tärkeäksi motiiviluokaksi, joka liittyi erityisesti bändisoittoon ja nuorten kehitysvaiheeseen. Tutkimus antoi virikkeitä bändisoiton motivaation tutkimukseen eri ikäisillä.</p>	
Asiasanat – Keywords nuoruus, rock, yhtyeet, bändi, soittaminen, harrastukset, motivaatio, identiteetti	
Säilytyspaikka – Depository	
Muita tietoja – Additional information	

SISÄLLYS

1 JOHDANTO	1
2 TUTKIMUKSEN TAVOITTEET JA AIEMPIÄ TUTKIMUKSIA	3
3 NUORUUS	5
3.1 Havighurstin kehitystehtävät	6
3.2 Identiteetin etsintä nuoruuden perustavana kysymyksenä	7
3.3 Identiteetin rakentaminen kehitystehtävien kautta	9
4 MOTIVAATIO	11
4.1 Tietoperäinen ja tunneperäinen motivaatio sekä sisäinen ja ulkoinen motivaatio	12
4.2 Harrastuksen motivaatio	13
4.3 Musiikkiharrastuksen motivaatio	17
4.4 Ryhmän vaikutus motivaatioon	21
4.5 Identiteetin ja minäkäsityksen muodostaminen ja ylläpito bändisoittoa motivoivina tekijöinä	25
4.6 Ryhmän vaikutus motivaatioon identiteetin kautta.....	28
5 BÄNDISOITTOHARRASTUS	33
5.1 Bändisoitto osana nuorten elämänpiirejä	33
5.2 Bänditoiminta nuorten harrastuksena Suomessa	35
6 TUTKIMUSASETELMA	37
6.1 Tutkimusaineisto ja -menetelmä	37
6.2 Aineistonkeruun luotettavuus	41
6.3 Tutkittujen bändien kuvaukset	43
7 TUTKIMUSTULOKSET	47
7.1 Soittamiseen ja sen tuottamiin elämyksiin perustuvat motiivit	47
7.2 Saavutusmotiivit ja -motivaatio	52

7.2.1 Hallinta	53
7.2.2 Musiikin esittäminen	58
7.3 Vuorovaikutukseen perustuvat motiivit	63
7.3.1 Kontaktimotiivit	63
7.3.2 Kannustus	66
7.4 Bändisoittajaidentiteetin muodostamiseen perustuvat motiivit	68
7.4.1 Malli	69
7.4.2 Kulttuurin omaksuminen	72
7.5 Välineelliset motiivit – hyöty ja ulkoiset palkkiot	80
7.6. Nuorten bändisoiton motivaatioluokitus	81
8 JOHTOPÄÄTÖKSET	84
8.1 Nuorten bändisoiton motivaatiotekijät ja niiden suhteet	84
8.2 Tutkimustulosten luotettavuus ja yleistettävyys	87
8.3 Jatkotutkimusaiheita	88
LÄHTEET	90

1 JOHDANTO

Ajatus tutkia nuorten bändisoittoa lähti aluksi siitä, että minua kiinnosti, miksi jotkut nuoret, jotka eivät ole ollenkaan kiinnostuneita koulunkäynnistä, käyttävät valtavasti aikaa ja energiaa jonkin yksittäisen harrastuksen parissa. Bändisoiton ohella esimerkeiksi sopivat muun muassa skeittaus ja lumilautailu. Näille yhteistä on nuorten omaehtoinen ja itsenäinen yhdessä tekeminen ja asialle omistautuminen. Tekemiseen liittyvät harjoittelemisen ja kehittyminen mutta myös yhdessäolo. Äärimmilleen vietyinä harrastus on elämäntapa, joka vie suurimman osan nuoren ajasta ja ajatuksista, ja harrastus näkyy niin pukeutumisessa kuin asenteissakin.

Populaarimusiikki on merkittävä osa nuorten elämää. Myös bändisoitto kiinnostaa. Aaltosen (2001, 27) tutkimukseen vastanneista kahdeksaluokkalaisista musiikin valinneista yli puolet ilmaisi halukkuutensa oman bändin perustamiseen. Anttilan (2006, 109) kyselytutkimuksessa nuoret toivoivat koulun musiikinopetukselta nimenomaan bändisoittoa ja uusien, nuoria lähellä olevien kappaleiden soittamista tunneilla. Bändisoittoharrastuksen tutkiminen on tärkeää, koska se on olennainen osa monien nuorten arkipäivää. Musiikin opettamisen näkökulmasta on hyödyllistä tietää, millaiset tekijät motivoivat nuoria heidän bändisoittoharrastuksessaan. Tutkimukseni tuloksia voidaankin soveltaa esimerkiksi bändisoiton opetuksessa.

Lassila (1987, 36-37) arvioi erilaisia syitä siihen, miksi nuoret aloittavat rockinsoiton. Hänen mukaansa bändisoitto on nuorille itseilmaisun muoto, sillä voi erottautua alakulttuuriin tai kapinoida jossain määrin aikuisia vastaan. Lisäksi sillä saavutetaan pääomaa nuorisokulttuurissa. Se voi olla myös väline yhteiskunnallisiin kannanottoihin. Bänditoiminta voi olla jatkoa poikakirjojen seikkailuille. Tärkeää on myös se, että soittaminen on hauskaa ja bändisoiton kautta voidaan tavoitella idolien kaltaista elämää, niin sanottua rock and roll -unelmaa. Haluan tutkimuksessani kartoittaa tarkempia eri tieteenaloilta löydettyjä motiiveja nuorten bändisoitolle. Harrastukseen ja musiikkiharrastukseen motivoitumiseen liittyy hyvin monia tekijöitä, ja arvioin niiden suhdetta bändisoittoon.

2 TUTKIMUKSEN TAVOITTEET JA AIEMPIÄ TUTKIMUKSIA

Tavoitteenani on tutkia, mikä nuoria motivoi bändisoittoon. Tutkielmani on otteeltaan monitieteinen, ja olen käyttänyt niin kasvatustieteen, sosiologian, sosiaalipsykologian, kehityspsykologian kuin musiikkitieteen ja musiikkikasvatuksen alojen kirjallisuutta. Erja Kosonen on tutkinut nuorten musiikkiharrastukseen motivoitumista (1996) ja nuorten pianonsoittoharrastuksen motivaatiota (2001). Käytän hänen luokitustaan varhaisnuorten soittamisen motivaatiosta analyysini pohjana. Rajaan tutkimuksen koskemaan nuoria, joiden elämänvaiheessa Eriksonin (1980/1959) mukaan tärkein kysymys on identiteetin rakentaminen. Bändisoittoon liittyy tässä tapauksessa rockmusiikki ja siihen liittyvä muu kulttuuri ja ihanteet sekä idolit, joihin kohdistuva kiinnostus painottuu identiteettikysymysten vuoksi useimmiten juuri nuoruusikään. Koska bändisoitto voi liittyä olennaisesti nuorten kasvuun, tarkastelen nuorten motivoitumista bändisoittoon myös identiteetin rakentamisen kautta.

Tein keväällä 2004 kaksi ryhmähaastattelua, joissa haastattelin teemahaastattelulla kahta pääasiassa yhdeksäsluokkalaisista koostuvaa bändiä. Näiden haastattelujen avulla pyrin tuomaan esiin nuorten omia mietteitä bändisoittoharrastuksensa syistä. Vertailen niiden yhtäläisyyksiä ja eroja Kososen luokitukseen ja sovellan luokitusta omien tulosteni ja aiempien tutkimusten näkökulmasta.

Bändisoittoa on tutkittu eri näkökulmista. Vaikka monissa tutkimuksissa sivutaan bändisoittoon kohdistuvaa kiinnostusta, aiemmin ei ole tehty tutkimusta, jossa olisi nimenomaan paneuduttu nuorten bändisoittomotivaation syihin. Tahdon siis selvittää, miksi bändisoittoharrastus kiinnostaa nuoria, ja nostaa esille nuorten identiteettikehityksen osana bänditoimintaan motivoitumista. Lucy Green (2002) on tutkinut bändisoittajien informaaleja oppimistapoja. Jarna Soilevuo Grønnerød tutki nuorten miesten keskinäisiä suhteita rockbändissä (2004) sekä suomalaisten harrastelijarockbändien alkoholin- ja kannabiksenkäytön sosiaalisia merkityksiä (2002). Lisensiaatintyössään (Knuutila 1997) hän käsittelee tyttöjen rockinsoittoharrastusta nuoruusiän ja sukupuolijärjestelmän näkökulmista. Fornäs, Lindberg ja Sernhede (1995) selvittivät sitä, miksi juuri rock on tärkeää nuorille, haastatteleamalla kolmea ruotsalaisnuorten bändiä. He kartoittivat nuorten objektiivisia, sosiaalisia, symbolisia ja subjektiivisia merkityksiä rockin soittamiselle ja suhteuttivat niitä modernin yhteiskunnan, sosiaalisten ryhmien ja kulttuuristen symboleiden teorioihin. Jukka Tervo (2003) kuvaa bändisoiton käyttöä nuorten musiikkiterapiamuotona.

Bändisoiton alueelta on tehty myös lukuisia pro graduja. Tiina Rostela (1995) on tehnyt tapaustutkimuksen bändikerhotoiminnasta yläasteen erityisoppilaan kasvun tukena. Anna Melleniuksen (2005) tutkielma käsittelee bändin pienryhmädynamiikkaa, muun muassa ongelmien ratkaisua, kommunikaatiota ja soittajien rooleja eri ryhmissä. Liina Aaltonen (2001) teki kahdeksaluokkalaisten musiikin valinneiden parissa kyselytutkimuksen, jossa hän kartoitti heidän kiinnostustaan bändisoittoon. Eija Severinkangas-Kangas (1996) selvitti bändisoiton subjektiivisia, objektiivisia ja pedagogisia merkityksiä erään bändin jäsenille.

3 NUORUUS

Nuoruus on ikävaihe, joka sijoittuu lapsuuden ja aikuisuuden väliin. Eri tilanteissa nuoriksi määritellään eri ikäisiä yhdeksänvuotiaista kolmekymmenvuotiaisiin, jolloin nuoruuteen sisältyy jo hyvin erilaisia kehitysvaiheita ja elämäntilanteita. Esimerkiksi Nurmi (2001, 257) jaottelee nuoruuden varhaisnuoruuteen (11-14 ikävuotta), keskinuoruuteen (15-18 ikävuotta) ja myöhäisnuoruuteen (19-25 ikävuotta), jota joskus kutsutaan myös varhaisaikuisuudeksi. Nuoruusiän kehitystä ohjaavat biologiset, psykologiset, sosiaaliset ja yhteiskunnalliset tekijät, jotka ovat vuorovaikutuksessa keskenään. Nuoruusvaihe käynnistyy biologisten muutosten, kuten hormonitoiminnan muutosten ja ulkoisen kasvamisen käynnistyessä elämän toisen vuosikymmenen alussa. Samaan aikaan myös ajattelu kehittyy niin, että nuori pystyy käsittelemään asioita abstraktilla ja loogisella tasolla aikuisen tavoin. Tällöin hän pystyy paremmin arvioimaan sosiaalisia tilanteita ja itseään. Ajattelun kehitys yhdessä monien ikään liittyvien sosiaalisten ja yhteiskunnan asettamien odotusten kanssa saavat nuorena aikaan uudenlaista ajattelua ja toimintaa. (Nurmi 2001, 256, 261-262.) Seuraavassa esittelen lyhyesti Havighurstin ja Eriksonin elämänkaariteoriat, määrittelen identiteetin käsitettä ja kerron nuoren suhteesta ympäristöönsä nyky-yhteiskunnassa. Näin pyrin luomaan edellytykset analysoida musiikkiharrastuksen asemaa osana nuoren kehitystä.

3.1 Havighurstin kehitystehtävät

Amerikkalainen Robert Havighurst (1981, esipuhe) kehitti 1940-luvulla elämänkaariteorian, jossa jokaisella ikävaiheella on omat kehitystehtävänsä. Havighurst näkee kehitystehtävien perustana yksilön biologisen kehityksen, ympäristön paineet ja vuorovaikutuksen sekä yksilön psyykkiset arvot ja tarpeet. Useimpiin kehitystehtäviin vaikuttavat nämä kaikki yhdessä (Havighurst 1981, 5-6). Havighurst (1981, 1-2) pitää kasvamista oppimisena, jolloin myös kasvamisessa on erityisiä herkkyyskausia, joiden mukaisesti kehitystehtävät on jaoteltu eri ikäkausiin. Osa kehitystehtävistä, kuten esimerkiksi sukupuoliroolin omaksuminen, tulee aina uudelleen vastaan eri muodoissaan eri elämänvaiheissa (Havighurst 1981, 40-41). Erityisesti sosiaaliset odotukset ohjaavat yksilön toimintaa, ja siksi osa kehitystehtävistä on vahvasti sidoksissa myös aikaan ja kulttuuriin (Havighurst 1981, 37, 39).

Havighurst määrittelee nuoruuden sijoittuvan ikävuosien 12-18 välille. Tällöin kehitystehtäviä on kahdeksan: uusien kypsempien suhteiden luominen ikätovereihin niin, että voi toimia aikuisena aikuisten joukossa, sukupuoliroolin omaksuminen, oman ruumiin ja ulkonäön hyväksyminen, emotionaalisen riippumattomuuden saavuttaminen vanhempiin ja muihin aikuisiin, valmistautuminen ja positiivisen asenteen saavuttaminen avioliittoon ja perhe-elämään, ammattiuran suunnittelu, arvojen ja etiikan muodostaminen tai omaksuminen sekä sosiaalisesti vastuullisen käyttäytymisen arvostaminen ja saavuttaminen (Havighurst 1981, 43-79). Muun muassa Kuusinen (2006, 317) on kritisoinut Havighurstin kehitystehtäviä liian normatiivisiksi ja kulttuurisidonnaisiksi mutta pitää kehitystehtäväkäsitettä käsitteenä kuitenkin toimivana ja ajasta ja paikasta riippumattomana. Hänen mielestään (emt. 2006, 322) kehitystehtävät auttavat kaikesta huolimatta jäsentämään kehitysvaiheiden välisiä eroja ja yhteiskunnan mahdollisuuksia ja rajoituksia. Nurmi

(2001, 259) sen sijaan pitää Havighurstin teemoja yllättävän sopivina vielä nykypäivän Suomessa.

3.2 Identiteetin etsintä nuoruuden perustavana kysymyksenä

Psykoanalyttikko Erik H. Erikson (1902/1950) kehitti psykososiaalisen kehitysteorian, joka ottaa huomioon ihmisen biologisen ja psyykkisen kehityksen sekä ihmisen vuorovaikutuksen ympäristönsä kanssa. Nämä tekijät vaikuttavat toisiinsa jatkuvasti. Ympäristöön liittyy kulttuuri, jonka arvot ja käyttäytymismallit vaikuttavat väistämättä samoin kuin lähipiirin ihmiset joiden kanssa ollaan vuorovaikutuksessa (Erikson 1980/1959, 52-54). Eriksonin teoria jakaa ihmisen kehityksen kahdeksaan eri vaiheeseen, jotka ulottuvat syntymästä vanhuuteen saakka. Jokaisella kehitysvaiheella on oma kehitystehtävänsä tai psykososiaalinen kriisinsä, jonka kautta elämää koetaan. Kriisit eivät ole erillisiä, vaan edellisissä vaiheissa valmistaudutaan seuraaviin ja toisaalta edellisten kehitystehtävien onnistuminen vaikuttaa seuraaviin kehitysjaksoihin. Erikson esittää kehitystehtävät vastakohtapareina, joiden välillä yksilö liikkuu ja joiden kautta yksilö näkee elämänsä kulloisessakin elämänvaiheessa (Erikson 1982, 239-275; Erikson 1980/1959, 56). Kriisin onnistuneesta ratkaisusta nousee voima tai perustunne, joka auttaa sopeutumaan maailmaan jatkossa (Kuusinen & Korhonen 1999, 117).

Nuoruusiässä psyykkinen ja fyysinen kehitys ajavat nuoren etsimään identiteettiään, jonka vastakohtana on roolihajaannus (Erikson 1982, 249-250). Marcia (1980, 159-169) pitää identiteettiä sisäisenä ja itse muodostettuna viettien, kykyjen, uskomusten ja henkilökohtaisen historian muodostamana alati muokkautuvana järjestelmänä. Mitä kehittyneempi identiteetti on, sitä tietoisempi yksilö on omasta ainutkertaisuudestaan ja toisaalta samanlaisuudestaan muiden kanssa samoin kuin vahvuuksistaan ja heikkouksistaankin. Identiteetti kehittyy koko elämän ajan

varhaislapsuudesta vanhuuteen saakka, mutta erityisesti nuoruudessa, sillä tällöin identiteetin työstämisen mahdollistavat samanaikaisesti biologinen kehitys, kehittyneet kognitiiviset taidot ja sosiaaliset odotukset. Identiteetin muodostuminen antaa mahdollisuuden seuraavan kehitysvaiheen, läheisyyden kehittymiseen, sillä pystyäkseen läheisyyteen ihmisen täytyy uskaltaa ottaa haavoittumisen riski.

Nuoruusvaiheen aikana yksilö liikkuu identiteetin kokemuksen ja roolihajaannuksen välillä. Vaikka nuori on rakentanut identiteettiään syntymästä saakka, hän joutuu kasvaessaan kyseenalaistamaan vanhat lapsuudenaikaiset samuudet ja jatkuvuudet: hän joutuu esimerkiksi hylkäämään mielikuvan itsestään suloisena pikkulapsena ja sopeutumaan nuoren rooliin. Lapsena hän on samaistunut eri asioissa eri henkilöihin, mutta nyt sukukypsyyden ja uusien rooliodotusten myötä hän joutuu rakentamaan identiteettinsä uudelleen yhtenäiseksi kokonaisuudeksi, nyt suhteessa ikätovereihinsa. (Erikson 1980/1959, 121-123.) Hän käyttää rakennusaineina sitä, mitä hän on ollut ja oppinut lapsena, ja pyrkii yhdistämään nämä vanhat roolit ja taidot siihen, mitä hänestä voisi kasvaa tulevaisuudessa, uudistaen näin identiteettiään. Tässä kehityksessä nuori pyrkii saamaan omat ja toisten mielikuvat itsestä vastaamaan toisiaan, jolloin hänellä on huoli siitä, miltä hän näyttää muiden silmissä. Rehellinen ja kannustava palaute ja rajat, joita vastaan voi taistella, edesauttavat nuoren kehitystä. Tarve identiteettiin ilmenee nuorilla tarpeena kuulua ja samaistua johonkin ryhmään. Ryhmissä voidaan olla hyvinkin suvaitsemattomia ja julmia erilaisuutta kohtaan. Suvaitsemattomuus ja stereotypiat itsestä ja muista ovat välttämätön puolustuskeino identiteetin hajoamista vastaan nuoruuden moninaisten muutosten ja epävarmuuden keskellä. (Erikson 1980/1959, 94-97.)

Identiteettiä hakiessaan nuori kokeilee erilaisia rooleja ja saattaa välillä omaksua vahvasti jonkin ulkoisen identiteetin esimerkiksi idoliltaan pitääkseen itsensä kasassa ja saadakseen näin aikaa oman todellisen identiteettinsä tutkimiseen. Bändisoitto voi olla osa tätä kehitysprosessia. Kokeilevan kehitysvaiheen vaarana on

roolihaajaannus, jolloin ihminen ei tunne itseään eikä tiedä, miksi haluaisi tulla. Tämä ilmenee levottomuutena ja jopa rikollisena käyttäytymisenä, jotka identiteetin selkiytyessä voivat jäädä liittymään nimenomaan nuoruusvaiheeseen (Erikson 1980/1959, 97-98). Kehitysvaiheen onnistuessa henkilö löytää minäidentiteetin aitouden ja itsetuntemuksen tunteen. Tämä auttaa henkilöä tekemään itsenäisiä päätöksiä, ja hän kykenee kohtaamaan asiat omana itsenään. (Kuusinen & Korhonen 1999, 120-121.)

3.3 Identiteetin rakentaminen kehitystehtävien kautta

Sekä identiteetin muodostaminen että sosiaaliin odotuksiin perustuvat kehitystehtävät ovat nuoruudessa väistämättömiä. Kehitystehtävät ovat konkreettisia sisäisiä tai ulkoisia nuoreen kohdistuvia paineita, jotka muodostuvat identiteettiä uusintavaksi toiminnaksi. Näiden kehitystehtävien ratkaisussa uudenlaisen identiteetin rakentaminen on välttämätöntä. Näin esimerkiksi emotionaalisen riippumattomuuden kehittyminen vanhempiin ja muihin aikuisiin tarkoittaa roolimutosta, jossa nuoren on työstettävä käsityksensä itsestä uudelleen. Oman ruumiin ja ulkonäön hyväksyminen on yhteydessä samuuden ja jatkuvuuden hakemiseen siinä, mitä itse ajattelee itsestään verrattuna muiden ajatuksiin. Toisaalta identiteetin kehittyneisyys vaikuttaa siihen, millaisiin rooliodotuksiin nuori on valmis ja halukas vastaamaan.

Eri ikävaiheisiin liittyvät sosiaaliset odotukset ovat meille niin itsestään selviä, että usein vertaamme itseämme ja saavutuksiamme niihin. Muun muassa Kuusinen (2006, 322) on tutkimuksessaan todennut, että onnistuminen kehitystehtävissä ikävaiheen mukaisesti lisää onnellisuutta. Onkin luontevaa, että kussakin ikävaiheessa mieltä askarruttavissa kysymyksissä halutaan onnistua ja että koettu

onnistuminen tai epäonnistuminen vaikuttaa kokemukseen itsestä ja onnellisuudesta.

Identiteetin työstäminen on nykyisin tärkeää läpi elämän, sillä maailma ympärillä muuttuu jatkuvasti ja se on samalla täynnä erilaisia vaihtoehtoja kehitystehtävien ratkaisemisessa. Aiemmin vaihtoehtoja oli ehkä vähemmän ja useat ratkaisut olivat pakon (sosiaalisen painostuksen ja yhteiskunnan rakenteiden) sanelemia. Myös arvojen monimuotoistuminen ja vapautuminen sekä valtava tietomäärä lisäävät vaihtoehtoja ja tuovat esiin mitä erilaisimpia tapoja ajatella ja toimia. (Ziehe 1991, 26-27; Suutari 2005, 322.) Monet nuoret ovatkin ideologisesti hukassa, eivätkä he ole sitoutuneet esimerkiksi uskontoon tai politiikkaan: suurimmalle osalle nuorista arvot ovat ristiriitaisia ja tilannesidonnaisia (Helve 1996, 76, 88). Tämä näkyy myös musiikkikulttuurin pirstaloitumisena ja siinä, että eri tilanteissa samaistutaan eri alakulttuureihin (Lähteenmaa 1996, 116). Nykyisin identiteetin rakentaminen vaatii siis aiempaa enemmän pohdintaa ja valintojen tekemistä.

4 MOTIVAATIO

Arkikielessä motivaatiolla tarkoitetaan yleensä halua tai innostusta jonkin asian tekemiseen. Motivaatiotutkimuksessa tutkitaan ihmisen valintoja ja pyrkimyksiä, sitä, miksi ihminen ajattelee tai toimii juuri tietyllä tavalla. Voidaan myös etsiä syitä eli motiiveja eri asioiden tekemiselle. Motivaatiolla tarkoitetaan paitsi toimintaa tietyssä tilanteessa myös toimintojen samankaltaisuutta elämänkaaren aikana. Jälkimmäisessä tapauksessa puhutaan pysyvistä motiivipiirteistä. Osa motiiveista on tietoisia, kun taas osa tiedostamattomia, ja ne saattavat ilmetäkin vasta yllättävissä tilanteissa. (Nurmi & Salmela-Aro 2005, 10.)

Motivaatiotutkimuksessa pääpaino on ollut tietoisien motivaation tutkimuksessa (Nurmi & Salmela-Aro 2005, 25). Lähtökohtana on siis ollut, että ihminen tiedostaa tavoitteensa, miettii keinoja tavoitteeseen pääsyssä ja toteuttaa tavoitteensa. Hankaluuksia metodien suhteen on ollut esimerkiksi yksilöllisten motiivihierarkioiden, tiedostamattoman motivaation sekä tunneperäisen motivaation tutkimisessa, ja niiden tutkimus on ollut melko vähäistä. Myös yhteydet muihin psykologisiin alueisiin ovat olleet vähäisesti tutkimuksen kohteina. Tulevaisuuden tutkimussuuntauksia ovat laajemman arvo- ja motiiviperustan tutkiminen, tavoitteiden yhteisyys muiden ihmisten kanssa ja se, että tutkitaan ihmisten menneisyyttä motivaation näkökulmasta. (Nurmi & Salmela-Aro 2005, 25.)

Nimenomaan nuorten voi olla vaikeaa tiedostaa motiivejaan, ja he saattavat omaksua osin keskenään ristiriitaisiakin osioita tavoitteisiinsa vanhemmiltaan, ikätovereiltaan tai mediasta. Myös oman onnistumisen arvioinnissa tunteet ovat nuorilla usein rationaalista pohdiskelua tärkeämpiä. (Nurmi 2001, 267.)

Bändisoiton motivaatiossa on mielestäni mukana hyvin monia erilaisia motivaation osa-alueita. Musiikin ja ryhmässä soittamisen herättämät tunteet, ryhmän tavoitteet, omat tavoitteet ja kehitystehtäviin liittyvät tavoitteet ovat kaikki tärkeässä roolissa, ja osa motivaatiotekijöistä on tiedostamattomia.

4.1 Tietoperäinen ja tunneperäinen motivaatio sekä sisäinen ja ulkoinen motivaatio

Tietoperäinen motivaatio on tiedostettua, ja kysyttäessä tavoitteita niistä osataan kertoa. Kerrotut tavoitteet myös heijastelevat usein ympäristön odotuksia. Tunneperäinen motivaatio taas voi olla niin tiedostamatonta, ettei sitä itsekään huomaa, ennen kuin vasta sattumalta tai muiden analysoimana. Toisaalta tunneperäinen motivaatio ilmenee esimerkiksi ilmauksina siitä, miten tekeminen on mukavaa ja tekeminen itsessään on tavoite. Tunneperäinen ja tietoperäinen motivaatio voivat olla samansuuntaisia, mikä lisää tyytyväisyyttä ja tavoitteen saavuttamista. Toisinaan ne ovat vastakkaisia, kun joudumme tekemään asioita ulkoisesta pakosta, vaikkei asia yhtään kiinnostaisi. Usein tunneperäisen halun päätyminen konkreettiseksi tekemiseksi vaatii asian tiedostamista. (Niitamo 2005, 40-49.)

Motivaatio on perinteisesti jaettu sisäiseen ja ulkoiseen motivaatioon motivaation alkuperän perusteella. Kosonen (1996, 16-17) kertoo soittamisessa olevan sekä sisäisiä että ulkoisia motivaatiotekijöitä. Sisäiset tekijät lähtevät soittajasta itsestään ja niissä ilmenee ”soittamisen merkitys ja mielekkyys hänen omina

tahtomuksinaan ja suunnitelminaan”. Tällöin tekeminen itsessään palkitsee. Ulkoiset tekijät vaikuttavat soittamiseen välillisesti olosuhteiden ja virikkeiden muodossa. (Kosonen 1996, 16-17.)

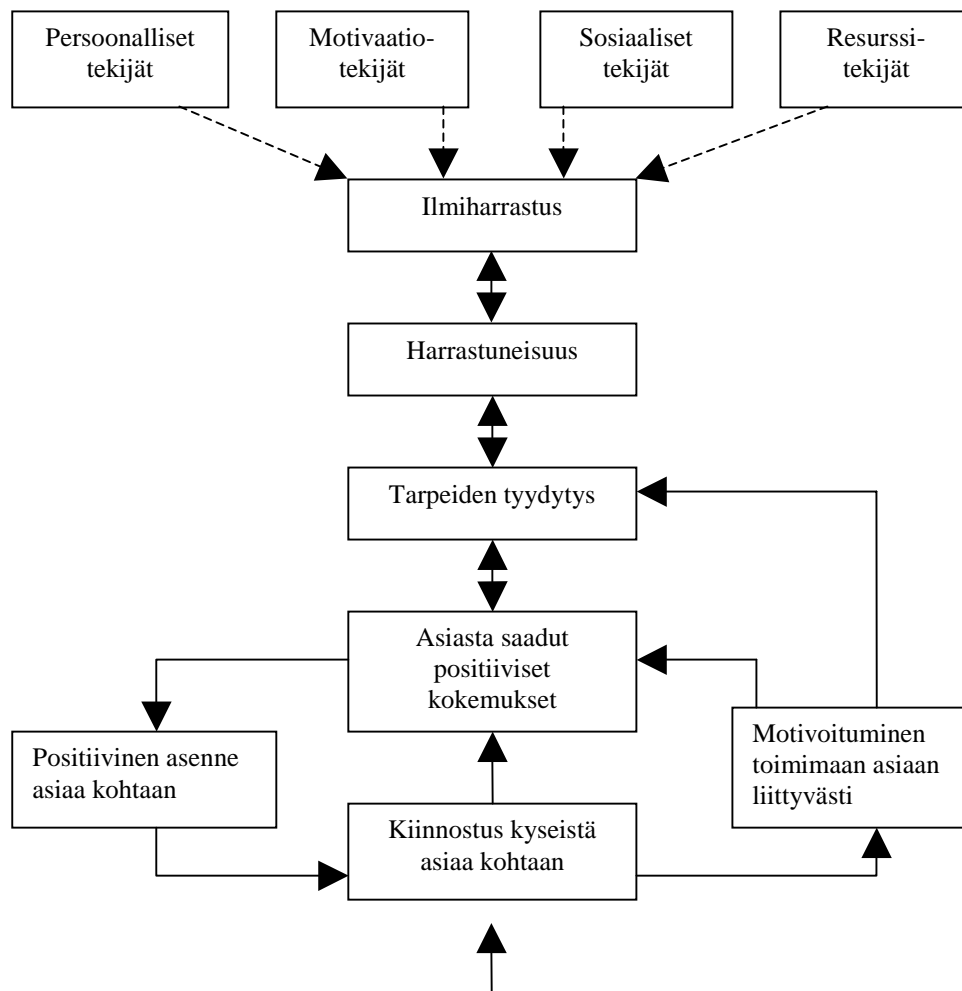
Sekä ulkoinen että sisäinen motivaatio voivat olla tietoperäistä tai tunneperäistä. Ulkoinen motivaatio saattaa olla sisäistä motivaatiota helpommin tiedostettavaa. Se on helpompi pukea sanoiksi ja näin tietoisempää.

4.2 Harrastuksen motivaatio

Metsämuuronen (1995) erottaa toisistaan harrastuneisuuden ja harrastuksen. Harrastuneisuus on käsitteenä laajempi kuin harrastus ja tarkoittaa suuntautumista ja kiinnostusta harrastusalueeseen. Harrastuksessa sen sijaan korostuu itse toiminta. ”*Harrastuneisuus* on suhteellisen pysyvä tietyn toimintoihin positiivissävyisenä toimintavalmiutena yksilön toiminnallisella, kognitiivisella ja affektiivisella alueella ilmenevä jatkuva omaehtoinen suuntautuminen. *Harrastus* voidaan ymmärtää harrastuneisuuden kohdentumisena tiettyyn asiaan, lajiin, tekniikkaan, välineeseen tai osa-alueeseen.” (Metsämuuronen 1995, 21-22.) Metsämuuronen mukaan harrastus seuraa yleensä harrastuneisuudesta, mutta harrastuneisuus voi myös seurata harrastuksen aloittamista esimerkiksi silloin, kun harrastus on aloitettu sattumalta tai pienten lasten kohdalla vanhempien aloitteesta (emt. 22, 36). Samoin nuori voi aloittaa harrastuksen esimerkiksi ystävän pyytäessä mukaan, vaikka itse harrastus olisi ennalta tuntematon.

Metsämuuronen (1995, 36) on kehittänyt yksinkertaistetun mallin harrastuksen viriämisestä. Siinä kiinnostus tiettyä asiaa kohtaan synnyttää halun tutustua asiaan lisää (kuvio 1). Positiivisista kokemuksista seuraa positiivinen asenne asiaa kohtaan, mikä lisää kiinnostusta (vasen palautesilmukka kuviossa 1). Kun positiiviset kokemukset ovat seurausta tarpeiden tyydytyksestä ja tarpeiden

tyytyminen tuo positiivisia tunteita, motivoidutaan toimimaan asiaan liittyvästi (oikea palautesilmukka kuviossa 1). Positiiviset kokemukset ovat seurausta tarpeiden tyydyttymisestä, mikä lisää asian kokemista positiivisesti. Aktiivisuus (toiminnallinen, kognitiivinen ja affektiivinen) synnyttää positiivisia kokemuksia ja tyydyttää tarpeita, ja näin yksilöä voidaan sanoa harrastuneeksi. Kuitenkin ennen varsinaisen harrastuneisuuden syntymistä on saatu asiasta positiivisia kokemuksia ja se on palkinnut tyydyttämällä tarpeita useita kertoja. (Metsämuuronen 1995, 35-36.)

KUVIO 1. Malli harrastuneisuuden ja harrastuksen viriämisestä (vrt. Metsämuuronen 1995, 36-37).

Harrastuksen jatkamis- tai lopettamispäätökseen vaikuttavat resurssitekijät (kuten aika, raha ja yleiset harrastusmahdollisuudet), persoonalliset (coping-ominaisuus, lahjakkuus ja minäkuva), motivaatiotekijät (motiivistruktuuri, sisäiset ja ulkoiset motiivit) sekä sosiaaliset tekijät (Metsämuuronen 1995, 36). Tekijöiden luonnehdinnat liittyvät nimenomaan Metsämuuronen (1995, 37-38) omaan tutkimukseen. Juvonen (2000, 43) on täydentänyt persoonallisia ominaisuuksia maailmankuvalla ja kuvannut sosiaalisia tekijöitä ympäristön paineilla, asenteilla ja käytännöllä. Eri tekijöihin huomaa helposti sisältyvän muitakin asioita, esimerkiksi persoonallisiin tekijöihin harrastuksen sopivuuteen vaikuttavia luonteenpiirteitä, kuten pitkäjänteisyyden, huolellisuuden, kärsivällisyyden tai sosiaalisiin tekijöihin ryhmään kuulumisen tai erottautumisen.

Tarpeet ovat Maslow'n (Metsämuuronen 1997, 10) tarvehierarkian mukaisia, jolloin alemmat tarpeet luovat pohjan ylempien tarpeiden tyydytykselle. Tarpeita ovat fysiologiset tarpeet, turvallisuuden tarpeet, kuulumisen ja rakkauden tarpeet, arvostuksen ja itsensä toteuttamisen tarpeet sekä ylimpänä tarve self-transcendence, johon kuuluu muun muassa tarve inhimilliseen yhteiskuntaan (emt. 1997, 10).

Metsämuuronen mallin motivaatioteoreettisena perustana on Madsenin tarve-/motiiviluokitus, jolla on taustansa Maslow'n tarvehierarkiassa ja aivofysiologiassa. Pääluokkia on viisi: orgaaniset motiivit, emotionaaliset motiivit, sosiaaliset motiivit, kognitiiviset motiivit ja toiminnalliset motiivit. Metsämuuronen toteaa, että orgaanisia ja emotionaalisia motiiveja ei hänen käyttämällään mittarilla voi tarkasti mitata. Koska orgaanisten motiivien tehtävä on pitää ihminen hengissä, ne eivät ole harrastusten motivaation selittäviä tekijöitä. Siksi Metsämuuronen päätyykin keskittymään sosiaalisten, kognitiivisten ja toiminnallisten motiivien luokitteluun. Pääluokat on jaettu alaluokkiin, joihin tutkimuksen väitelauseita peilataan. (Metsämuuronen 1995, 74, 100-101; 1997, 59-61, 71, 84-85.)

Metsämuuronen (1995, 100, 292) tutki eri harrastusten harrastajien motivaatiota lomakkeen avulla, jossa on väitelauseita ja vastaaja saa arvioida

väitteiden sopivuutta nimeämänsä oman harrastuksen harrastamiseensa. Metsämuuronen lähetti kyselylomakkeita eri harrastuspiireihin ja odotti vastausten koskevan lähinnä harrastuspiirissä toteutettavaa harrastamista. Musiikin osalta lomakkeita lähetettiin eri musiikkioppilaitoksiin, pääasiassa Vantaan musiikkiopistoon. Kuitenkin juuri musiikkiharrastusta koskevia vastauksia tuli muista harrastuspiireistä yhtä paljon kuin musiikkioppilaitoksista, sillä ihmiset saivat nimetä harrastuksensa lomakkeeseen itse. (Metsämuuronen 1995, 104-106.) Voisi kuitenkin olettaa Vantaan musiikkiopistoon lähetettyjen lomakkeiden määrän perusteella, että yli puolet vastanneista kävi soittotunneilla, minkä vuoksi vastauksissa painottunee opettajajohtoinen musiikin harrastaminen.

Monien muiden asioiden ohessa tutkittiin eri harrastusten motiiviluokitusta. Musiikkiharrastuksen sisäisessä motiivistruktuurissa korostuvat luomisen tarve, suoritusmotiivi sekä valtamotiivi ja uteliaisuus. Vähiten painottuu liikkumisen tarve. Metsämuuronen ihmettelee kontaktimotiivin korostumattomuutta tuloksissa. (Metsämuuronen 1997, 91-93.) Arvelen tämän liittyvän vastaajien mahdolliseen soittotuntikeskeisyyteen. Harjoittelemisen on yksinäistä ja vie ison osan harrastukseen käytetystä ajasta. Yhdessä soittaminen on yleensä musiikkioppilaitoksissa hyvin opettajajohtoista ja tavoitteellista, kun taas kontaktimotiiveihin liitetyt väittämät liittyvät kanssakäymiseen kavereiden ja ystävien kanssa. Kuitenkin verratessa muihin harrastuksiin musiikkiharrastuksessa mitkään motiivit eivät painotu erityisen paljon. Niinpä esimerkiksi luominen korostuu musiikkiharrastusta selvästi enemmän käsityö- ja taideharrastuksissa ja suoritusmotivaatio urheilu- ja matematiikkaharrastuksissa. (Metsämuuronen 1997, 103.)

4.3 Musiikkiharrastuksen motivaatio

Erja Kosonen on tutkinut pro gradussaan (1992), lisensiaatintyössään (1996) ja väitöskirjassaan (2001) varhaisnuorten soittamisen motivaatiota. Hän teki pro gradussaan nuorten kirjoitusten ja motivaatioteorioiden pohjalta soittamisen motivaatioluokituksen (Kosonen 1992, 66), jota hän on kehittänyt edelleen lisensiaatintyössään (Kosonen 1996). Kosonen hyödynsi luokitustaan väitöskirjassaan (2001), jossa tutki varhaisnuorten pianonsoiton motivaatiota haastatteleamalla 13-15-vuotiaita pianoa soittavia nuoria. Soittamiseen liittyy niin sisäisiä kuin ulkoisia tekijöitä ja musiikillisia eli suoraan musiikkiin ja soittamiseen liittyviä ja toisaalta ei-musiikillisia motiiveja. Sisäiset ja musiikilliset motiivit ovat soittamisen kannalta suotuisia, mutta virittäessään sisäisiä ja musiikillisia motiiveja myös ulkoiset ja ei-musiikilliset motiivit ovat positiivisia. (Kosonen 1996, 16-17.) Osa motivaatiotekijöistä on tilanteeseen liittyviä, kun taas toiset ovat pitkäkestoisia (Kosonen 1996, 20).

Kososen (1996, 54-68) kehittämässä motiiviluokituksessa on kuusi pääluokkaa alaluokkineen:

Soittamiseen ja sen tuottamiin elämyksiin perustuvat motiivit

- soitettavaan ohjelmistoon perustuvat motiivit
- kulttuurin omaksuminen

Suoritus- tai saavutusmotiivit ja -motivaatio

- hallintamotiivit
- motiivina musiikin esittäminen
- kilpailumotiivi
- epäonnistumisen pelko ja syyllisyys, opittu avuttomuus

Vuorovaikutukseen perustuvat motiivit

- kontaktimotiivit
- malli
- auttamis- ja solidaarisuusmotiivi
- kannustus

Ulkoiset virikkeet

Välineelliset motiivit – hyöty ja ulkoiset palkkiot

Muita, soittajan persoonallisiin ominaisuuksiin liittyviä motiiveja

- uteliaisuus ja kiinnostus
- vakiintuneet tottumukset
- velvollisuudentunto ja väkinäisyys

Ensimmäinen luokka on *soittamiseen ja sen tuottamiin elämyksiin perustuvat motiivit*. Tämä on sisäinen musiikillinen motivaatio, jolloin itse soittaminen tuottaa iloa ja soittaja on kiinnostunut soittamaan ja oppimaan uutta. Soittaminen tekemisenä, ei niinkään tavoitteena, ja soitettava musiikki elämyksineen ja terapeuttisen vaikutuksen kautta motivoivat soittamaan. Positiiviset kokemukset lisäävät intoa soittamiseen, kuten Metsämuurosen mallissakin esitetään. Elämyksistä vahvimpia voi olla Csikszentmihalyin kuvaama flow-kokemus, jossa soittaja uppoutuu musiikkiin täysin unohtaen ajan, paikan ja itsensä. (Kosonen 1996, 54-55.)

Soittamiseen ja sen tuottamiin elämyksiin perustuviin motiiveihin sisältyvät *soitettavaan ohjelmistoon perustuvat motiivit ja kulttuurin omaksuminen*. Soitettavan ohjelmiston antamat elämykset vaikuttavat soittamisen mielekkyyteen ja sitä kautta myös harjoittelumotivaatioon. Elämykset motivoivat harjoittelua, mutta uusi kappale voi toimia myös ulkoisena virikkeenä, joka motivoi kappaleen opetteluun ja elämykset syntyvät harjoittellessa. Siihen, millaisia kappaleita kukin haluaa soittaa, vaikuttaa hänen taustansa, arvostuksensa ja mieltymyksensä. Nuorten parissa arvostetaan nuorisokulttuuria ja se on osa lähes kaikkien nuorten elämää. Myös koti ja elinympäristö vaikuttavat musiikkimakuun ja arvostuksiin. (Kosonen 1996, 56-57.)

Suoritus- tai saavutusmotivaatiota motivoi nimensä mukaisesti jokin suoritus. Se voi olla sisäistä, jolloin tavoitteet ovat itsestä lähteviä tai ulkoista, jolloin tavoitteet on asetettu ulkoa päin eivätkä ole soittajan sisäistämiä. Tavoitteet voivat olla konkreettisia (esimerkiksi tietyn kappaleen oppiminen) tai abstrakteja (opittuihin taitoihin liittyvä arvostus). Motiivin musiikillisuus riippuu musiikin merkityksestä motiivitiloissa. (Kosonen 1996, 58.)

Kosonen sisällyttää suoritusmotivaatioon neljä aluetta: (1) *hallintamotiivit*, (2) *motiivina musiikin esittäminen*, (3) *kilpailumotiivi* sekä (4) *epäonnistumisen pelko ja syyllisyys sekä opittu avuttomuus*. *Hallintamotiivit* ovat sisäisiä tarpeita oppia soittotaitoa. Ne liittyvät tietyn tehtävän suorittamiseen, mutta myös yleisempään osaamiseen ja ymmärtämiseen. Tällaiset motiivit ovat soitonoppimisen kannalta suorastaan välttämättömiä ja edistävät itsenäistä työskentelyä. Onnistumisen kokemukset ovat elämyksiä, jolloin musiikillinen elämys ja hallinta voivat olla hyvin lähellä toisiaan. *Esiintymistilanne* on konkreettinen tavoite kappaleen valmistamiseksi mahdollisimman hyvään kuntoon. Kosonen liittyy musiikin esittämisen motiiveihin suoriutumisen ja taitojen näyttämisen, jotka väistämättä ovat helposti esillä etenkin musiikkioppilaitosten tilaisuuksissa. (Kosonen 1996, 59-60.)

Kilpailumotiivi tarkoittaa nuorten kohdalla lähinnä nuorten keskinäistä vertailua. Tilapäisesti kilpailu voi viedä soittamista eteenpäin, mutta voi olla myös ahdistavaa ja heikentää motivaatiota. *Epäonnistumisen pelko ja syyllisyys* ovat pakkomotiiveja. Tällöin harjoitellaan, ettei epäonnistuttaisi ja koetaan syyllisyyttä liian vähäisestä harjoittelusta. Nämä motiivit voivat heikentää ja ehkäistä musiikillisia motiiveja enemmän kuin luoda niitä. *Opittu avuttomuus* tarkoittaa ennakkokäsitystä siitä, että ei opi kuitenkaan. Tämä asenne jo itsessään estää oppimista ja onnistumista, sillä tällöin tavallaan luovuttaa jo ennakkoon. (Kosonen 1996, 60-61.)

Vuorovaikutukseen perustuviin motiiveihin kuuluvat *kontaktimotiivit*, *malli, auttamis- ja solidaarisuusmotiivi* sekä *kannustus*. *Kontaktimotivaatiota* voi olla erilaisissa tilanteissa ja se voi virittää myös pitkäkestoista motivaatiota. Esiintyessä ollaan kontaktissa yleisöön. Yhdessä soittaessa taas ollaan vuorovaikutuksessa soittokavereiden kanssa, jolloin ryhmän koko, rakenne ja luonne vaikuttavat motivaatioon. Yhdessä soitettaessa voi olla vaikea erottaa, motivoiko soittamiseen enemmän yhdessäolo vai musiikin tekeminen. Myös opettajakontakti on merkittävä. *Mallilla* tarkoitetaan realistista tai idealistista esikuvaa, joka motivoi esimerkillään. Se

voi olla ikätoveri, opettaja tai idoli, jonka kaltaiseksi haluaa tulla. Myös mahdollisuus *auttaa* ja opastaa vähemmän soittaneita voi innostaa omaan soittamiseen. Ystävien, vanhempien ja opettajien *kannustus* parantaa itsetuntoa ja antaa uskoa itseensä soittajana. (Kosonen 1996, 62-64.) Kontaktimotivaatio on erityisasemassa bändisoitossa, sillä bändisoitto on ryhmätyötä. Rockmusiikista löytyy paljon idoleita, joihin nuori soittaja voi samaistua.

Ulkoisia musiikkiharrastuksen *virikkeitä* on monenlaisia. Niihin voi luokitella kuuluvaksi muun muassa edellä mainitut *mallin* ja *kannustuksen* mutta myös monenlaiset konkreettiset asiat. Esimerkiksi uusi nuotti voi olla ulkoinen virike, joka virittää sisäisen motivaation kappaleen oppimiseen. Samoin soitin ja soittamisolot kuuluvat tähän lajiin. Nykyisin media ja nuorisokulttuuri luovat niin realistisia kuin idealistisiakin malleja ja odotuksia soittamiselle. (Kosonen 1996, 64.)

Soittamisen ollessa keino jonkin muun päämäärän saavuttamiseksi siitä tulee *välineellinen motiivi*. Soittotaidosta on *hyötyä* monilla aloilla. Soittamisesta voi saada myös *ulkoisia palkkioita*, kuten oppimisesta koituvaa mielihyvää itselle, minkä kaltainen palkkio voidaan tulkita myös saavutusmotivaatioksi. Ulkoisiin tekijöihin liittyvät myös Regelskin ja Slobodanin määrittelemät halu miellyttää, halu tehdä oikein, älyllinen haaste tai uhka. Palkkio voi olla myös konkreettinen, esimerkiksi tavara, jolla ei ole mitään tekemistä soittamisen kanssa. Tällöin motivaatiosta puuttuu musiikillisuus, jolloin se ei ole pitkäkestoisena positiivinen. (Kosonen 1996, 65-66.)

Soittajan *persoonallisiin ominaisuuksiin* liittyviä *motiiveja* ovat *uteliaisuus ja kiinnostus, vakiintuneet tottumukset* sekä *velvollisuudentunto ja väkinäisyys*. Yleiset persoonallisuuspiirteet ilmenevät niin musiikissa kuin muillakin elämän alueilla. Tällöin merkitys ei ole niinkään itse musiikissa vaan oman minuuden suojelemisessa ja kehittämisessä. *Uteliaisuus* voi olla alkusysäys harrastuksen aloittamiseen, ja *kiinnostus* on tärkeä yleismotiivi, mutta pitkäjänteiseen soitonopetteluun tarvitaan

muitakin motiiveja. Kiinnostuksen pysymiseen vaikuttavat onnistumisen kokemukset. (Kosonen 1996, 66-67.)

Soittaminen voi olla *totuttu tapa* perheessä tai kulttuurissa. Tottumus voi viedä soittoharrastusta eteenpäin, ja sitä kautta löytyy uusia positiivisia musiikillisia motiiveja. Odotukset ohjaavat soittamaan, mutta niitä voidaan myös uhmata. Tällöin tietoinen jättäytyminen pois soittoharrastuksesta palvelee itsenäistymispyrkimyksiä eikä kerro välttämättä niinkään soittamisen vastenmielisyydestä. (Kosonen 1996, 67.)

Soittamiseen voi liittyä sisäistä tai ulkoista *velvollisuudentuntoa ja väkinäisyyttä*. Sisäisessä velvollisuudentunnossa soittaminen on merkityksellistä ja siihen liittyy halu saavuttaa ihanteensa. Velvollisuudentunto on ulkoista, kun pyritään täyttämään esimerkiksi vanhempien tahtoa. Tällöin soittaminen on väkinäistä ja oppimisen lähtökohta huono. Kuitenkin velvollisuudentuntoa tarvitaan jossain määrin sitoutumisessa harjoitteluun ja esiintymisiin. (Kosonen 1996, 68.)

Kosonen muodosti lisensiaatintyössään kyselyaineistonsa perusteella edellä esitellyistä motivaatioteemoista seitsemän faktoria (Kosonen 1996, 109-110). Kuitenkin edellä esitellyt teemat ja teemaluokitus ovat faktoreita yksityiskohtaisempia ja sopivat paremmin haastatteluaineistoni käsitteelliseksi perustaksi.

4.4 Ryhmän vaikutus motivaatioon

Bändisoitto on pienryhmätoimintaa. Mitkä asiat nimenomaan yhteissoitossa ja yhdessä toimimisessa motivoivat verrattuna yksin soittamiseen? Vastauksia löytyy yleisistä ryhmään kuulumiseen motivoivista tekijöistä ja nuoruuden erityispiirteistä. Kerron ryhmästä yleisesti ja analysoin bändiryhmän merkitystä nuorille.

Ihmisillä on tarvetta niin ryhmä- kuin yksilötyöskentelyyn. Ryhmässä työskennellessä voi saada lisää varmuutta työhönsä, yhteistyössä voi tuottaa

ongelmiin parempia ratkaisuja ja useammanlaisia ideoita, saada lisää luottamusta uuden tehtävän edessä ja saada sosiaalisia palkintoja. (Pennington 2005, 50-51.) Mitä pienempi ryhmä on, sitä enemmän yksilö voi vaikuttaa ryhmän toimintaan. Myös tehtävien ja roolien jakaminen lisää motivaatiota.

Buchanan ja Huczynzki (Pennington 2005, 8) ovat jakaneet ihmisten muodostamat joukot kahteen eri lajiin, aggregaattiin ja psykologiseen ryhmään. Aggregaatti on joukko ihmisiä, joilla ei ole välttämättä mitään tekemistä toistensa kanssa. Bändi sen sijaan on psykologinen pienryhmä, sillä ryhmän jäsenet tietävät ja tuntevat kuuluvansa juuri siihen ryhmään, he tietävät, keitä muita ryhmään kuuluu, ja ovat merkityksellisessä (eivät välttämättä sanallisessa) vuorovaikutuksessa keskenään. Lisäksi psykologiseen ryhmään kuuluvilla on yhteisiä tavoitteita ja ryhmällä on rakenne. Ryhmäksi voidaan kutsua hyvin isoakin ihmisjoukkoa, mutta pienryhmä koostuu 2-noin 30 henkilöstä. (Pennington 2005, 8-9.)

Toiset pienryhmistä ovat virallisia ryhmiä, jotka on esimerkiksi muodostettu organisaatiossa tiettyä tehtävää varten. Epäviralliset pienryhmät muodostuvat sen sijaan ihmisten omien henkilökohtaisten tarpeiden tyydyttämiseksi. (Pennington 2005, 9-10.) Tärkeimpiä syitä eli motivaatiotekijöitä epäviralliseen pienryhmään liittymisessä ovat Napierin ja Gershenfeldin (Pennington 2005, 14) mukaan turvallisuus, itsetunnon kohentuminen, tiedon saaminen ja usein myös tiedon jakaminen, jäsenyyden tuoma sosiaalisten tarpeiden tyydytys ja tiettyjen päämäärien tai tavoitteiden edistäminen. Näistä itsetunnon koheneminen voi liittyä yleisesti siihen, että on päässyt osaksi toivomaansa ryhmää ja on ryhmän toivottu ja hyväksytty jäsen. Toisaalta itsetunto voi kohota saavutettujen soittotaitojen ja ryhmän palautteen kautta. Jäsenyyden tuoma sosiaalisten tarpeiden tyydytys liittyy erityisesti nuorten tarvitsemaan palautteeseen, mikä liittyy identiteetin rakentamiseen. Samalla ryhmässä voi olla hauskaa ja siinä voi jakaa kokemuksia. Soilevuo Grønnerødin tutkimuksessa yhdeksi tärkeäksi bänditoiminnan elementiksi nousi sointuva yhdessäolo. Tällöin toisten seurassa on yksinkertaisesti mukava olla.

Haastatelluilla se liittyi bändin yhteisiin juomiskokemuksiin. (Soilevuo Grønnerød 2004, 56.) Samoin turvallisuus liittyy nuoruuteen. Halu soittaa ja kehittyä bändisoitossa voivat olla päämäärinä bänditoiminnassa. Usein ryhmässä ajatellaan myös saavutettavan jotain mikä yksin olisi vaikeampaa tai mahdotonta (Pennington 2005, 9). Bändisoitossa tämä on ilmeistä, sillä rockmusiikki perustuu yhteissoittoon.

Pienryhmän rakenne sisältää ryhmän jäsenten väliset suhteet. Rakennetta määrittelevät ryhmän normit, jäsenten statukset ja roolit sekä ryhmän koheesio eli kiinteys ja viestintärakenne. Normeiksi kutsutaan kirjoittamattomia vakiintuneita lähinnä sosiaalisia toimintatapoja, joita on vaikea muuttaa ja joihin on yleensä sopeuduttava kuuluakseen ryhmään. Jäsenen statuksella tarkoitetaan henkilön arvoa ryhmässä, joka voi syntyä muun muassa asiantuntijuuden tai kokemuksen perusteella. Korkean statuksen saanutta henkilöä arvostetaan, ja hänen mielipiteillään on painoarvoa. Roolit liittyvät statukseen, sillä rooleihin sisältyy arvostusta. Roolit selkeyttävät ryhmän toimintaa, sillä ne määrittelevät eri henkilöiden toimenkuvia ja lisäävät näin ennakoitavuutta ryhmän toiminnassa ihmisten tuntiessa niin oman roolinsa kuin muidenkin roolit. Samalla rooli tuo kantajalleen identiteetin tunteen ja lisää itseluottamusta. (Pennington 2005, 83-94.)

Nuorten kohdalla identiteetin tunne ja itseluottamus voivat olla tärkeitä tiedostamattomia motiiveja ryhmään kuulumiseen. Ryhmä määrittelee itseään suhteessa muihin, ja näin nuori määrittelee myös omaa identiteettiään. Samalla nuorella on ryhmässä tietty rooli. Bändissä jokaisella soittajalla on soittimensa kautta selkeä oma roolinsa, jota toinen ei voi hetkessä korvata. Identiteetin rakentuminen ja roolin ainutlaatuisuus motivoivat sitoutumaan harrastukseen. Näinpä soittajan identiteetti määrittyy paitsi bändin, myös soittimen mukaan. Kukapa ei olisi kuullut basistivitsejä? Toisaalta rooleilla tarkoitetaan myös ryhmän sosiaalisia rooleja eli sitä, kuka tekee ryhmässä päätöksiä tai kuka seurailee enemmän sivusta. Viestintärakenteella tarkoitetaan sitä, miten ryhmässä kommunikoidaan ja kuka voi viestiä kenenkin kanssa (Pennington 2005, 20).

Ryhmän koheesio eli kiinteys tarkoittaa yhteenkuuluvaisuuden tunnetta, joka pitää ryhmän koossa. Koheesio merkitsee yksilöiden vetoa toisiaan kohtaan, sitä, miten he hyväksyvät ja ovat yhtä mieltä ryhmän tavoitteista ja kuinka he itse edesauttavat tavoitteiden toteutumista. Jonkinasteinen koheesio on välttämätöntä ryhmän olemassaololle. Koheesioon vaikuttavat Buchanan ja Huczynzkin (Pennington 2005, 84) mukaan ryhmän vetovoima, mahdollisuus vuorovaikutukseen jäsenten kesken, yhteiset tavoitteet, pysyvä jäsenyys, pieni koko, ryhmän aiempi menestys, ulkoinen uhka ja statusten yhteensopivuus. Myös vaikea sisäänpääsy ryhmään lisää kiinteyttä. (Pennington 2005, 83-85.) Bändi on kooltaan yleensä melko pieni, jolloin on hyvät mahdollisuudet vuorovaikutukseen, etenkin jos jäsenet tuntevat toisensa jo ennestään. Soilevuo Grønnerødin (2004) aineistossa bändiin liitettiin perhe- ja avioliittometaforia, jotka korostavat yhtenäisyyttä ja pysyvyyttä. Bändiin liityttäessä toivottiin pysyvää jäsenyyttä ja jätettiin tulevaisuus avoimeksi. Tavoitteiden erilaisuus ja yhteisyyden kokemuksen puutteet olivat suurimpia uhkia bändiryhmän hajoamiselle. (Soilevuo Grønnerød 2004, 53-54.)

Nuorten ryhmät erottuvat toisistaan muun muassa normien ja arvojen suhteen. Sanotaan, että seura tekee kaltaisekseen mutta se on vain osa totuutta. Suurempi vaikutus näyttäisi olevan sillä, että nuoret hakeutuvat tai joutuvat samankaltaisten seuraan toistuvasti. Jos jotkut jäävät kaveriporukoiden ulkopuolelle, se voi yhdistää heidät ystäviksi. (Salmivalli 2005, 139.) Ryhmällä on myös pyrkimys löytää samanlaisuutta oman ryhmän sisältä mutta eroja oman ryhmän ja muiden ryhmien väliltä, mikä kärjistää käyttäytymistä. Niinpä ryhmällä voi olla nuoren käyttäytymiseen erilaisia vaikutuksia sen perusteella, millaista käytöstä ryhmässä vahvistetaan. (Salmivalli 2005, 148.)

Ryhmään vaikuttaa aina ympäristö, niin sen fyysiset, sosiaaliset kuin ajallisetkin ulottuvuudet (Pennington 2005, 24-26). Bändiharrastuksessa fyysisenä tilana on bändiharjoittelutila, esimerkiksi koulun musiikkiluokka, joka samalla on osa kouluinstituutiota. Samoin soittajien sijoittuminen huoneeseen kuuluu fyysiseen

ympäristöön. Sosiaalisena ympäristönä on niin koulu opettajineen ja oppilaineen, kotiväki kuin kaveripiirikin. Ryhmään voivat vaikuttaa toiset ryhmät luomalla kilpailutilannetta tai tekemällä yhteistyötä (Pennington 2005, 25). Tällaisia vaikuttavia ryhmiä voivat olla esimerkiksi perheet, opettajakunta, muut bändit, koululuokka, koulun musiikinryhmä, muut harrasteryhmät ja muut kaveriryhmät, joihin kuulutaan tai joista halutaan erottua. Myös ryhmän ulkopuoliset yksilöt voivat vaikuttaa merkittävästi ryhmän toimintaan joko tukemalla tai hajottamalla mutta ryhmän ulkopuolelta tuleva uhka lisää ryhmän sisäistä yhteenkuuluvuutta (Pennington 2005, 25). Esimerkiksi musiikinopettajan suhtautumisella voi olla suuri merkitys bändiharrastuksessa, sillä hän voi antaa palautetta monia muita aikuisia ja nuoria ammattimaisemmin ja hänellä on yleensä myös valta päättää musiikkiluokan käytöstä. Ryhmän yhdessä viettämä aika vaikuttaa ryhmään ja sen läpikäymiin kehitysvaiheisiin (Pennington 2005, 25-26).

4.5 Identiteetin ja minäkäsityksen muodostaminen ja ylläpito bändisoittoa motivoivina tekijöinä

Minäkäsitys on osa identiteettiä, johon kuuluu minäkäsityksen lisäksi itsetunto (Aho & Laine 1997, 18). Monet tutkijat käyttävät käsitteitä minäkäsitys ja minäkuva synonyymeinä (Aho & Laine 1997, 18), kuten itsekin käytän tässä tutkielmassa. Minäkäsitys tarkoittaa ihmisen kokemusta itsestään eli yksilön ajatusten ja tunteiden kokonaisuutta koskien itseään objektina ("the totality of the individuals thoughts and feelings having reference to himself as an object") (Rosenberg 1979, 7). Ihminen siis arvioi itseään ikään kuin ulkopuolelta. Kuitenkaan minäkäsitys ei ole sama kuin 'minä', sillä usein minäkäsitykseen sisältyy kuviteltuja piirteitä, ja toisaalta jotkin minän alueet ovat voineet jäädä minäkäsityksen ulkopuolelle (Aho & Laine 1997, 18). Minäkäsitys on tietoista, sillä esimerkiksi uppoutuessaan täysin musiikkiin ihminen

unohtaa minäkäsityksensä (Rosenberg 1979, 8). Rosenberg (1979, 9) jaottelee minäkäsityksen kolmeen ulottuvuuteen, joita ovat aktuaali minä (millaisena yksilö kokee itsensä), ihanneminä (millainen hän haluaisi olla) ja julkinen minä (millaisena hän esittää itsensä muille). Minäkäsitys voi olla eri elämäalueilla erilainen ja vaihdella eri tilanteissa (Rosenberg 1979, 20). Kosonen kertoo Ecclesin todenneen, että soitonopiskelun kannalta aktuaaliminä vaikuttaa itsetunnon kautta siten, että yksilö asettaa tavoitteita sen mukaan, mihin ajattelee pystyvänsä (Kosonen 1996, 32).

Ihminen peilaa minäkuvaansa ihanneminäänsä. Tällöin käsitys itsestä riippuu tavoitteista, jotka henkilö on ihanneminäänsä muodossa asettanut itselleen. Rosenberg jakaa ihanneminän ihannoituun, sitoutuneeseen ja moraaliseen mielikuvaan. (Rosenberg 1979, 38.) Ihannoitu minäkuva on mielikuva siitä, millainen ihminen haluaisi parhaimmillaan olla. Ihannoitu minäkuva voi olla jopa epärealistinen. Ihanne voi olla millä tahansa elämän alueella. Henkilö voi haluta olla esimerkiksi hyväkäytöksinen, suosittu kaveripiirissä, hyvä johtaja tai taiturillinen soittaja. Mielikuva voi olla joko joku tietty henkilö, kuten idoli, tai yhdistelmä hyvistä ominaisuuksista. (Emt. 1979, 39.) Ihannoidut minäkuvat voivat olla suurellisia etenkin nuoruudessa, koska tällöin maailma on täynnä mahdollisuuksia ja mielikuvitusmaailma on monipuolinen (emt. 1979, 40).

Sitoutunut minäkuva on ihannoitua minäkuvaa realistisempi, esimerkiksi tulevaisuudenkuva itsestä jossakin saavutettavissa olevassa ammatissa. Jo pienet lapset erottavat haaveet ja realistisemmat tulevaisuudentoiveet toisistaan. (Rosenberg 1979, 40-41.) Moraalinen mielikuva syntyy ihmisten välisessä vuorovaikutuksessa. Kasvaessaan ihminen sisäistää ympäristön vaatimukset omikseen ja alkaa kontrolloida ja käskä itseään siinä, mitä ja miten hänen tulisi toimia. (Emt. 1979, 42.) Moraaliseen minäkuvaan liittyvät omatunto, sisäistyneet rooli-odotukset sekä kullekin ominaisia vaatimuksia itseä kohtaan (emt. 1979, 43). Aina aktuaaliminää, ihannoitua minäkuvaa, moraalista ihanneminää ja sitoutunutta minäkuvaa ei ihmisen itsensä ole helppo erottaa toisistaan. Kuitenkin

ihannemielikuvaan pyrkiminen motivoi niin päivittäisiä toimiamme kuin pitkän aikavälin suunnitelmiamme. Rosenberg sanookin, ettei ole liioiteltua väittää, että suuri osa ihmisen käyttäytymisestä motivoituu toiveista saavuttaa tai ylläpitää ihanneminää. (Emt. 1979, 45.)

Rockmusiikissa esiintyjä on tärkeä ja esiintyjä ja ohjelmisto kuuluvat selkeästi yhteen (vrt. Suutari 2005, 316-317). Bändien soittajat ja laulajat ovat nuorille idoleita, joihin samaistutaan ja joista otetaan mallia (mm. Soilevuo Grønnerød 2004, 58). Siksi juuri bändisoitossa ihannoidulla minäkuvalla voi olla suuri rooli. Lassila (1987, 36) kertoo bändien ja median luomasta mystifioidusta kuvasta menestyvien rocktähtien elämästä, rock ´n´ roll -unelmasta, joka tarkoittaa rahaa, suosiota, konsertteja, öisiä hotellihuoneita, naisia, huumeita, seksiä ja viinaa. Hän pitää rockunelmaa aloittelevien bändien yhtenä motivoijana. Näre (1995, 14) viittaa Steinbockiin, jonka mukaan idoleiden merkitys nuorelle on vetää nuoren rakkautta ja ihailua pois perheen piiristä. Näin idolit ovat osa itsenäistymiskehitystä. Mediassa tuotetaan myös ihannoitua kuvaa bändin jäsenten läheisyydestä: he ovat kuin perhettä (Soilevuo Grønnerød 2004, 54). Näre (1995) mukaan erityisesti pojat samaistuvat melko helposti sankareihinsa ja neljäsosa heistä olisi jopa valmis vaihtamaan paikkaa idolinsa kanssa. Pojat ovat idolisuhteissaan toimintasuuntautuneita ja etsivät idoleistaan tyttöjä herkemmin samastumiskohteita, kun taas tytöt etsivät fanisuhteesta itselleen kumppania mielikuviinsa. (Näre 1995, 15.) Tämä voi osaltaan selittää esimerkiksi poikien ihailua taiturillisia kitarasooloja kohtaan ja poikien suuntautumista bändisoittoon tyttöjä enemmän.

Julkiseen minään sisältyy pyrkimys esiintyä sen mukaisesti, miltä haluaisi näyttää muiden silmissä. Julkinen minä voi vaihdella erilaisten rooliodotusten mukaisesti niin, että nuori käyttäytyy esimerkiksi kaveripiirissä eri tavalla kuin kotona vanhempien seurassa. (Rosenberg 1979, 45-46.) Erilaista käyttäytymistä motivoivat tavoitteiden ja arvojen saavuttaminen, minäkuvan ylläpitoon ja itsetuntoon liittyvät seikat sekä sosiaalisiin normeihin ja rooleihin sopeutuminen

(emt. 1979, 47, 49). Bändisoitossa julkinen minä liittyy ”muusikon imagoon” muiden keskuudessa. Kurkela (2005, 308) liittyy pop- tai rockimagoon pukeutumisen, kokotyylin sekä tarinat artistien elämästä ja väitetystä maailmankuvasta sekä mielipiteistä, olivatpa ne sitten totta tai tarua. Nuorilla muusikon imago voi ilmetä esimerkiksi musiikillisen tietämyksen ja taidon osoittamisena, pukeutumisena, puhetaipana tai asenteina sen mukaan, miten tai miten paljon henkilö haluaa tuoda soittajaminäänsä esille. Nuorten keskuudessa rockin soittamisella voi saada arvostusta tai halveksuntaakin osakseen ja ympäristön suhtautuminen vaikuttaa siihen, miten ja kuinka paljon harrastustaan haluaa tuoda julki. Erityisesti nuoret kokeilevat erilaisia rooleja määrittäessään minuuttaan muiden reaktioiden avulla (Rosenberg 1979, 48-49). Rockmuusikko voi olla yksi näistä rooleista, ja se sisältää erilaisia piirteitä, joita nuori omaksuu lähinnä mediasta.

4.6 Ryhmän vaikutus motivaatioon identiteetin kautta

Erikson (1980/1959, 94) toteaa, että tarve identiteettiin ilmenee nuorilla tarpeena kuulua ja samaistua johonkin ryhmään. Ryhmät ovat erityisen tärkeitä juuri nuorille, sillä identiteettiään rakentaessaan he tarvitsevat ryhmän palautetta itsestään. Hakeutumalla samankaltaisten seuraan vertailu on mielekkäämpää kuin täysin erilaisten kanssa, ja samankaltaisilta nuori saa todennäköisemmin hyväksyntää itselleen. Näin yhdistävät piirteet myös vahvistuvat. (Salmivalli 2005, 139-142.) Eskolan (1998, 9) mukaan ihmiset eivät omaksu informaatiota sellaisenaan, vaan usein sitä ensin käsitellään, tulkitaan ja sen merkitystä arvioidaan pienryhmissä. Tällöin ryhmien mielipidevaikuttajilla on erityistä valtaa koko ryhmän mielipiteisiin. (Eskola 1998, 9.) Kun Allenin mukaan autonomian ilmaisu vertaisryhmissä on pienimmillään noin 14-vuotiaana (Salmivalli 1995, 154-155), myös mielipidevaikuttajien rooli on tällöin suurin ja ryhmän vaikutus voimakkaimmillaan.

Stålhammarin (2006, 115) tutkimuksessa esiin nousi kolme erilaista tilaa (space), joissa musiikki on läsnä ja joihin musiikki nuorten kertomuksissa liittyy. Ne ovat yksilöllinen, yhteisöllinen ja imaginaarinen tila. *Yksilöllinen tila* merkitsee keskittymistä musiikkiin niin, että muu maailma sulkeutuu ulkopuolelle. Esimerkiksi tästä sopii musiikin kuuntelu korvalappustereoilla tai sen kuunteleminen läksyjenteon taustalla. Stålhammarin (2006, 68) kysyessä musiikin rooleja nuorten elämässä, yksilöön (me and music) liittyviä rooleja nousi esiin kolme. Musiikin avulla voidaan rentoutua ja päästä irti jokapäiväisistä asioista (escapist role) mutta sillä voidaan myös suunnata ja vahvistaa tunteita (essential role) (emt. 2006, 68). Musiikin eksistentiaaliseksi rooliksi (existential role) hän nimittää musiikin perustavanlaatuisia tärkeyttä osana olemassaoloa ja identiteettiä (emt. 2006, 81).

Yhteisöllinen tila liittyy Stålhammarin (2006, 125) haastatteleminen nuorten kuvauksissa musiikin kuuntelemiseen yhdessä esimerkiksi sulkeutumalla huoneeseen ystävien kanssa. Musiikin sosiaalisiksi rooleiksi (us and music) nuoret kuvasivat tunnelman luomisen sekä ryhmän sisäisen solidaarisuuden edistämisen ja toisaalta eri ryhmiä erottavan vaikutuksen (emt. 2006, 87-88). Yhteisölliseen tilaan liittyy ryhmäidentiteetti. Ryhmässä muodostuu yhteisiä tulkintoja musiikista, sillä käsityksiä siitä muodostetaan yhdessä. Tähän liittyvät yhteiset kielikuvat, sisäpiirin vitsit, ironia, suhteet ja tyyli, joilla ryhmä usein vahvistaa identiteettiään. Nämä symbolit auttavat ryhmän jäseniä määrittelemään itseään ja suhdettaan ympäröivään maailmaan. Samalla symbolien ymmärtäminen tekee eron ryhmään kuuluvien ja kuulumattomien välille. (Emt. 126-129.)

Imaginaarinen tila tarkoittaa ihmisten yhteenkuuluvaisuuden tunnetta, joka syntyy musiikin, olemuksen, tyylin, toimintatavan, asenteen ynnä muun sellaisen yhteisyydestä mutta ei ole sidottu konkreettiseen ja pysyvään ryhmän muodostumiseen. Ihmiset kokevat yhteenkuuluvaisuutta, vaikka eivät välttämättä edes tunne toisiaan. Imaginaarinen tila tarkoittaa elämäntyylin omaksumista. Tyyli voi olla maailmanlaajuisia sisältäen musiikin, olemuksen, vaatteet, harrastukset,

symbolit ja niin edelleen. Tällöin ihmisiä yhdistää pikemminkin yhteinen tyyli kuin ystävyys. (Stålhammar 2006, 132, 135.)

Kaikissa kolmessa tilassa pyritään muodostamaan käsitystä itsestä ja sosiaalisesta yhteenkuuluvaisuudesta. Yhteisöllisessä tilassa kyse on konkreettiseen ryhmään kuulumisesta, imaginaarisessa tilassa tyylistä, mutta molemmissa luodaan sosiaalista identiteettiä. Kysymyksiä ovat, kuka minä olen ja mihin kuulun. (Emt. 2006, 143.) Mukana on niin aktuaaliminä kuin julkinenkin minä (emt. 2006, 144). Toimintaa voi ohjailla ihanneminä, joka voi olla ryhmän yhteinen ja yhdistää ryhmäläisiä.

Eri tilat liittyvät toisiinsa ja ovat olemassa yhtäaikaisesti, mikä tulee esiin esimerkiksi Lehtosen (1989) ja Lähteenmaan (1996) tulkinnoissa. Lehtonen (1989, 17-18) kertoo nuorisokulttuurin olevan tärkeässä osassa nuoren kehityksessä, ja joillekin nuorista musiikillinen toiminta on elämäntapa, josta muodostuu oman identiteetin perusta. Musiikki yhdistää samanlaisesta musiikista pitäviä ja samalla tavalla ajattelevia eri puolilla maailmaa ja toisaalta ystäviä paikallisesti. Samoin idolit ovat yhteisiä idealisoituja esikuvia, joita pyritään matkimaan. Heidän kauttaan päästään ”uuteen imaginaariseen elämänulottuvuuteen, joka on suora jatke lapsuuden fantasiamaailmalle” (Lehtonen 1989, 10-11). Idolinsa kaltaiseksi voi pyrkiä esimerkiksi perustamalla yhtyeen. Näin nuori voi käyttää nuorisokulttuurin ”kollektiivista identiteettiä” oman vielä epävarman minänsä rakentamisessa.

Lähteenmaa (1996, 116-117) pohdiskelee nuorten ryhmien merkitystä identiteettityössä. Hän toteaa, että hyvin harvat nuoret kuuluvat yhteen tiettyyn ryhmään tai alakulttuuriin. Suurin osa nuorista sukkeloi eri ryhmien välillä erilaisin painotuksin yhteisöllisessä ja imaginaarisessa tilassa. Tällöin he voivat työstää tai kokeilla identiteettinsä eri osa-alueita eri ryhmissä ja ottaa eri ryhmistä sopivia rakennusaineita identiteettiinsä. Lähteenmaa arveleekin eri ryhmissä liikkumisen liittyvän monimutkaistuvaan identiteettityöhön. Stålhammarin (2006, 87) mukaan musiikilliseen kiinnostukseen perustuva identiteetti voi olla suunnilleen yhtä vahva

kuin kulttuuritaustaan perustuva identiteetti niin pitkään kuin se kestää. Bändiin kuulumisen tärkeys verrattuna muihin ryhmiin vaikuttaa sen merkitykseen identiteetin kannalta. Koska bänditoimintaan sitoudutaan roolin ja tehtävien kautta, identiteettivaikutus vahvistuu tätäkin kautta. Stålhammarin tilat limittyvät toisiinsa ja nuorten toiminta rakentuu eri tiloista saatujen vaikutteiden yhdistelmänä ja siten, että bändisoitossa yhteisöllisellä tilalla on keskeinen merkitys.

Esimerkiksi hevimusiikista kiinnostunut nuori voi kuunnella musiikkia omassa huoneessaan (yksilöllinen tila). Samalla hän pukeutuu mustiin vaatteisiin, kasvattaa pitkää tukkaa ja kantaa suosikkibändiensä tunnuksia ja käyttää niiltä omaksuttuja ilmauksia, mitkä aikaansaavat hänelle kokemuksen kuulumisesta globaaliin hevareiden joukkoon (imaginaarinen tila). Bändissä (yhteisöllinen tila) soitettava hevimusiikki vahvistaa ryhmän yhteenkuuluvaisuuden tunnetta. Bändissä käytettävät kielelliset symbolit ja ilmaisut löytyvät hevikulttuurista, ja niiden käyttö vahvistaa ryhmään kuulumisen tunnetta, samoin kuin ryhmäläisten omaa hevari-identiteettiä. Ryhmällä on yhteisiä esikuvia, joiden kaltaiseksi pyrkiminen lisää motivaatiota ja yhteenkuuluvaisuuden tunnetta. Bändisoiton kautta voidaan päästä lähemmäs idoleita ja syvemmälle kulttuuriin. Näin bändisoittomotivaatio vahvistuu yleisen hevari-identiteetin vahvistuessa. Tässä esimerkissä yksi musiikkityyli täyttää koko elämän. Kuitenkin nuori voi pitää monenlaisesta musiikista ja rakentaa identiteettinsä puolia eri tilanteissa eri tavoilla.

Musiikin avulla muodostetaan käsitystä niin itsestä kuin ryhmistä ja niiden suhteista. Vaikka musiikki valitaan yksilöllisesti, muiden hyväksyntä valinnoille on tärkeää. Oman musiikkityylin nostaminen ylitse muiden vahvistaa itsetuntoa ja identiteettiä, mikä nuorten ryhmissä on mahdollista. Identiteetin rakentaminen on Eriksonin (1980/1959) mukaan nuoruuden tärkein kehitystehtävä. Bändissä omaksuttu rooli voi motivoida bänditoimintaa, sillä se tarjoaa nuorelle yhdenlaisen identiteetin, kokemuksen itsestä bändisoittajana. Kokemus saa vahvistusta muilta

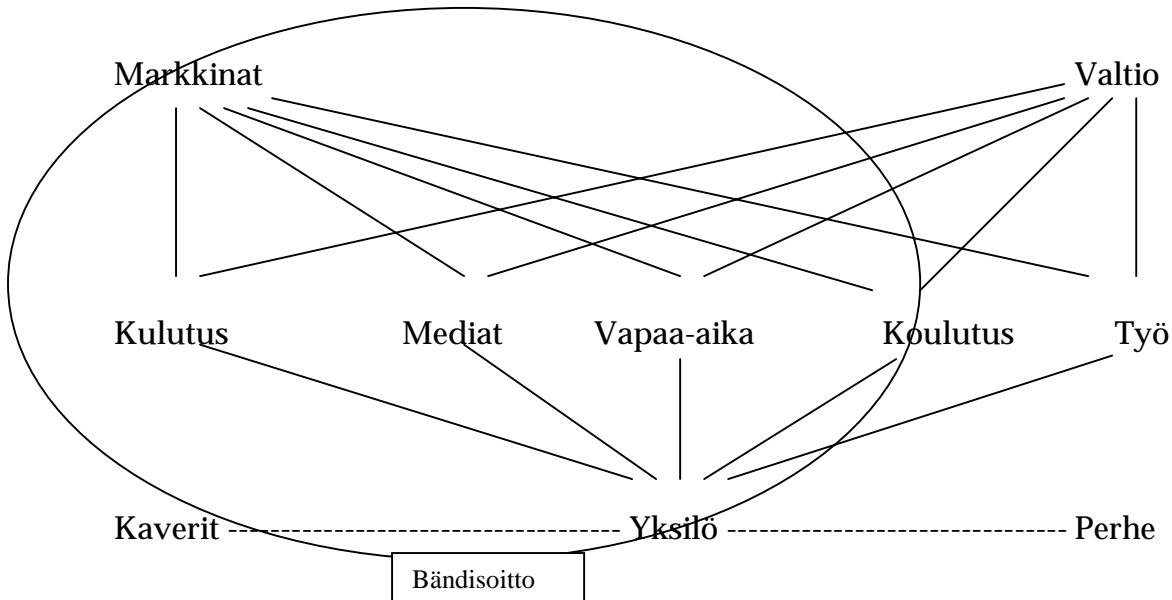
bändin jäseniltä ja samalla hän voi tuntee kuuluvansa joukkoon niin yhteisöllisessä (bändi) kuin imaginaarisessakin (rockkulttuuri, idolit) tilassa.

5 BÄNDISOITTOHARRASTUS

Itse perustettu ja itseohjautuva bändi voi olla nuorelle mahdollisuus tehdä jotain omaa omilla ehdoilla. Toisaalta nykyisin on paljon erilaisia mahdollisuuksia saada opetusta niin rockinstrumenttien soitossa kuin bändisoitossa, jolloin harrastuksen tavoitteita muodostavat myös ohjaajat ja musiikkiopistoissa kurssitutkintovaatimukset. Kuitenkin harrastuksen vapaaehtoisuus ja mahdollisuus vaikuttaa tekemisen sisältöön voivat tukea itsenäistymistä ja tuoda mielekkyyttä soittamiseen.

5.1 Bändisoitto osana nuorten elämänpiirejä

Suutarin (2005, 323) mukaan käsitystä itsestä muokataan jokapäiväisissä tilanteissa, joissa valta ja rakenteet sekä olemassa olevat ruumiillisesti syntyvät kokemukset vaikuttavat. Tällöin ympäristöllä on merkittävä rooli identiteetin rakentamisessa. Nuoruusiässä vanhemmista irtautuessa muut elämänalueet saavat lisää jalansijaa. Aittola ym. (1999, 143) ovat muokanneet Fornäsin (1993, 31) kuviota kuvaamaan nuorten tärkeimpiä elämänpiirejä kuvion 2 mukaisesti.

KUVIO 2. Nuoren tärkeimmät elämänpiirit Fornäsia soveltaen (Aittola ym. 1999, 143) ja bändisoiton sijoittuminen elämänpiireihin.

Valtio ja markkinat vaikuttavat yksilön elämänpiireihin, joita ovat kulutus, mediat, vapaa-aika, työ ja koulutus. Elämänpiirit tuovat mahdollisuuksia ja rajoituksia nuoren elämään ja ovat samalla erilaisia oppimisympäristöjä. Nuoret rakentavat identiteettiään kaikkien elämänpiirien alueilla. (Aittola ym. 1999, 143.) Kaverit ja perhe ovat myös tärkeitä ja mukana eri elämänalueilla erilaisilla painotuksilla. Bändisoitto sijoittuu lähinnä yksilön ja kaverien muodostamaan elämänpiiriin. Se sijoittuu harrastuksena alueelle, johon mediat liittyvät tuottamalla ja levittämällä musiikkia ja siihen liittyviä tuotteita, joita voidaan kuluttaa. Harrastuksena bändisoitto kuuluu vapaa-aikaan. Bändisoittoa voi harrastaa itsenäisesti tai esimerkiksi kansalaisopiston kursseilla tai musiikkiopistoissa, jolloin näiden bändien osalta myös muodollinen koulutus liittyy bändisoittoharrastukseen. Hyvin harvalle nuorelle bändisoitosta on työksi asti.

Fornäs (1993, 30-31) teki jäsentelyn osoittaakseen, miten markkinat ja valtio vaikuttavat nuorten elämään eri instituutioiden, kuten medioiden, vapaa-ajan organisaatioiden, työn ja koulutuksen kautta ja ulottavat siten valtansa yksilöihin. Kaverit ja perhe ovat mukana instituutioihin osallistuttaessa ja niistä keskustellessa. Kaverien merkitys korostuu nuorten yhteisissä harrastuksissa, medioiden kuluttamisessa ja koulussa.

Eri instituutioiden intressit voivat törmätä toisiinsa tai instituutiot voivat toimia yhteistyössä. Näin esimerkiksi koulu voi yrittää suojata nuoria markkinavoimien huonoilta vaikutteilta mutta toisaalta tuoda nuorisokulttuurista vaikutteita opetusmateriaaleihin ja -tapoihin. Fornäsin (1993, 32) mukaan valtaan liittyy aina vastustus, ja kun koulu käyttää nuoriin valtaa ja pakotteita, markkinavoimat tuovat oppilaille vastapainoksi valinnanvapautta. Nykyisin valtio menee resursseineen ja vaatimuksineen alueille, jotka ennen eivät kuuluneet valtion piiriin vaan olivat vapaasti muodostettujen ihmisryhmien ja markkinavoimien aluetta. Tällöin nuorisokulttuuri tuodaan osaksi instituutiota ja sitä aletaan käsitellä muodollisemmalla tavalla. Esimerkiksi bändiharrastuksen siirtyminen vapaasta toiminnasta bändikerhoihin muuttaa rockinsoiton koulumaisemmaksi opettajineen ja opiskelutapoineen ja muuttaa harjoittelutilanteita ja soittamista muodollisemmiksi. Tällöin bändisoittoa voidaan myös ajatella välineenä, joka saa nuoret pois kaduilta. (Fornäs 1993, 32.)

Joillekin harrastuksille valtio antaa reunaehdot (esimerkiksi lait, jokamiehenoikeudet), ja markkinat voivat tyrkyttää erilaisia harrastukseen liittyviä tuotteita. Kuitenkin yksilö voi toimia tietoisesti tai tiedostamattaan markkinoista riippumatta. Näin myös nuoren elämänpiireihin kuuluu asioita, jotka eivät kuviosta näy tai jotka täytyy erottaa markkinoiden ja valtion vaikutuspiiristä. Luova tekeminen, esimerkiksi säveltäminen, saa varmasti vaikutteita median kautta, mutta markkinat ja valtio eivät sitä kahlitse niin kauan, kun siitä ei tule selvemmin julkista tai ansiotoimintaa. Musiikissa on paljon asioita, jotka ovat olleet aikansa tuotteita ja

aikanaan selvästi markkinavoimien, median ja kulutuksen piirissä mutta sittemmin unohdettu ja myöhemmin löydettävissä esimerkiksi kirjastoista, ystäviltä tai Internetistä asiasta kiinnostuneilta. Näin nuorten bänditoiminta voidaan ymmärtää myös luovana instituutioista riippumattomana toimintana, jota kuitenkin yhteiskunnan ja kulttuurin reunaehdot osin rajaavat ja määrittävät. Luova toiminta ei sinänsä tarvitse instituutioita, joskin niiden tuki tai välittävä rooli voi edistää toimintaa niin motivaation kuin myös hyötynäkökohtien osalta.

5.2 Bänditoiminta nuorten harrastuksena Suomessa

Kattavia tuoreita tutkimuksia musiikkiharrastusten määristä Suomessa on vaikea löytää. Tilastokeskuksen vapaa-aikatutkimuksen mukaan 26 prosenttia 15-19-vuotiaista soitti jotain instrumenttia ja 9 prosenttia ikäryhmästä kuului johonkin yhtyeeseen tai bändiin vuonna 2002 (Tilastokeskus a). Kosketinsoittimet (piano ja urut) olivat suosituimpia (14 %), kun taas kitaraa soitti 10 % vastanneista. Sähkökitaraa soitti 5 %, sähköbassoa 3 % ja rumpuja tai lyömäsoittimia 4 %. Bändisoittimien soittajamäärät ovat sikäli korkeita, että musiikkiopistoissa tärkeässä osassa olevat jousisoittimet edustivat vain yhtä prosenttia soitetuista instrumenteista. Piano oli 10-14-vuotiaiden keskuudessa selvästi (17 %) yleisin soitin. Toisella sijalla tässä ikäryhmässä oli nokkahuilu (12 %). (Tilastokeskus b.) Tästä saattaisi päätellä, että koulun musiikintunnit näkyvät tuloksissa: käytetäänhän alakoulussa nokkahuilua ja yläkoulussa kitaraa tavallisimmin koulusoittimina. Harrastuksen intensiivisyyttä on siis vapaa-aikatutkimuksen perusteella vaikea arvioida.

Liina Aaltonen (2001) tutki pro gradussaan nuorten motivoitumista bändisoittoon lomakekyselyllä, jonka vastaajina oli 127 jyvaskyläläistä musiikin valinnaisaineryhmään kuuluvaa kahdeksaluokkalaista. Tulokset kertovat kiinnostuksesta bändisoittoa kohtaan. Soittaminen, joka yläkouluissa käytännössä

tarkoittaa lähinnä bändisoittoa, oli nuorten mieluisinta musiikintuntien tekemistä (Aaltonen 2001, 36, 48-49). Vastanneista 67 % kertoi myös soittavansa jotain soitinta. Soitinjakauma näiden tyttöjen ja poikien välillä oli selkeä: lähes kolme neljäsosaa tytöistä kertoi soittimekseen pianon. Tämän lisäksi kolme heistä soitti kitaraa, mutta muita bändisoittimia tytöt eivät maininneet. Pojat sen sijaan soittivat voittopuolisesti bändisoittimia, eniten kitaraa (57 %) ja rumpuja (31 %). Vastanneista yli puolet ilmaisi halukkuutensa oman bändin perustamiseen, vaikka vain kymmenesosa vastanneista kuului sillä hetkellä pop-, rock-, heavy- tai jazzbändiin. Pojat (63 %) haaveilivat bändin perustamisesta tyttöjä (42 %) innokkaammin. (Aaltonen 2001, 27-31.) Tyttöjen kiinnostus bändisoittoa kohtaan herättää kuitenkin kysymyksen siitä, miksi he soittavat lähinnä pianoa. Näin harrastuneisuus ei monenkaan kohdalla ollut tullut ainakaan vielä ilmiharrastukseksi. Myös usein kuultu väite siitä, että tytöt laulavat poikia mieluummin, sai tutkimuksessa vahvistusta (Aaltonen 2001, 30, 48). Tulokset saavat tukea Anttilalta (2006, 109), ja vaikka tuloksia ei voi otoksen pienuuden ja Jyväskylään keskittymisen vuoksi yleistää laajasti, ne ovat mielestäni suuntaa antavia.

6 TUTKIMUSASETELMA

6.1 Tutkimusaineisto ja -menetelmä

Valitsin tutkimukseeni kaksi noin yläasteikäisten nuorten bändiä, joita haastattelin ryhminä keväällä 2004. Valitsin yläasteikäiset siksi, että he ovat selvästi nuoria, joiden elämässä populaarimusiikki on keskeisellä sijalla. Yläasteilta on helppo tavoittaa koko ikäluokka, ennen kuin oppilaat hajaantuvat eri oppilaitoksiin. Taustalla oli myös ajatus koulumotivaation ja soittomotivaation välisestä selkeästä erosta, jonka arvelin korostuvan pakollisen koulun yhteydessä. Tämä ristiriita tulikin esiin toisen bändin (B) kohdalla. Kyselin bändejä jyvaskyläläisiltä musiikinopettajilta sähköpostitse mutta vastauksia sain vähän, joten vain toinen bändeistä on jyvaskyläläinen. Toisen bändin löysin haastateltavaksi tutun musiikinopettajan välityksellä Kuopiosta. Haastateltavien anonymiteetin suojaamiseksi keksin heille peitenimet.

Tein molemmissa bändeissä ryhmähaastattelut, joissa lähes kaikki bändien jäsenet olivat paikalla. Bändin A kohdalla Jussi tuli myöhässä, mutta muuten koko ryhmä oli paikalla. Bändin B rumpali ei tullut haastatteluun, mutta muut kolme jäsentä olivat läsnä. Alasuutari (1999, 151) kertoo ryhmähaastattelun eroavan yksilöhaastattelusta selvästi. Kun yksilöhaastattelussa haastateltava voi kertoa

avoimesti suhteestaan ryhmään, jo ennalta kiinteän ryhmän, kuten bändin, ryhmähaastattelussa jäseniä erottavat asiat jäävät helposti taka-alalle ja keskustelussa korostuvat ryhmää yhdistävät piirteet. Ryhmän keskusteluja kuuntelemalla haastattelijalle valottuvat ryhmän käyttämät termit, käsitteet sekä hahmottamis- ja keskustelutavat. (Alasuutari 1999, 151-152.) Ryhmän keskustellessa voi tulla esiin sellaisia asioita, joita tutkija ei ole huomannut kysyä, ja näin kävi minunkin tekemissäni haastatteluissa. Tuttu ryhmä voi myös tehdä tilanteesta vapautuneemman ja saada ujoimmatkin mukaan keskusteluun.

Hedges (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2006, 200) toteaa ryhmähaastattelulla olevan myös heikkoutensa: ryhmän kannalta kielteiset asiat eivät tule helposti esiin ja ryhmässä voi olla dominoivia henkilöitä, jotka koettavat ohjailla keskustelua. Nämä asiat tutkijan täytyy ottaa huomioon tuloksia tulkittaessa. Vaikka ryhmätilanteessa ei useinkaan voida puhua suoraan ryhmän ominaisuuksista, tutkija voi keskustelutilanteessa havainnoida esimerkiksi ryhmän jäsenten välisiä valtasuhteita. Ryhmässä esiin tuodut näkemykset saatetaan sopeuttaa ryhmän mielipiteeseen, jolloin eriävät mielipiteet voivat vähentyä. Kuitenkin tutkijan tulee arvioida haastateltaviensa puhetta eikä vain tyytyä ottamaan kaikkea suoraan totuutena. (Alasuutari 1999, 154.) Kun nuoret eivät luultavasti ole pohtineet bändisoittamiseen liittyviä motiivejaan kovin syvällisesti, ryhmätilanteessa toisten ideat toimivat virikkeinä, joiden kautta voi punnita omia tuntemuksiaan asioista, joita ei ehkä olisi itselle tullut mieleen. Ryhmässä asioista keskustellaan eri näkökulmista.

Haastattelumuotonani on teemahaastattelu, jolloin haastattelijalla on luettelo asioista, joita hän haluaa haastattelutilanteessa käsiteltävän. Kysymykset muotoutuvat teemojen pohjalta haastattelutilanteessa, ja asioiden käsittelyjärjestys on vapaa. (Hirsjärvi ym. 2006, 197.) Väljä runko antaa tilaa haastateltavien omille kokemuksille, mikä on tutkimuksessani hyvin tärkeää. Teinkin teemarungon, johon

pyrin sisällyttämään bändisoiton mahdollisia merkityksiä monipuolisesti lähtökohtana nuoren elämä.

Vaikka haastatteluteemat olivat molemmissa bändeissä samat, keskustelut muotoutuivat bändeissä erilaisiksi, ja vaikka moniin kysymyksiin tuli samantapaisia vastauksia, haastatteluissa korostuivat ryhmien ja niiden jäsenten erilaisuuden vuoksi eri asiat. En ollut tavannut ketään haastateltavistani etukäteen, joten siinä mielessä lähtökohdat haastatteluille olivat samanlaiset. Litteroin haastattelut pian haastattelujen jälkeen, jolloin ne olivat tuoreessa muistissa. Litteroinnin tarkkuus määrittyy tutkimuskysymyksistä ja tutkimusmetodeista (Tiittula & Ruusuvuori 2005, 16). Koska tutkin asioita ja mielipiteitä, jotka nousivat keskusteluissa esiin eri henkilöiden kertomana, olin litteroinnissa melko tarkka: huomioin tauot ja esimerkiksi myöntymistä merkitsevät äänteet. Koetin saada päällekkäisistä puheenvuoroistakin selvää mahdollisimman pitkälle. Eri henkilöiden erottaminen äänitteestä oli helppoa, sillä äänitin haastattelut stereomikrofonilla, jolloin eri henkilöt kuuluivat eri suunnilta. Pyysin myös aluksi jokaista esittelemään itsensä, jolloin eri henkilöiden paikat olivat varmasti selvillä. MiniDiskille tekemäni raitamerkit helpottivat litterointia ja nauhan kuuntelua eri kohdista. Nauhan kuunteleminen on minulle luonteva tapa hahmottaa aineistoa ja palauttaa mieleen puheen sävyjä, joten en koodannut niitä litterointiin. Litteroinnin tarkasteleminen taas mahdollistaa syventymisen tiettyyn haastattelun kohtaan paremmin.

Laadullinen tutkimus on vuoropuhelua aineiston ja teorioiden välillä. Tein haastattelut mielessäni kysymys, mitä bändisoitto nuorille merkitsee. Kuitenkin tutkittuani kirjallisuutta päädyin motivaationäkökulmaan: osoittaahan motivoituminen bänditoimintaan sen olevan merkittävää nuorelle. Motivaatio on käsitteenä merkitystä konkreettisempi ja siten helpommin ymmärrettävä. Vertailen haastatteluissani esiin nousevia asioita Kososen (1996) motivaatioluokitukseen. Katson, mitkä luokat painottuvat haastatteluissani, onko asioita, jotka eivät tule haastatteluissa esille, ja löytyykö uusia alueita, joita Kososen luokitus ei vielä sisällä.

Tuon esiin haastatteluissa käsiteltyjä erilaisia näkemyksiä ja pohdin sitä, mistä erot bändien ja joissain tapauksissa yksilöiden välillä voivat johtua.

Laadullinen aineisto on ehtymätöntä, ja siksi on tärkeää valita näkökulma, josta aineistoa tarkastellaan (Alasuutari 1999, 41, 89). Tutkimuksessani se on motivaatio. En siis tarkastele esimerkiksi bändin sisäisiä rooleja tai musiikin psykologisia vaikutuksia syvällisesti vaan ainoastaan sen verran, kuin ne motivaation kannalta nousevat esiin.

Laadullisessa tutkimuksessa tutkitaan palasta maailmasta. Siitä pyritään saamaan mahdollisimman tarkka kuva ja ymmärtämään sitä syvällisesti. (Alasuutari 1999, 87-88.) Niinpä palanen ei määrällisen otoksen tavoin pyri kuvaamaan kokonaista esimerkiksi bändisoittajien joukkoa, vaan keskittyy haastateltujen mietteisiin ja ajatuskulkujen monipuoliseen seuraamiseen. Tällöin tuloksia ei voida yleistää, mutta ilmiöstä saadaan monipuolista tietoa ja syy-seuraussuhteiden valottaminen on mahdollista. Laadulliset menetelmät ovatkin erityisen hyviä esimerkiksi silloin, kun halutaan tutkia kohdetta mahdollisimman kokonaisvaltaisesti (Hirsjärvi ym. 2006, 152), kun asia on uusi ja ennakko-oletusten teko hankalaa ja kun halutaan selvittää syy-seuraussuhteita. Bändihaastatteluissa nuorten oma ääni tuli kuuluviin ja he saattoivat kertoa ajatuksistaan vapaasti ja monipuolisesti.

6.2 Aineistonkeruun luotettavuus

Alasuutari (1999, 151) kertoo, että haastatteluun tullessaan ihmisillä on haastattelutilanteesta mielikuva, joka perustuu muun muassa televisiosarjojen terapeutti-potilassuhteisiin tai luottamuksellisiin keskusteluihin ystävän kanssa. Ryhmähaastattelussakin tämä tuli esille siten, että nuoret odottivat minun kysyvän ja

heidän vastaavan, vaikka he keskustelivatkin kysymyksistä myös enemmän tai vähemmän keskenään. Vaikka olinkin kertonut, että haastattelua ei julkaista missään niin, että bändin jäsenten henkilöllisyys tulisi julki, bändin B jäsenet suhtautuivat haastatteluun osittain, kuin heitä olisi haastateltu esimerkiksi johonkin nuortenlehteen. Merkkejä tästä olivat esimerkiksi käytetyt ilmaukset ja rocklegendoja myötäilevät tarinat, joiden todenperäisyys on vähintäänkin väritynyttä. Näissä tilanteissa minun tulee arvioida tietojen paikkansapitävyyttä. Toisaalta (interaktionäkökulmasta) tämä kertoo epäsuorasti bändin merkityksistä osana nuorten identiteettiä ja ihanneminää.

Haastattelussa haastattelijan ja haastateltavien sosiaaliset maailmat kohtaavat, jolloin toisen ymmärtäminen ei aina ole yksinkertaista (Ruusuvuori & Tiittula 2005, 36). Haastatteluissani tämä tuli esiin lähinnä B-bändin kohdalla, sillä itse musiikkiopistoa käyneenä ymmärsin esimerkiksi musiikinteoriaksi erilaisia asioita kuin haastateltavani. Samoin bändin heitellessä sisäpiirin vitsejä en aina ymmärtänyt kaikkea. Tarkentavat kysymykset auttoivat näissä tilanteissa - tosin en voi tietenkään tietää sitä, osasinko aina kysyä tarkennuksia oikeissa kohdissa. Tilanteen tunnelman pitämiseksi rentona en viitsinyt puuttua jokaiseen yksityiskohtaan vaan sivuutin esimerkiksi erään haastateltavan esittäytymisen Mikko Mallikkaaksi arvellen asioiden selviävän myöhemmin itsestään.

Haastattelu on aina vuorovaikutustilanne. Siksi haastattelijan tulisi olla mahdollisimman neutraali (Ruusuvuori & Tiittula 2005, 44) ja toisaalta analyysivaiheessa ottaa huomioon vaikutuksensa haastateltaviin. Vastauksiin voivat vaikuttaa paitsi kysymisen tapa ja mahdollinen johdattelu (emt. 2005, 36-37), myös palauteäänteet ja elekieli (emt. 2005, 48-51), jotka kertovat, millaiset vastaukset ovat hyväksyttäviä. Ennen haastattelun alkua kerroin nuorille, mistä haastattelussa oli kysymys, ja sanoin, että toivon heidän vastaavan rehellisesti ja avoimesti kysymyksiini. Haastattelutilanteessa koetin olla hyväksyvä ja esittää kysymykset niin, että niihin on helppo vastata millä tavalla tahansa. Neutraaliuden ongelma tuli

vastaan myös poikien vitsinomaisissa vastauksissa. Vaikka harva 15-vuotias kuuntelee humppaa, koin, etten voinut kyseenalaistaa vastausta tuosta vain, sillä se loukkaisi haastateltavaa, mikäli vastaus olisi totta. Se, että asia kerrottiin hymyssä suin, ei mielestäni juuri lisää lausahduksen kyseenalaisuutta, sillä tämänkaltaiset vertaisryhmässä ehkäpä nolot tunnustukset on helpompi esittää vitsin muodossa. Tällaisia monitulkintaisia vastauksia aineistossa on, mutta niitä on onneksi vähän tärkeimpien kysymysten kohdalla.

Ennako-oletukset vaikuttavat haastattelukysymyksiin, mikä voi näkyä tuloksissa asioiden painotuksina tai joidenkin osa-alueiden jäämisellä vähälle huomiolle. Tämä täytyy ottaa huomioon tuloksia tulkittaessa. Toisaalta pyrin antamaan haastateltaville tilaa kertoa mieleen tulevista asioista, vaikka ne eivät aina suoraan liittyneetkään kysymykseen, jolloin sain materiaalia, jota en alun perin osannut odottaa. Tutkimuksen luotettavuuteen liittyy myös toistettavuus. Niinpä olen koettanut kertoa tässä luvussa yksityiskohtaisesti aineistonkeruustani. Lisäksi käytän paljon suoria lainauksia motivaatiota kuvatessani. Se antaa lukijalle kuvan nuorten omista ajatuksista ja antaa samalla mahdollisuuden tulkintojeni arviointiin.

6.3 Tutkittujen bändien kuvaukset

Bändi A oli Jyväskylästä, ja siinä oli haastatteluhetkellä viisi jäsentä. Bändin laulaja Jussi oli lukion 1. luokalla, koskettimia ja joskus bassoa soittava Kaisa ja kitaristit Mikko ja Olavi yhdeksännellä ja rumpali Lassi kuudennella luokalla. Perustajajäsenet Mikko ja Olavi saivat ajatuksen bändin perustamisesta yhdessä soitellessaan. Heillä oli ollut reilun vuoden aikana noin neljä eri bändikokoonpanoa, jotka eivät kuitenkaan olleet toimineet toivotulla tavalla. Haastatteluhetken kokoonpano on muotoutunut vasta muutaman edellisen kuukauden kuluessa, mutta nyt tuntui, että sopiva ryhmä on löytynyt.

Perustajajäsenet Mikko ja Olavi valitsivat yhtyeen kappaleet, ja heillä oli bändistä muutenkin vetovastuu. Se sopi muille jäsenille hyvin. Musiikki oli lähinnä 1970-luvun rockia. Kappaleista mainittiin Lynyrd Skynyrdin Sweet Home Alabama ja Freebird sekä Eaglesin Witchy Woman. Jotain muutakin oli vähän kokeiltu ja Olavilla oli yksi oma kappale tekeillä. Se oli tosin vielä pahasti kesken. Kaisa ja Jussi olivat selvästi suuntautumassa musiikkialalle. Muut aikoivat hankkia "ammatin" mutta pitää musiikin tärkeänä harrastuksena.

Harjoitukset kerran viikossa tuntuivat liian vähältä: intoa ja tarvetta useammille harjoituksille olisi. Aikapula oli esteenä lisäharjoituksille, sillä Mikkoa lukuun ottamatta kaikilla oli huima määrä muitakin harrastuksia. Lassi kävi konservatoriolla rumpu- ja teoriatunneilla. Lisäksi hän skeittasi, harrasti kuvaamataittoa ja pelasi salibandya, joka vei entistä enemmän aikaa kilpailujen lisääntyessä. Kaisa kävi yksityisessä musiikkikoulussa piano-, laulu- ja teoriatunneilla ja konservatoriolla bassotunneilla sekä bändiharjoituksissa. Hän piti pianoa ehkä pääsoittimenaan. Tämän bändin lisäksi hän soitti myös konservatorion oppilaiden yhtyeessä ja lauloi toisessa kavereiden kanssa perustetussa bändissä. Lisäksi hän mainitsi harrastukseksi tanssin, jolle ei tosin tahtonut riittää aikaa. Jussi oli käynyt aiemmin trumpettitunneilla mutta haastattelun aikoihin hän soitti trumpettia kouluorkesterissa. Hän kävi myös bassotunneilla ja soitteli kitaraa itsenäisesti. Olavi oppi kitaransoiton alkeet ala-asteella kouluavustajalta, mutta sen jälkeen hän on soitellut itsekseen. Haastatteluksena hän pelasi jalkapalloa 5-7 kertaa viikossa. Myös Mikolle joku oli opettanut kitaransoiton alkeita, mutta hän piti itseään itseoppineena. Haastatteluhetkellä tämä bändi oli hänen ainoa harrastuksensa. Musiikki oli tärkeä harrastus kaikille, mutta tämä bändi ei noussut selkeästi ylitse muiden harrastusten, vaan oli pikemminkin yksi tärkeä harrastus muiden joukossa.

Bändissä B oli neljä jäsentä, joista haastateltavina oli kolme. Tämä bändi oli Kuopiosta. Harri ja Simo soittivat kitaraa, Timo soitti bassoa ja lauloi silloin tällöin. Rumpali Tero ei saapunut paikalle. Kaikki olivat 9.-luokkalaisia. Pojat perustivat bändin edellisenä syksynä, koska halusivat olla poissa oppitunneilta ja olla välituntisin sisällä. Kaikki olivat perustamistilanteessa yhtä aikaa paikalla. Bändi oli siis toiminut haastattelutilanteeseen mennessä noin puoli vuotta.

Cover-biisejä yhtye oli soittanut aika paljon, muun muassa Guns N' Rosesin ja Hanoi Rocksın tuotantoa. Kappaleista mainittiin Guns N' Rosesin Don't Cry ja Civil War sekä Bob Dylanin Knocking on Heavens Door sekä Sex Pistolsin Anark in the Jugend. Bändillä oli myös joitakin omia kappaleita, mutta niissä ei ollut vielä sanoituksia, sillä itsekritiikki ja inspiraation puute vaikeuttivat sanoitustyötä. Kaikki olivat mukana kappaleiden teossa, ja keksittyjä osioita yhdisteltiin. Simo kertoi myös, että Harri ”siellä metsämökissään joskus vääntelee niitä biisejä”.

Toisin kuin jyvaskyläläisten kokoonpanossa, bändin B jäsenillä ei juuri ollut muita harrastuksia bändin ja soittamisen lisäksi. Timo oli käynyt lähes kaksi vuotta yksityisillä soittotunneilla ja Simo vajaan vuoden. He olivat laulaneet 7. luokalla koulun kuorossa ja olleet näytelmäkerhon bändissä. Soittotunneista oli heidän mielestään hyötyä, sillä ne auttavat kehittymään soittamisessa nopeasti. Harri oli täysin itseoppinut. Hän oli opetellut kirjoista ja levyjä kuuntelemalla, mutta oli mielestään kehittynyt nopeasti. Harri soitti myös toisessa bändissä, joka ei kuitenkaan ehkä ollut niin kovin tärkeä. Rooleista kysyttäessä Simo nimesi ensin Harrin ”diktaattoriksi” joka ”antaa turpaan jos me ei uskota”, mutta pyörsi sitten puheensa ja sanoi, ettei heillä yleensä ole riitoja ja että yhdessä asioista yleensä päätetään. Simo oli kuitenkin haastattelutilanteessa eniten äänessä. Rumpali pelasi ehkä silloin tällöin tennistä, ja hänellä saattoi olla joitain muitakin bändejä. Bändiharjoitusten pitäminen ei ollut ongelma, sillä pojat olivat aina tarvittaessa poissa tunneilta. Harjoituksia olikin aina tilanteen mukaan, ja ennen esiintymisiä harjoitustahti tiivistyi. Toisinaan harjoiteltiin kahdesti tai kolmesti viikossa, toisinaan

päivittäin. Pojat perustelivat koulutuntien aikana harjoittelua sillä, että esityksetkin ovat koulussa, mutta jos esitykset olisivat muualla, silloin he käyttäisivät omaa aikaa harjoitteluunkin. He sanoivat naureskellen vapaa-aikaa olevan niin vähän, ettei se riitä bändiharjoitteluun. Kaikki haastatellut B-bändin jäsenet aikoivat musiikista ammattia: Harri ja Simo olivat hakeneet musiikkilukioon, mutta arvelivat, etteivät ehkä pääse keskiarvonsa takia, vaan menevät ensin kymppiluokalle.

Jotta tutkimusta luettaessa olisi helpompi seurata, kenestä kulloinkin on kyse, luettelen jäsenet tässä vielä allekkain:

Bändi A (Jyväskylä)

Mikko, kitara (9. lk)

Olavi, kitara (9. lk)

Kaisa, koskettimet, basso (9. lk)

Lassi, rummut (6. lk)

Jussi, laulu (lukio 1., tuli myöhässä)

Bändi B (Kuopio)

Harri, kitara (9. lk)

Simo, kitara (9. lk)

Timo, basso, laulu (9. lk)

Tero, rummut (9. lk, ei haastattelussa)

7 TUTKIMUSTULOKSET

7.1 Soittamiseen ja sen tuottamiin elämyksiin perustuvat motiivit

Soittamisen ilo ja elämykset kuvaavat ensimmäistä luokkaa. Koska elämykset syntyvät juuri ohjelmistoa soittaessa, sisällytän ohjelmistoon perustuvat motiivit tähän luokkaan. Kukaan haastatelluista ei sanonut soittavansa päästäkseen soittamaan juuri tiettyjä kappaleita mutta elämyksistä kerrottiin soitettujen kappaleiden kautta. Soittamisen ilo ja elämykset olivat tärkeässä osassa haastattelemieni bändien puheissa. Itse soittamiseen perustuvan sisäisen motivaation vahvuudesta kertoo jo se, että molemmissa bändeissä ensimmäinen vastaus kysymykseen siitä, mikä bändissä on parasta, oli soittaminen. Bändissä A kysymykseen siitä, mitä soittamisesta saa ja miksi sitä jaksetaan tehdä, vastataan innokkaasti:

Jussi: Se on hauskaa!

Kaisa: Nii

Olavi: Se on mahtavaa

Mikko: Mukavaa

Lassi: Sitte ku pääsee harjottelee ja sitte ku sen saa jotenki niinku kulkemaan ja...

Jussi: Ja sitte ku...

Lassi: sitte ku, pääsee soittamaan...

Kaisa: Ja kehitty

Lassi: ... soittamaan monta kertaa nii ja sit ku, sitte ku kehitty aina...

Jussi: Se onnistumisen tunne...

Vastauksista kuvastuu soittamisen ilo. Soittaminen tuntuu hauskalta, mahtavalta ja mukavalta. Se, että kappaleen saa kulkemaan tuntuu myös hyvältä. Paitsi että kappaleen ”kulkemiseen” liittyy onnistumisen tunne, myös itse ”kulkemisen” tunne tuo hyvän tunteen. Myös kehittyminen, oppiminen, tavoitteiden saavuttaminen ja onnistuminen ovat tärkeitä elämyksiä, jotka liittyvät yhtä lailla saavutusmotivaatioon. Molemmissa bändeissä voimakkaat positiiviset elämykset liittyivät myös esiintymiseen. Erilaiset positiiviset kokemukset ovatkin hyvin lähellä toisiaan, kuten keskustelusta tulee ilmi. Soittamista perusteltiin hyvillä tuntemuksilla yhtä lailla bändissä B:

Simo: Ku siitä soittamisesta saa semmosia hyviä fiiliksiä nii se on hauskaa nii... lähinnä fiilispohjalta myö soitetaan

Simo: Kyllä tietysti siinä ku kaikki sujuu oikein niin siinä tulee taas se henkinen masturbaatioilmiö ja... tulee semmosta mielihyvää

Simon jälkimmäisen kommentin voi tulkita flow-kokemukseksi tai ainakin lähelle sitä meneväksi voimakkaaksi elämykseksi, jossa soittamisen iloon yhdistyy riemu onnistumisesta.

Bändin B pojat kertoivat, että soittaminen on heille koulua tärkeämpää. Muuhun koulunkäyntiin verrattuna soittamisen tuoma mielihyvä oli tärkeä syy soittaa:

Haast: Mikä siinä soittamisessa on niin erilaista verrattuna sitte... johonki... lukemiseen?

Simo: Se niinku...

Harri: tulee paljon paremmat fiilikset

Molemmissa bändeissä soitettiin niin itse valittuja kappaleita, kuin kappaleita, joita pyydettiin esittämään koulun tilaisuuksissa. Kummankin bändin jäsenille oli mukavinta ja tärkeintä päästä soittamaan, bändissä B myös esiintymään, eikä

kappaleilla ollut niin paljon väliä. Soittamisen iloa syntyi siis monenlaisten kappaleiden parissa.

Lassi (bändissä A): Mullekin on ihan sama [mitä soitetaan] kunhan pääsee soittamaan silläi että...

Harri (bändissä B): Miusta mulle on vielä ihan sama mitä myö soitetaan melkein... kunhan pääsee esiintymään
Simo & Timo: Mmm

Pop- ja rockmusiikkia oltiinkin molemmissa bändeissä valmiita soittamaan laajasti. Musiikkia, jota ei suostuttaisi soittamaan, ovat bändissä A rap, heavy, ”örinäbiisit”, trance ja konemusiikki lähinnä sillä perusteella, että niitä on bändillä vaikeaa, ellei mahdotonta soittaa. Bändissä B musiikin lajeja, joita pojat eivät soittaisi, olivat rap, jota ei oikein voi soittaa, ja ehkä humppa. Nylon Beat oli ”hyvä”, ja Dingo ja Aikakonetta oli soitettu menestyksekkäästi näytelmäkerhon bändissä.

Kuitenkin bändeillä oli tietyt musiikkityylit, joita niissä soitettiin oma-aloitteisesti. Bändissä A tyyli oli Lynyrd Skynyrdin ja Eaglesin kappaleita ja bändissä B lähinnä Hanoi Rocksin ja Guns N’ Rosesin tuotantoa. Samalla puheissa heijastuivat idolit, joihin samaistuttiin valittua musiikkia soitettaessa. Myös elämyksistä kerrottiin nimenomaan itse valittujen kappaleiden yhteydessä. Bändissä A soitettu musiikki perustui perustajajäsenten Mikon ja Olavin musiikkimakuun. He valitsivat kappaleet yleensä soitellen niitä jommankumman kotona. Lassi kuunteli lisäksi rap-musiikkia ja Kaisa sekä Jussi kertoivat olevansa musiikin suhteen hyvin kaikkiruokaisia. Olavin ja Mikon kappalevalinnat sopivat toisille oikein hyvin.

Kappaleiden hyvyyttä oli vaikea eritellä. Bändissä A valittuja kappaleita perusteltiin sillä, että ”ne on niin mahtavia ja me on soitettu niitä koko kesä Mikon kanssa” (O), ”koska ne on hyviä” (L), ”mahtavia” (M) ja ”rokkiklassikoita” (O). Myös bändissä B kuvaukset olivat aluksi samantapaisia.

Timo: Aina nyt joku hyvä biisi nii soitetaan se ja...

Simo: Ja mikä kuulostaa hyvältä

Kappaleen piti olla myös sopivan tasoinen niin että se oli mahdollista soittaa.

Kuvailun vaikeudesta kertoo myös Kaisan pohdinta:

Kaisa: Sitä on tosi hankala määritellä mikä musiikissa niinku... iskee koska on niin erilaista mistä tykkää mut joku missä aina on semmosta mistä tykkää, en mä tiä.

Kaisan käyttämä ilmaisu ”iskee” kertookin juuri musiikin suorasta tunnevaikutuksesta, jota on vaikea lähteä erittelemään. Olavilla ja Mikolla ohjelmistoon perustuvat motiivit olivat luultavasti vahvempia kuin muilla bändin A jäsenillä, koska he valitsivat kappaleet, kuuntelivat niitä ja ihailivat kyseisiä bändejä. Heidän elämyksensä liittyivät esimerkiksi Kaisaa enemmän ihailtuihin soittajiin samaistumiseen, josta kerron enemmän luvussa *Bändisoittajaidentiteetin muodostamiseen perustuvat motiivit*.

Kappaleista kerrottaessa korostui musiikin osuus, kun taas sanat olivat toisarvoisessa asemassa. Samaa kertoivat Severinkangas-Kankaan (1996, 61) haastatellut nuoruusvuosistaan, jolloin punkissa oli purrut ensisijaisesti musiikillinen energia ja sanoma tuli tärkeämmäksi myöhemmin. Jussi kuitenkin sanoi, että ”sanoissa pitää kanssa jotain järkeä olla.” Kappaleiden sanoma ei siis ollut kovin tärkeä varsinkaan bändissä A.

Olavi: Kyllä se kuulostaa kivalta, tietenkään se ei kuvasta meitä se Sweet Home Alabama mutta, se nyt ei tunnu missään.

Haast: Niitten ei tarvii tavallaan kertoa teistä niitten kappaleitten?

Olavi: No ei ainakaan vielä tässä vaiheessa kun covereita soitetaan

Mikko: Ei

Kun bändissä A sanoitusten sisällöllä ei ollut juuri merkitystä, bändissä B jotkut kappaleet kuvasivat poikien tunteja myös sanojen osalta.

Haast: Kertooko ne teijän biisit mitä te ootte valinnu niistä teidän mielentiloista tai teijän...
 Timo: No vähäsen
 Haast: ... tai teistä itsestä?
 Simo: Kyllä ne silleen vähäsen että niinku... esim se Don't Cry kertoo Timpan sisäisistä tunteista aika paljon...
 Timo: Kyllä
 Simo: ... että sen takia se valitsi sen biisin.
 Harri: Ja vähän kapinoija koulua vastaan...
 Simo: Nii
 Harri: ... Sex Pistols esimerkiks

Vaikka bändissä B oli soitettu monenlaista musiikkia, syvimvät elämykset syntyvät itselle tärkeiden kappaleiden parissa. Kappaleisiin eläytyminen toi vahvoja elämyksiä. Soundit olivat hyvin tärkeitä.

Simo: On, ne [soundit] on tosi tärkeitä sillee että nyt meillä on semmonen biisi teossa että... sitä ku silleen soittaa nii tulee semmonen olo että ois Woodstockissa ja... kuuntelis jotaki hyvää musiikkia

Bändissä B Simo kertoi musiikin ilmaisuvoimasta.

Simo: Se [musiikki] on vähän niinku tapa ilmaista itseään...
 Harri: Mmm
 Simo: ... niinku jatsi esim nii siinä saa niinku... oman mielentilansa kerrottua siinä aika hyvin

Simo: ... me ollaan kummiski kaikki ollaan tämmösiä tunteellisia herkkiä miehiä nii tykätään paljon näistä herkistä biiseistä. Ainaki tuo Harri joskus itkee samalla ku myö soitetaan (nauraa)
 Haast: Mm
 Simo: se on ihmeellinen...

Tunteiden ilmaisu ja jakaminen toi elämyksiä etenkin esiintymistilanteissa.

Haast: Onko se, missä se herkyys on, onko se siinä musiikin melodioissa tai sanoissa vai tunnelmassa?
 Simo: No yleensä se on siinä melodiassa
 Harri: Timpan lauluäänessä
 Simo: No se on kyllä siinäkin... Timppa... Uutena vuotena yleisön hemas ihan täysin ku Harri säesti ja Timppa lauloi Guns N' Rosesin Don't Cry:ta. Myö ollaan annettu sen biisin nimeks balladi Satulle koska Satu oli vähän niinku innokkain fani kaikista.
 Timo: Joo

Simo: Se oli, se oli kaunista... se kruunas periaatteessa koko vuoden sillee että, meillä on hyvä niinku lähtökohta koko vuodelle sillee

Esiintyessään bändiläiset kokevat voivansa ilmaista itseään kaikista vapaimmin niin soiton kuin siihen liittyvän olemuksen ja pukeutumisen suhteen, jotka bändissä B kuuluivat erottamattomana osana musiikkiin ja sen esittämiseen.

Simo: Silleen niinku lavalla sä voit pukeutuu miten sä haluut ja kukaan ei niinku... ihmettele sitä mutta niinku... muuten ihmiset on niinku ahdasmielisiä että jos sä kävelet niinku... semmosissa rokkenrollvaatteissa tuolla kadulla nii eka äijä joka tulee vastaan nii se vetäsee turpaan...

Haast: Mmm

Simo: ... se on niinku... Se on nii vapauttavaa mennä niinku lavalle niinku hyppimään ja soittamaan.

Vapauttava kokemus kertoo musiikin terapeuttisesta vaikutuksesta.

Soittamisen ilo oli molemmissa bändeissä merkittävä syy soittaa ja soittamaan pääseminen oli tärkeää kappalevalinnoista riippumatta. Bändissä A soittamisen ilo oli vahvin esille tullut tunnekokemus. Elämykset tulivat ensisijaisesti musiikista sanojen jäädessä taka-alalle. Musiikin terapeuttinen vaikutus tai kappaleiden tunnelmiin eläytyminen tuli vahvemmin esiin bändin B kertomuksissa. Musiikki saattoi toimia tunteiden tulkkina. Soundit ja melodia mutta joskus myös sanat ilmaisivat tunteita. Bändissä B voimakkaita elämyksiä syntyi yleisölle soitettaessa, jolloin koettiin, että voitiin ilmaista itseä vapaasti. Soitettaessa saatettiin samaistua idoleihin. Bändissä B idoleiden vaikutus heijastui nuorten koko olemukseen, mistä kerron lisää identiteetin yhteydessä luvussa 7.4.

7.2 Saavutusmotiivit ja -motivaatio

Lisensiaatintyössään Kosonen (1996, 58) kuvaa suoritus- tai saavutusmotivaatiota sateenvarjomotivaatioksi, joka sisältää tavoitteisiin perustuvia motiiveja.

Suoritusmotivaatiossa jokin suoritus motivoi toimintaan. Väitöskirjassaan Kosonen (2001, 126) suhtautuu suoritusmotivaation käsitteeseen entistä kriittisemmin, sillä se luo mielikuvan ulkoapäin annetuista tavoitteista, jotka pitää nimenomaan suorittaa. Saavutusmotivaatio tai vielä paremmin hallinta tai pystyvyys kuvaavat soittajan kykyä musiikin tuottamiseen ja halua itsensä kehittämiseen hänen mielestään suoritus-käsitettä paremmin. Oma aineistoni tukee tätä käsitystä, sillä bändien tavoitteet olivat itse määriteltyjä. He määrittelivät tavoitteitaan käsitteillä ”mahdollisimman hyvin” tai ”paremmin”, jolloin kriteerit olivat tavallaan liukuvia.

7.2.1 Hallinta

Hallinta motiivina tarkoittaa halua osata. Se, miksi halutaan hallita, voi motivoitua muiden asioiden kautta, onhan soittimen jonkinlainen hallinta ehdoton edellytys soittamiselle. Paitsi, että on puhtaasti mukava oppia tai osata, halutaan hallita myös, koska halutaan samaistua tähtiin, halutaan esiintyä, halutaan saada arvostusta, halutaan olla parempia kuin muut ja/tai halutaan saada musiikillisiä elämyksiä. Tällöin hallinnalla on välinearvo. Kuitenkin tässä motiiviluokassa on kyse puhtaasta halusta osata soittaa ja kehittyä soittamisessa, jolloin osaaminen itsessään tuo tyydytystä. Pohjana on siis kokemus omasta osaamisesta ja onnistumisesta.

Hallintamotivaatio voi olla sisäinen, omakohtaisiin tavoitteisiin perustuva motivaatio, jolloin se motivoi itsenäistä työskentelyä. Musiikillinen ja hallintaan perustuva elämys voivat olla hyvin lähellä toisiaan. Molemmissa haastatteluissani onnistumisen elämykset ja hyvät tuntemukset soitettaessa tärkeää musiikkia tulivatkin usein esille samassa yhteydessä. Samalla tämä kytkeytyi musiikin esittämiseen, jolloin opittuja taitoja päästiin näyttämään mutta samalla jakamaan hyvää musiikkia kuulijoiden kanssa.

Jussi: Se on hauskaa!
 Kaisa: Nii
 Olavi: Se on mahtavaa
 Mikko: Mukavaa
 Lassi: Sitte ku pääsee harjottelee ja sitte ku sen saa jotenki niinku kulkemaan ja...
 Jussi: Ja sitte ku...
 Lassi: sitte ku, pääsee soittamaan...
 Kaisa: Ja kehittyä
 Lassi: ... soittamaan monta kertaa nii ja sit ku, sitte ku kehittyä aina...
 Jussi: Se onnistumisen tunne...
 Lassi: Nii
 Jussi: ... jotenki siinä aina jos on jotain saanu oikein hyvin aikaan ja sitte sen pääsee esittämään muille ja sitte varsinki jos yleisö tykkää nii se on niinku,
 Kaisa: Mmm
 Jussi: ...se on tosi tärkeä
 Kaisa: Saa näyttää
 Lassi: Semmosta niinku että, että niinku että tulee semmonen tunne että on yhtä hyvä ku ne, huippu silleen niinku
 Jussi: Nii
 Olavi: Nii, ku soittaa paljon covereita nii sitte just niinku tavote saaha soitettua maholli simman hienosti ja...
 Mikko: Nii
 Kaisa: Joo
 Mikko: (vähän vitsillä) Voi, voi huomata, että mä oon yhtä hyvä ku Allen Collins
 Olavi: No joo

Tavoitteena on soittaa mahdollisimman hyvin. On tärkeää kehittyä ja huomata onnistuvansa. Covereita soittaessa tavoitteet liittyvät tietyn kappaleen hallitsemiseen mahdollisimman hyvin, mutta tavoitteena on myös kehittyä soittajana yleisesti. Esiintyminen on luonnollinen jatke harjoittelulle. Esiintyessä yleisön positiiviset reaktiot ikään kuin kruunaavat tehdyn työn. Tällöin pääsee, paitsi jakamaan hienoja kappaleita muiden kanssa, myös näyttämään osaamistaan. Olavilla, Mikolla ja Lassilla sekä bändin B pojilla hallinta perustuu myös idoleiden esimerkkiin. Käsittelenkin tähtiin samaistumista lisäksi *Bändisoittajaidentiteetin muodostamiseen perustuvat motiivit* -alaluvussa.

Simo: Sillon ku niinku kuuntelee musiikkia nii... tie... niinku esim Rainbowta kuuntelee tai jotain tämmöstä...
 Harri: Nii se... Niistä on ihan hyötyä silleen että niistä jää päähän niitä juttuja silleen ossaa sitte niinku...

Simo: Nii... sitte niistä näkkee sen tavoitteen mihin ite... aikoo vielä joskus pyrkiä

Bändissä A Kaisa toi esiin osaamisen tärkeyttä ehkä muita enemmän. Tämä voi johtua hänen pitkästä soitonopiskelutaustastaan. Kososen (2001, 124) tutkimuksessa 13-15-vuotiaiden pianonsoittomotivaatiosta juuri soittoa määrätietoisimmin opiskelleilla esiintymistilanteet ja tutkinnot nähtiin oman taidon mittareina. Olavi ja Mikko mainitsivat monta kertaa soolojen olevan tärkeitä, mikä osoittaa muun muassa halua haasteisiin.

Haast: No mites tota, siinä musiikissa mitä te haluutte soittaa nii mikä siinä sitte, onks siinä jos te haluutte esittää niitä kappaleita nii... onko se... mikä siinä esiintymisessä on sillan tärkeitä sen musiikin osalta?

Kaisa: Et se menee oikein

Mikko: Nii, hienot soolot

Kaisa: Tottakai kaikki painottuu silleen, että kaiksta musiikkiharrastuksista varmaan piano on just kaikkein kivoin koska sitä on soittanu kaikkein kauiten, siinä on paras

Myös bändin B jäsenille haaste oli tärkeää. He halusivat soittaa ”semmosta mikä kehittää kitaristina muutenki...”(H). Kolmen soinnun kappaleet kyllästyttivät mutta toisaalta kappaleen täytyi olla sellainen, että kaikki pystyivät sen soittamaan. Motivoiva taso oli siis haastava mutta ei mahdoton. Samalla vaikeammat kappaleet kuulostivat paremmilta ja niitä soittamalla sai arvostusta kuulijoilta: ”Nii... sitte mitä vaikeempi biisi nii sitä paremmalta se yleensä kuulostaa... tai niinku saa arvostusta niinku... kitaristina että, sillan ku soittaa hyvin” (S). Myös soittotunnit olivat tärkeitä juuri kehittymisen kannalta, mutta ilman niitäkin pääsi eteenpäin.

Haast: Joo, Tuntuuko että niistä on hyötyä niistä soittotunneista tätä bändiä ajatellen?

Timo: Joo

Simo: On niistä aika paljon sillee, kehitty nopeesti

Haast: Mmm

Harri: Mä oon kehittyiny ihan ite nii, ainakin omasta mielestäni ihan nopeesti sillee, mitä ite opiskellu kirjoista ja muista jutuista

Bändissä B kaikkia kiinnosti myös musiikinteoria ja pojat sanoivat, että siitä olisi bändin kannalta paljon hyötyä. Simo toivoi oppivansa soittamaan nuoteista sujuvasti. Myös sointujen muodostus ja asteikot kiinnostivat. Harri oli opetellut musiikinteoriaa kirjastosta lainaamistaan kirjoista ”aika paljon” ja Timo ja Simo olivat opetelleet nuotinlukua kirjoista, joissa oli tabulatuurien lisäksi nuotit. Harri soitti usein myös korvakuulolta, mikä kehitti korvaa. Bändissä A Lassi ei pitänyt musiikinteorian opiskelusta, kun taas Kaisa ehkä vanhempana ja musiikkiammattiin suuntautuneena ymmärsi sen merkityksen ja teorian opiskelu oli hänestä mukavaa. Olavi ja Mikko olivat oppineet joitain teoria-asioita musiikintunneilla mutta eivät puhuneet asiasta sen enempää.

Bändissä A huomioitiin bändissä soittamisen kehittävän myös yhteissoittotaitoa ja yleisesti ryhmätyötaitoja.

Kaisa: Ehkä muu musiikin har-har- tai tämmönen harjottaminen ehkä tuo semmosta pitkäjän teisyttä ja... yhdessä niinku... yhteistyökykyä... ja kaikkee tämmöstä

Lassi: No joo siinä on se että oppii soittamaan silleen niinku...

Jussi: Porukassa

Kaisa: Musiikillista kehitystä

Lassi: ... muitten kanssa

Musiikki oli bändin B pojille ainoa asia, minkä he kokivat osaavansa hyvin: he tunsivat olevansa huonoja piirtäjiä ja urheilu tuntui typerältä. Oli myös tärkeää, että muusikkona pystyy kehittymään koko ikänsä.

Timo: Musiikki on sillee... sitä ainoo asia mitä osaa silleen hyvin nii

Simo: Nii

Harri: Ja se on hienoo ku siinä kehittyy koko ajan esimerkiks, urheilijat niitten kehitys pysähtyy jossain vaiheessa.

Haast: Mmm

Simo: Sit en mä ainakaan jaksas juosta ja hikoilla jossain kentällä ja... ihmiset vaan kahttoo sais

Harri: Nii myö kehitytään loppuun asti

Simo: Nii koska kitaristi lähinnä sanos että muusikko oppii aina uutta että...

Molemmissa bändeissä haluttiin kehittyä soittajina. Motivaatio vaikutti hyvin sisäiseltä. Bändi A olisi halunnut harjoitella enemmän, mutta yhteisen ajan puute esti lisäharjoitukset. Kukaan ei ainakaan maininnut kertaakaan kenestäkään ulkopuolisesta, joka olisi painostanut soittamaan, vaan soittaminen oli lähtenyt omasta aloitteesta.

Lassi: ... ei isäkää silleen niinku painostanu että ruppeepa soittaa rumpuja että se on tullu ihan siitä ku oli rummut varastossa ja sitte niitä joutu aina siellä kättelee nii, sitte niitä pääsee paukuttelemaan ihan niinku nii, sitte vaa innostu jotenki että tuoha on hauskaa ja...

Kaikki nuoret halusivat kehittyä soittajina ja oppia uutta. Rockmusiikin saralla bändi antoi siihen mahdollisuuden ja tätä kautta halu oppia motivoi bändityöskentelyyn. Esimerkiksi vaikeita sooloja täytynee harjoitella itsekseen, mutta vasta bändissä ne pääsevät oikeuksiinsa, jolloin bändisoitto voi motivoitua muun muassa sitä kautta, että pääsee kokeilemaan osaamistaan käytännössä. Toisaalta opeteltiin myös bändiä varten, jotta koko bändin soitto kuulostaisi mahdollisimman hyvältä. Bändiharjoituksissa harjoitellaan yhteissoittoa, jonka sujuminen on tärkeä asia kaikille. Tämä tuli esille muun muassa bändin A usein monissa pienissä välikommenteissa, joissa jäsenet keskustelivat harjoittelemiensa kappaleiden vielä hieman keskeneräisistä kohdista. Bändiharjoitusten pitämisessä kappaleiden hallinta on siis yksi selvimmistä päämääristä. Kappaleen valmistaminen on yhteinen tavoite, mikä motivoi bändisoittoa ryhmässä. Yleensä kappaleet myös esitettiin, jolloin onnistuminen oli tärkeää.

Etenkin bändissä B bändisoitto oli itsestään selvä osa soittamista. Bändissä soittaessa kehityttiin, mutta haluttiin kehittyä myös bändiä varten ja nämä asiat kulkivat käsi kädessä. Samoin oli Mikon ja Olavin kohdalla bändissä A, sillä he valitsivat kappaleet ja soittelivat niitä kotona. Jussin, Olavin ja Mikon kertomukset siitä, miten he yksin soittaessa odottivat bändiharjoituksia, kertoo oman soiton motivoituvan bändisoiton kautta, ja halu soittaa ylipäätään vahvistui bändissä.

Tällöin bändisoiton motivaatio liittyy heillä hyvin läheisesti soittamisen motivaatioon.

Myös Kaisa, Jussi ja Lassi halusivat kehittyä soittajina, mutta heidän kohdallaan soiton oppiminen tapahtui pääasiassa bändin ulkopuolella opettajien ohjauksessa. He pohtivat bändisoiton kehittävän yhteissoittotaitoja ja yhteistyökykyä. Juuri heillä oli kokemusta soittamisesta niin solistisesti kuin yhdessä, jolloin he osasivat valita tämän näkökulman muiden liittäessä yhteissoiton ja soittamisen yleensä toisiinsa melko automaattisesti. Lassi mainitsi myös, että kitaroiden kanssa soittaessa kappaleiden rakennetta on helpompi seurata kuin yksin soittaessa eli bändi auttaa oppimisessa tätä kautta. Bändin B pojat ja Kaisa halusivat kehittyä myös musiikin teoriaa opiskellen. Soittotunneista koettiin olevan hyötyä paremmaksi soittajaksi kehittämisessä, mikä tietenkin vaikuttaa koko bändin tasoon. Kaikilla vaikutti olevan positiivinen sisäinen motivaatio niin bändisoittoon kuin soittamiseen yleensä.

7.2.2 Musiikin esittäminen

Severinkangas-Kankaan (1996, 67) tutkimuksessa esiintyminen oli suurimmalle osalle olennainen osa bändisoittoa ja esiintymättömyys oli jopa syy bändistä eroamiseen. Myös molemmissa haastattelemissani bändeissä esiintyminen oli luonnollinen osa soittamista. Esiintymään pääseminen on konkreettinen tavoite, joka saavutetaan harjoittelemalla, mutta syitä esiintymisintoon löytyi yhtä paljon kuin soittamiselle yleensä. Kuitenkin kerron tässä luvussa syitä esiintymiseen motivoitumiseen melko lyhyesti, sillä samat asiat tulevat esille eri lukujen yhteydessä.

Esiintymiset olivat etenkin bändissä B toiminnan kohokohtia. Bändissä A esiintyminen omalla kokoonpanolla olisi Olaville ja Mikolle tärkeämpää kuin muut

esiintymiset: ”Ainaki se sointukitaran rämkkääminen siinä juhlassa nii se oli aika pientä että... Sooloo heittää lavalle kaikkien eteen” (O). Bändissä A ei tällä kokoonpanolla ollut vielä esiinnytty kertaakaan ja heidän keskuudessaan mielipiteet esiintymisen tärkeydestä jakaantuivat:

Haast: Miten iso, miten tärkeä juttu tää esiintymään pääseminen on tässä teijän bändisoitossa ylipäänsä?

Mikko: Suuri. Kohoa lähes ylimmäksi.

Olavi: No en nyt tiä onse nyt kivintä kuitenkin vaan soittaa mutta

Lassi: Nii että ei oo mikään hirveen totinen meininki ainakaan

Olavi: Nii

Kaisa: Ihan sama soitetaanko [koulun bänditapahtumassa] vai täällä [harjoitustilassa]

Lassi: Nii

Jussi: Kokemustaha, kokemustaha esiintymisestä tarttee kanssa saada, esiintymiskokemusta

Olavi: Saahaan nyt eka treenattua kunnolla mutta tää on se keikka mihin me ainaki päästään

Mikolle esiintyminen on tärkeämpää kuin muille. Lassi ei halua bändissä soittamisen muuttuvan liian totiseksi, mikä saattaisi tapahtua, jos esiintymisiä olisi paljon. Jussi tuo esille esiintymiskokemuksen saamisen tärkeyden. Kaisalle esiintyminen ei tuo lisäarvoa bändissä soittamiselle. Hän on kokenut esiintyjä koulun tilaisuuksissa muutenkin, mikä voi vaikuttaa neutraaliin suhtautumiseen. Kuitenkin bändin tuleva esiintyminen koulun rocktapahtumassa on itsestäänselvyys eikä kukaan vastustanut tai kertonut pelkäävänsä esiintymistä. Esiintymisiä varten harjoitellaan huolellisesti, ja siten ne luovat tilannekohtaista motivaatiota kappaleiden saattamiseen hyvään esityskuntoon.

Bändissä B esiintyminen oli tärkeää hyvin monella tavalla. Jo koko bändin toiminta rytmittyi suurelta osin esiintymisten mukaisesti: ”Nii ja sillo ainakin koulusta joka päivä pummittu [harjoittelemaan] nii, kun on ollu, joku esiintyminen tai jotain” (H).

Esiintymisiin valmistauduttiin monin eri tavoin. Paitsi esiintyessä, pukeutumisella leikkittely ja oman soittajuuden korostaminen alkoi jo harjoitteluajana. Tämä liittyy bändisoittajaidentiteettiin.

Simo: Sillon ku keikka on tulossa nii kyllä sit meijät erottaa sillee että... meillä on nii maholli simman homot ja nii törkeet vetimet ku mahdollista että,... ainaki harjotteluaikana mutta joskus keikalla niitä ei oo sitte päällä

Esiintymisten läheisyys antoi pojille ainakin heidän omasta mielestään myös oikeutuksen olla poissa koulutunneilta ja keskittyä soittamiseen. Näin he osoittivat olevansa ensisijaisesti soittajia. Käytöksessä näkyy kapina koulua kohtaan ja toisaalta se, että musiikki on heille koulua tärkeämpää. Esiintymisten läheisyys oli siis heidän rockidentiteettinsä näyttämisen kulta-aikaa.

Simo: Ku me tehään ku se mejän siis se homma on se että ku me vejetään keikka nii me treenataan niihin kunnolla...

Haast: Mmm

Simo: ... tai me haluttas treenata elikkä me ollaan mahdollisimman paljon pois koulusta, siis tunneilta

Haast: Nii että vapaa-aikaa ei voi käyttää tähän...?

Simo: Ei vapaa-aikaa ei...

Timo & Harri: Ei

Simo: ... voi käyttää koska, sitä ei oo niin paljon

Haast: Mmm

Simo: Me käytetään niin sit...

Timo: Vapaa-aika menee muutenki siihen

Simo: Nii. Et se mitä me koulussa esitetään me myös harjotellaan koulussa että...

Haast: Mmm

Simo: jos me esitetäs jossain muualla nii ei me sillon oltas koulussa poissa treenaamassa vaan, sillon oltas omalla ajalla

Myös Severinkangas-Kankaan (1996, 55, 57) haastatteleman bändin jäsenet kertoivat harjoitelleensa soittamisen alkuvaiheessa yläasteaikoina valtavasti: päiviin ei mahtunut koulunkäynnin ja soittamisen lisäksi muuta. Bändissä B esiintymisten kautta saatiin tietoa oman soiton tasosta, esiintyminen oli mukavaa ja esiintymisten onnistuminen vaikutti mielialoihin.

Haast: No miten tärkeätä se esiintyminen sitte on?

Simo: No, tällä hetkellä se on lähinnä sillee että me vaan katotaan että miten miten me pystytään esiintymään livenä ja kun nämä koulun laitteet on vähän mitä on nii niitä ei saa sitä... niniistä ei saa semmosta kiksiä että ois sillee siistiä

Harri: On se ihan helevetin mukavaa minun mielestä

Simo: On. Kyllä se niinku näkyy että jos ei suju nii kaikki on stressaantuneita ja... kaikkia vituttaa ihan sairaasti mutta... Jos menee hyvin niin kaikilla hyvä mieli ja tälle että, kyllä se aika paljon vaikuttaa

Esiintymisen yhteydessä kerrottiin vahvoista musiikillisista elämyksistä, joista kerroin jo luvussa 7.1. Hyvin soittaessa saa arvostusta ja faneja. Esiintyessä voi ilmaista itseään ja lavalla oleminen purkaa paineita.

Simo: ... se on niinku... Se on nii vapauttavaa mennä niinku lavalle niinku hyppimään ja soit tamaan.

Molemmissa bändeissä toivottiin, että yleisö olisi mukana esityksissä, ”ettei se oo semmosta kaikki vaan istuu pelaa kännykällensä ja kattoo” (L). Bändissä B toivottiin, että päästäisiin esiintymään omalle yleisölle.

Simo: Oishan se tietysti ihan eri fiilis silleekun vetää keikan nii että porukka tulis kattomaan meitä, eikä sen takia että ne istuu muodon vuoks tuolla salissa

Harri: Ois varmaan isommat paineetki

Simo: Nii oiski

Timo: Vähemmän porukkaa

Simo: (nauraa) paljon vähemmän porukkaa

Esiintyessä voi myös näyttää, mitä on oppinut ja jakaa hyvää musiikkia yleisön kanssa.

Jussi: ... jotenki siinä aina jos on jotain saanu oikein hyvin aikaan ja sitte sen pääsee esittämään muille ja sitte varsinki jos yleisö tykkää nii se on niinku,

Kaisa: Mmm

Jussi: ... se on tosi tärkeitä

Hyvistä esityksistä saattoi saada hyvää palautetta. Jussi mainitsi myös esiintymiskokemuksen, josta voi olla hyötyä monessa eri tilanteessa.

Kosonen (1996, 58) sisällyttää saavutusmotiveihin neljä aluetta: (1) *hallintamotiivit*, (2) *motiivina musiikin esittäminen*, (3) *kilpailumotiivi* sekä (4) *epäonnistumisen pelko ja*

syllisyys sekä opittu avuttomuus. Näistä kahta viimeistä ei esiintynyt aineistossani, mikä ei tietenkään sulje pois sitä, etteikö näitä motiiveja nuorilla olisi voinut olla. Koska haastatteluja tehdessäni en ollut vielä tutustunut Kososen motivaatioluokitukseen, en myöskään kysynyt suoraan muun muassa näitä asioita. Kuitenkin uskon, että tärkeimmät motiivit tulivat esille keskusteluissa väistämättä. *Kilpailumotiivin* puuttumiseen voi vaikuttaa ryhmähaastattelutilanne, jossa ei ehkä ollut korrektia puhua bändin jäsenten mahdollisista sisäisistä kilpailutilanteista. Toisaalta esimerkiksi bändissä A Mikko ja Olavi kertoivat vaihtelevansa soolo-osuuksia, mikä kertoo pikemminkin tasapuolisuudesta ja halusta antaa toisellekin mahdollisuuksia. Kummassakaan bändissä omaa bändiä ei verrattu muihin bändeihin. Muita kilpailevia bändejä ei joko ollut kaikkien tiedossa tai ne olivat niin erilaisia, ettei vertailu niihin ollut järkevää tai sitten kilpailuasetelma ei muuten ollut ajankohtainen. Bändi B tuntui olevan koulussa esillä paljon, ehkäpä eniten ja toisaalta bändi A oli vasta alkutaipaleella. Idoleihin verratessa tavoitteet olla joskus tähtiä, ”isompia kuin Beatles” (T), olivat lähinnä vitsejä.

Epäonnistumisen pelkoa, syllisyyttä tai opittua avuttomuutta ei tullut esiin aineistossani. Etenkin bändissä A ilmapiiri oli ainakin haastattelutilanteessa kannustava ja salliva, joten olisi vaikea kuvitella, että joku olisi painostanut toista syllisyyteen asti. Esiintymisissä haluttiin onnistua, minkä kääntöpuolena on tietenkin epäonnistuminen, mutta kukaan ei ilmaissut pelkäävänsä esiintymistä tai epäonnistumista. Pikemminkin maalailtiin kuvauksia onnistumisista. Kun jo kappaleet valittiin sillä perusteella, että ne eivät ole liian vaikeita soittaa, epäonnistumisen todennäköisyys pienenee. Kenenkään vanhemmat eivät myöskään painostaneet soittamaan ja opettajakontakteista ei juuri puhuttu haastattelun kuluessa, koska ne eivät suoraan liittyneet bändisoittoon.

7.3 Vuorovaikutukseen perustuvat motiivit

7.3.1 Kontaktimotiivit

Vuorovaikutuksessa toisten kanssa voi saada palautetta muilta, mikä on nuoruudessa tärkeää. Kontakti syntyy muiden kanssa olemisessa, ”hauskanpidossa” ja toisaalta soittaessa, jolloin vuorovaikutus on sanatonta. Vuorovaikutusta syntyi myös yleisön ja esiintyjien välillä niin esiintymistilanteessa kuin sen jälkeenkin. Varsinaista opettajakontaktia haastatteluissa ei käsitelty, sillä kummallakaan bändillä ei ollut ohjaajaa. Harjoittelusta selvittiin ja haluttiin selvittää omin voimin.

Mikko (bändissä A): Kyllä seki tietysti se nyt vois olla silleen nii mutta kyllä meillä tää porukka että tää ei mene sähläilyks eikä..

Simo (bändissä B): No aina jos ois sellanen joka ti tietäs niinku ton saliakustiikan ja kaikki tämmöset se osais pistää ne saundit huipulleen nii se ois tosi tarpeellinen mut se on ainoo

Bändissä A Mikko, Olavi ja Kaisa ovat jollain tapaa kavereita keskenään. Mikko ja Olavi viettävät vapaa-aikaa yhdessä ja usein siihen liittyy bänditoiminnan suunnittelu, mikä yhdistää poikia ja tuo heille yhteistä tekemistä. Yhdessä soittelu ja bänditoiminnan suunnittelu motivoivat heitä soittamaan.

Mikko: Me ainaki Olavin kanssa ollaan yhdessä...

Olavi: no nii

Mikko: Käyvään kirjastossa ja...

Olavi: Koko viime kesä...

Mikko: ... soitellaan aina meillä tai noilla ja... koko viime kesä

Kaisalla ja Lassilla on niin paljon harrastuksia, ettei heille jää aikaa olla bändikavereiden kanssa vapaa-ajalla, tosin joskus bändiläiset saattavat käydä harjoitusten jälkeen kaupungilla.

Soittamisen lisäksi juuri hyvät ihmissuhteet ovat bändissä tärkeitä. Henki tarkoittaa ryhmän ilmapiiriä, jota haastattelun perusteella kuvaisin bändissä A rennoksi ja sallivaksi mutta myös kannustavaksi ja melko yritteliääksi.

Haast: Tota... Mikä tässä bändissä on parasta teijän mielestä?

Kaisa: Soittaminen

Olavi: Soittaminen

Mikko: Soittaminen ja... ihan tää henki ja... sitte nää jäsenet on silleen...

Kaisa: Mitä muuta tässä bändissä on ku soittaminen, henki ja jäsenet? (naurua)

Ainakaan bändissä A jäsenet eivät kuitenkaan ole korvaamattomia, sillä Olavi ja Mikko etsisivät bändiinsä luultavasti jälleen uudet soittajat, jos tämä bändi hajoaisi. Bändissä B "hauskanpito" kuvaa bändin jäsenten hyviä välejä ja soittamiseen tai harjoituksiin ylipäättään liittyvää tunnelmaa.

Haast: Ntota mikä on parasta tässä bändissä?

Simo: En mä tiä. Kyllähän se soittaminen on tietysti aina... se tärkein homma

Haast: Mmm

Harri: Hauskanpito

Simo: Nii... Se on siinä et niinku... en mä... tiä silleen.

Hauskanpito voisi olla vaikeampaa yksin tai huonossa seurassa. Bändiin liittyvät ulkomusiikilliset asiat, kuten oudosti pukeutuminen ennen esiintymisiä, ovat osa hauskuutta, joka samalla luo yhteenkuuluvaisuuden tunnetta. Myös haastattelutilanne vaikutti olevan pojille eräänlainen hauskanpilotilanne, johon päästiin osallistumaan bändinä.

Bändissä vuorovaikutusta syntyy tietenkin puhuessa ja nonverbaalissa viestinnässä mutta myös itse soittamisessa. Bändissä A Jussi, Mikko ja Olavi kertoivat juuri ryhmässä koettujen soittoelämysten olevan innostava tekijä koko soittoharrastuksessa.

Jussi: Ja sitte ku soittaa porukassa nii siinä... ku saattaa välillä tylsistyä niinku kotona pelkästään harjoitteluun ja sellaseen nii sit porukassa soittaminen tuo taas lisää intoo

Kaisa: Ja sit, kaikki esiintymiset ja muutenki ku soittaa porukassa nii kaikki esiintymisjännitykset nää lähtee pois tietenki ja, on niinku silleen... Hmh, joo.

Olavi: Joo

Kaisa: Nii

Mikko: Mulla nimittäin ku mää, jonkun, mitäköhän se ois jonkun vuoden soitin niinku silleen yksin, se oli ihan tyhmää. Mulle tuli semmosia masmasennuksia että vitsi tää on tyhmää, mää en soittele enää ikinä (naurahtaa)

Kaisa: Mm

Olavi: Tulee nyt vieläki silleen ku ajattelee silleen nyt mää soitan kitaraa ja vaikka levyn kanssa soittaa nii sitte tulee silleen "ää, millon ne seuraavat bändiharkat on"

Mikko: Nii kyllä se tuo siihen semmosta... intoa

Myös vuorovaikutus yleisön kanssa esiintymistilanteissa koetaan tärkeäksi. Jo se, että vuorovaikutusta olisi ja esityksiä seurattaisiin, on tärkeää. Yleisön mukana olo mahdollistaa musiikillisten kokemusten jakamisen ja yleisön positiiviset reaktiot kannustavat jatkamaan.

Lassi: Nii ja että yleisö silleen niinku tai silleen olis kiva että niinku yleisö seurais

Mikko: Että yleisö on mukana

Kaisa: Mm

Mikko: Ja että yleisö syttyy niihin biiseihin

Lassi: Nii ettei se oo semmosta kaikki vaan istuu pelaa kännykällensä ja kattoo

Simo: Uutena vuotena yleisön hemas ihan täysin ku Harri säesti ja Timppa lauloi Guns N` Rosesin Don` t Cry:ta. Myö ollaan annettu sen biisin nimeks balladi Satulle koska Satu oli vähän niinku innokkain fani kaikista.

Timo: Joo

Simo: Se oli, se oli kaunista... se kruunas periaatteessa koko vuoden sillee että, meillä on hyvä niinku lähtökohta koko vuodelle sillee

Bändi B vaikutti A:ta tiiviimmältä kaveriporukalta, kun taas bändissä A Mikko ja Olavi olivat ystävyksiä ja Kaisa ja Lassi heidän kavereitaan. Jussi oli ehkä ulkopuolisin vasta bändiin tulleena. Molemmissa bändeissä jäsenet tuntuivat tulevan toimeen keskenään hyvin ja haastattelutilanteessa oli mukava tunnelma jäsenten jutellessa ja vitsaillessa keskenään. Kuitenkin molemmissa bändeissä toiminnan kuvattiin keskittyvän itse soittamiseen ja harjoitteluun yhdessäolon sijaan. Osittain asia selittynee sillä, etten juuri kysynyt haastatteluissa yhdessäoloon liittyviä kysymyksiä. Kysymykseni bändin jäsenten kavereudesta haastattelun alkupuolella

kuitattiin bändissä B lähinnä vitsillä ja käsiteltiin bändissä A nopeasti. Ehkäpä molemminpuolinen oletamus oli, että nyt puhutaan soittamisesta. Yhdessä soittaminen on rockmusiikissa myös itsestäänselvyys, jolloin sitä ei tarvitse erikseen ihmetellä. Juuri bändissä A, jossa bändin kasaamisessa oli ollut vaikeuksia ja yhteisharjoitusten pitäminen hankalampaa, yksin soittamisen ero yhdessä soittamiseen tuli spontaanisti esille.

7.3.2 Kannustus

Nuoret eivät juuri antaneet painoarvoa kannustukselle tai ylipäätään muiden suhtautumiselle heidän soittoonsa. Kaikki haastateltavat olivat aloittaneet niin bändisoiton kuin koko soittoharrastuksen omasta aloitteestaan. Kaikkia vanhemmat tukivat ainakin rahallisesti, ja tuki käsitettiin lähinnä mahdollisuuksien antamisen kautta. Mikon vanhemmat olivat kuitenkin bändiharrastuksesta innostuneita, ja myös Lassin vanhemmat pitivät bändisoittoa hyvänä harrastuksena.

Muiden oppilaiden mielipiteet bändien soittamisesta jakaantuivat. Bändissä A Kaisa ei ole törmännyt oppilaiden negatiiviseen suhtautumiseen soittoharrastusta kohtaan, pikemminkin päinvastoin. Olavi sen sijaan on kuullut ikäviäkin kommentteja mutta ei välitä niistä. Kunhan bändillä päästään esiintymään, bändiläiset uskovat, että heidän soitostaan pidetään. Myös bändi B on saanut monenlaista palautetta:

Simo: No kyllähän ne aina tulee vittuilemaan että paska keikka

Harri: Kyllä meillä on aktiivinen faniporukka

Timo: Nii tai ne kaks

Pojat kertovat myös, että muita oppilaita ärsyttää heidän poissaolonsa tunneilta. Molemmissa kouluissa opettajat suhtautuivat soittamiseen positiivisesti mutta

bändin B jäsenet kertoivat, että opettajat eivät pidä heistä, koska he ovat poissa tunneilta. Molemmissa bändeissä negatiiviset kommentit kuitattiin sanomalla, ettei niistä välitetä. Kun informaatio tulkitaan pienryhmissä (Eskola 1998, 9), myös negatiiviset kommentit voidaan tulkita ymmärtämättömyydeksi tai kateudeksi ja samalla yhteishenki voi vahvistua. Yhteishenki ja usko omaan tekemiseen luultavasti helpottavat muiden mielipiteiden sivuuttamista.

Vaikka musiikinopettaja järjestikin bändille B esiintymistilaisuuksia, heillä oli musiikinopettajan kanssa välillä kahnauksia, koska pojat harjoittelivat usein salissa, jonne halusivat viedä musiikkiluokan soittimet. Opettaja ei kuitenkaan halunnut antaa kaikkia musiikkiluokan soittimia poikien käyttöön oppituntien ajaksi, joten esimerkiksi rummut "... jouvutaan käymään aina pöllumässä ne sieltä välitunnilla" (H). Poikien omavaltainen käytös lisäsi erimielisyyksiä entisestään. Tämänkaltaiset ulkoiset "uhkat" yleensä lisäävät ryhmän kiinteyttä (Pennington 2005, 84). Tässäkin tilanteessa pojat kertoivat tilanteesta me-muodossa ja sanoivat, etteivät välitä saamistaan "valituksista".

Bändin sisäisen kannustuksen merkitys ei tullut haastatteluissani suoraan esiin. Kuitenkin arvostus toisia kohtaan ja lämmin yhteishenki tuli esille etenkin bändin A haastattelussa. Bändissä B toisten taitojen kommentointi haastattelutilanteessa oli pikemminkin vitsikästä haukkumista, jonka molemmat osapuolet ymmärsivät vitsiksi. Tämä osoittaa mielestäni sitä, että bändin jäsenet tuntevat toisensa hyvin. Kommenttien taustalla voi olla myös tapahtumia tai keskusteluja, joista en ole tietoinen.

Harri: Pittää olla sellanen biisi että Simoki ossaa soittaa että...

Simo: Nii

Harri: ... Kolme ratsastajaa...

Simo: (nauraa) Ei puhuta siitä, (...)

Bändin sisäiseksi kannustukseksi voi kutsua myös mahtailevaa puhetta omasta bändistä, joka luo yhteenkuuluvaisuuden tunnetta. Tämä liittyy identiteetin

muodostamiseen ja käsittelenkin sitä tarkemmin luvussa *Bändisoittajaidentiteetin muodostamiseen perustuvat motiivit*.

Kososen (2001, 103, 127) tutkimukseen osallistuneet pianonsoittajat saivat kannustusta lähinnä vanhemmiltaan ja soitonopettajiltaan. Haastatteluissani vain Lassin ja Mikon vanhemmat kuulostivat kannustavan soittoharrastuksessa muutenkin kuin rahallisesti. Bändin B kohdalla nousi esiin joidenkin oppilaiden eli ”fanien” kannustus ja koulun opettajien kannustus. Ylipäänsä kannustuksen tai negatiivisen palautteen merkitystä soittamiselle pidettiin vähäisenä, mutta yleisön positiiviset reaktiot kuitenkin kruunasivat esiintymistilanteita. Nuoruudessa vertaisryhmän vaikutus nousee vanhempien vaikutusta tärkeämmäksi (Salmivalli 2005, 137). Bändiryhmän sisäinen usko tekemiseensä näyttäisi ohittavan negatiiviset kommentit melko kevyesti haastattelemissani bändeissä.

Kososen luokituksessa (1996, 62-64) vuorovaikutukseen perustuviin motiiveihin kuuluvat myös *malli* sekä *auttamis- ja solidaarisuusmotiivi*. Siirsin *mallin bändisoittajaidentiteetin muodostamiseen perustuvat motiivit* -luokkaan, sillä aineistossani mallia otettiin enimmäkseen kaukaisista idoleista, joiden kanssa ei ollut molemminpuolista vuorovaikutusta. *Auttamis- ja solidaarisuusmotiivia* ei aineistossani tullut esille ainakaan siten, että nuoret olisivat halunneet auttaa toisia soittamisessa.

7.4 Bändisoittajaidentiteetin muodostamiseen perustuvat motiivit

Haluan nostaa bändisoittajaidentiteetin muodostamisen omaksi luokakseen, koska identiteetin kehittäminen on nuoruuden tärkeä kehitystehtävä ja monet keskustelut haastatteluissa on tulkittavissa bändisoittajaidentiteetin rakentamisen kautta. Tällöin bändissä soittaminen ja siihen kuuluminen motivoituvat sitä kautta, mitä voi tuntea olevansa bändisoittajana. Tulosteni pohjalta *malli* motiivina sijoittuu

identiteettiin luokkaan, sillä molemmissa haastattelemissani bändeissä lähes kaikki esikuvat olivat kaukaisia maailmalla menestyneitä soittajia, joiden kanssa nuoret eivät voi olla konkreettisesti vuorovaikutuksessa. Ne toimivat esikuvina niin soittotaidon kuin pukeutumisen ja jossain määrin myös asenteiden suhteen. Samoin *kulttuurin omaksuminen* tarkoittaa valintaa, jossa halutaan olla osa suurempaa ja määritellään itseä sitä kautta. Niin mallissa kuin kulttuurin omaksumisessa on kyse ihanneminästä ja imaginaarisesta tilasta, joihin on ehkä helpompi liittyä ryhmän tai ystävän kanssa. Ryhmässä voidaan leikitellä kuvilla itsestä ja bändistä osana rockunelmaa. Bändin vaikutuksessa identiteettiin oli nuorten välillä selviä eroja. Bändin B pojille bändimuusikkous oli selkeä osa identiteettiä. Samoin bändin A perustajajäsenillä Mikolla ja Olavilla oli jonkinlainen rockidentiteetti. Myös Lassilla oli idoleita ja hän samaistui niihin, mutta hän ei tuonut soittajuuttaan esiin yhtä vahvasti kuin Mikko ja Olavi. Kaisalle tämä bändi ei ollut mitenkään erityisen merkittävä, ja monipuolisten musiikkiharrastustensa vuoksi hän piti itseään yleisesti musiikki-ihmisenä, ei niinkään bändisoittajana. Samoin oli Jussin laita, joka oli ehtinyt olla bändissä vasta hetken.

7.4.1 Malli

Esikuvien olemassaolo on bändissä B itsestänselvyys kaikille samoin kuin Olaville, Mikolle ja Lassille bändissä A. Ensimmäiseksi esikuvista kysyttäessä nousivat esiin soittajat maailmalla. Bändissä B esikuvista puhuttaessa mainittiin Hanoi Rocks, Andy Mc Coy, Ozzy Osbourne, Bob Marley, Maarit Hurmerinta, Rainbow, Jimi Hendrix ja Guns N´ Roses. Jutuille naureskeltiin, joten täyttä varmuutta kaikkien vastausten totuudenmukaisuudesta ei ole. Esikuvien soitosta otetaan mallia, ja se nähdään tavoitteena, joka motivoi soittamaan.

Simo: Sillon ku niinku kuuntelee musiikkia nii... tie... niinku esim Rainbow´ta kuuntelee tai jotain tämmöstä...

Harri: Nii se... Niistä on ihan hyötyä silleen että niistä jää päähän niitä juttuja silleen ossaa sitte niinku...

Simo: Nii... sitte niistä näkkee sen tavoitteen mihin ite... aikoo vielä joskus pyrkiä

Ainakin Simolle esikuvia olivat ”Lähinnä kaikki jotka on menestyny niinku musiikilla on silleen esikuvia että, jotka ei oo tehny päivääkään kunnon työtä vaan musiikkia soittanu. Periaatteessa se on niinku... Ne on kaikki mun idoleita.” Sama oli tavoitteena hänellä itselläkin.

Bändissä A erityisesti Mikolla ja Olavilla on esikuvinaan menestyneitä kitaristeja maailmalla ja heidän joukossaan kaikki Lynyrd Skynyrdin soittajat. Olavi kertoo esikuvien myös vaihtuvan tilanteen mukaan. Hän ottaa pitämistään kappaleista mallia omiin kappaleisiin. Myös Lassilla on esikuvinaan ulkomaalaisia rumpaleita, jotka eivät kuitenkaan liity tämän bändin musiikkiin. Kysyessäni lähemmistä esikuvista Mikko kertoi myös itseään kuutisen vuotta vanhemmasta kaveristaan, joka oli pari vuotta aiemmin antanut alkunnostuksen kitaran soittamiseen. Häneltä Mikko oli omaksunut kiinnostuksen 1970-luvun musiikkiin, joka nyt ohjaa koko bändin musiikkityyliä. Vaikka Olavin ja Lassin vanhemmat ovat soittaneet jonkin verran poikien valitsemissä soittimissa, pojat eivät sano vanhempia esikuvikseen vaan kertovat soittoharrastuksen alkaneen soittimen ”löydyttyä” kotoa.

Sen sijaan Kaisa ja Jussi, jotka ovat soittaneet monipuolisesti eri soittimia opettajien ohjauksessa, sanovat ensin, ettei heillä ole esikuvia. Hieman mietittyään Kaisa sanoi kuitenkin Jussia entiseksi esikuvakseen. Jussi kertoi, ettei osaa nimetä varsinaisia esikuvia, mutta että on ottanut joistakuista mallia.

Kaisa: Mulla ei oo ikinä ollu ketään esikuvia, mä en tiiä mistä se johtuu mutta mulla ei oo ikinä ollu ketään mutta, mä voin kyllä sanoa että siis Jussin mieliksi että Jus- että jos mä al-
kasin nyt hakemalla hakemaan esikuvia mun pitää sanoa et Jussi ois kyllä listalla aika ylhäällä
(naurua)

Jussi: Kiitos. No, mulla nyt ei lähinnä esikuvia hirveesti ollu ehkä mä mallia joistain otan mut-
ta... esikuvia en pysty mainitsemaan ainakaan että...

Vastauksissa pistää silmään se, että itsenäisesti kitaraa soittavat Mikko ja Olavi kertovat esikuvistaan innokkaimmin. Kaisa ja Jussi taas eivät nimeä kaukaisempia esikuvia. Ehkäpä monia soittimia soittavat Kaisa ja Jussi eivät identifioi itseään nimenomaan tietyn soittimen soittajaksi eivätkä tarvitse esikuvia. Mikon ja Olavin itsenäinen soitonopettelu perustuu Kaisan ja Jussin opettajajohtoista opiskelua enemmän levyjen kuunteluun, jolloin malli otetaan juuri tietyiltä legendaarisilta kitaristeilta. Mikolle ja Olaville kitarasoolot ovatkin kappaleissa tärkeitä. Lassi ja Mikko kertovat puoliksi nauraen samastumisistaan idoleihinsa esiintyessään:

Lassi: ... että tulee semmonen tunne että on yhtä hyvä ku ne, huippu silleen niinku..

Mikko: ... voi huomata, että mä oon yhtä hyvä ku Allen Collins

Nämä kommentit myötäilevät Lehtosen (1989, 10-11) mainintaa siitä, miten bändisoitto voi olla jatketta lapsuuden fantasiamaailmalle. Myös Kaisa ja Jussi haluavat esiintymisten ja soiton onnistuvan hyvin ja hekin voivat näyttää osaamistaan esiintyessään, mutta he eivät mainitse sen liittyvän tämänkaltaisiin samastumisen tunteisiin. Idolit ovat siis tärkeitä etenkin niille haastatelluille, jotka ovat suuntautuneet selvästi rockmusiikkiin ja omaan soittimeensa. Heille idolit tuovat esimerkillään tavoitteen siitä, miltä soiton tulisi kuulostaa. Samastuminen idoliin tuo mahdollisuuden kokea olevansa idolinsa kaltainen pystyessään soittamaan heidän kappaleitaan. Samastuminen liittyy myös pukeutumiseen ja käyttäytymiseen ja sitä kautta soittajaminän esiin tuomiseen, joka samalla on liittymistä musiikkityyliin tai yleisesti rockmusiikkiin kuuluvaan kulttuuriin.

7.4.2 Kulttuurin omaksuminen

Kulttuurin omaksuminen tarkoittaa musiikin ja siihen kuuluvien ulkomusiikillisten asioiden omaksumista ja näin tulemista osaksi tätä kulttuuria. Kulttuurin omaksuminen ei tarkoittanut haastattelemieni nuorten kohdalla liittymistä nuorisokulttuurin valtavirtaan. Pikemminkin bändien valitsema vanhempi rockmusiikki oli heille erottautuva valinta muista nuorista. Heistä kukaan ei myöskään liittynyt selvästi mihinkään alakulttuuriin. Bändissä A nuorten alakulttuureista ja niihin liittyvistä symboleista syntyi paljon keskustelua, jossa esimerkiksi yhdelle tietylle musiikinlajille omistautuminen nähtiin melko huvittavana ja kapea-alaisena. Toisaalta haluttiin tehdä jonkinlainen ero myös valtavirtaan ja varhaisnuorten suosimiin musiikkityyleihin.

Kun kummassakin bändissä suhtauduttiin melko avoimesti rock- ja popmusiikkiin yleensä, samastuttiin yhden tyylin sijasta myös laajemmin koko rockkulttuuriin, jossa kuitenkin painottuivat omat idolit ja pidetty musiikkityyli. Kaisan, Jussin ja Lassin kohdalla tämän bändin merkitys kulttuurin omaksumisessa ei ollut kovin merkittävä, sillä he eivät liittyneet yksistään rockkulttuuriin vaan musiikkiin ja soittamiseen yleensä. Kaisan ja Jussin musiikkimaku oli hyvin laaja ja Lassi kuunteli lisäksi rapmusiikkia. Kaisa moninaisine musiikkiharrastuksineen liittyi musiikin osakulttuureihin monipuolisesti. Hänelle tämä bändi ei ollut muita harrastuksia merkittävämpi. Hänen ei voi sanoa liittyneen erityisesti rockkulttuuriin tai bändin soittamaan musiikkityyliin vaan yleisesti soitonopiskelukulttuuriin, jossa bändi oli yksi juonne muiden muassa. Myös Jussi harrasti musiikkia monipuolisesti, ja hänen soittajaidentiteettinsä tuli muualta kuin tämän bändin kautta. Vasta bändiin tullessa hän ei ollut myöskään vielä ehtinyt sitoutua siihen. Lassi ei halunnut tuoda soittajaminäänsä erityisesti esille ja vaikka hänellä olikin idoleita, ne eivät liittyneet tässä bändissä soitettavaan musiikkiin. Kukaan heistä ei myöskään tuonut soittajuuttaan esille esimerkiksi pukeutumisessaan.

Olavi ja Mikko sen sijaan kuuntelivat samaa musiikkia kuin mitä bändissä soitetaan ja he satsasivat bändiin liittyviin asioihin myös vapaa-ajallaan. He pitivät itseään ”rokkina äijinä”. Heidän kohdallaan kulttuurin omaksumiseen ja sitä kautta identiteetin luomiseen liittyy pukeutuminen, tai ainakin se, miten haluttaisiin pukeutua.

Mikko: Kyllä mää nyt silleen pidän itseäni rokkina äijänä ja..

Olavi: Todella... Sama täällä

Mikko: Nykyään vaan ku nykyään ei löyvy oikein sellaisia vaatteita mitä mä haluisin ja kyllä mä tykkään pistää reibäni päähän ja... sitte tota niinni semmoset

Kaisa: Mää en tiä, mä oon poppi-ihminen enemmänki ku...

Haast: Minkälaisia vaatteita sie sitte haet? sitte... tai haluisit?

Mikko: Mmm... Mä haluisin semmosia oikein niin rokkeja vaatteita että...

Olavi: Nii

Mikko: Mä haluisin sit hienot farkut ja hienot housut ja semmosen Beatles-takin semmosen... farkkutakin ja sit mä haluaisin...

Kaisa: Mä oon ihan tyytyväinen näihin

Mikko: ... pitkät hiukset ja sit mä haluaisin...

Olavi: Nii joo, jos ois kivat kiharat hiukset nii mä vetäsin kunnon letin mutta mulla tuli jo painostus että meet parturiin tai otetaan tililtä rahat pois että... (naurahtaa)

Pukeutumisen voi käsittää itsensä ilmaisuksi. Se on osa julkista minää, sitä millaisena itsensä haluaa esittää muille. Pukeutumalla idolinsa tavoin voi päästä melko helposti yhdeltä suunnalta lähelle ihanneminää. Samalla se on viesti muille siitä, millainen henkilö on kyseessä. Pojat eivät suoraan maininneet idoleitaan pukeutumisen yhteydessä, joten kyseessä lienee samaistuminen yleisemmin rockkulttuuriin kuin juuri tiettyyn henkilöön. Kuitenkin ihailulla ulkonäöllä on yhteytensä ihailtuihin bändeihin, kuten Eaglesiin ja Lynyrd Skynyrdiin, esimerkiksi pitkien kiharien hiusten muodossa.

Kun bändissä A pojat vasta haaveilevat ”rokimmasta” ulkonäöstä, bändissä B asiaan on jo paneuduttu. Pukeutumisessa muusikkous näkyy toisinaan, erityisesti joskus ennen keikkoja. Tällöin heillä ”on nii mahdollisimman homot ja nii törkeet vetimet ku mahdollista että,... ainaki harjotteluaihana mutta joskus keikalla niitä ei oo sitte päällä” (S). Pukeutuminen luo pojille yhteenkuuluvaisuuden tunnetta, vahvistaa

ryhmäidentiteettiä ja on samalla yhteinen vitsi. He eivät mitään kolmiraitaverkkareita käytä. Muusikkous ei varsinaisesti velvoita pukeutumaan tietyllä tavalla mutta lavalla olo oikeuttaa rockidentiteetin ilmaisun erilaisilla pukeutumistyyyleillä:

Simo: Silleen niinku lavalla sä voit pukeutuu miten sä haluut ja kukaan ei niinku... ihmettele sitä mutta niinku... muuten ihmiset on niinku ahdasmielisiä että jos sä kävelet niinku... semmosissa rokkenrollvaatteissa tuolla kadulla nii eka äijä joka tullee vastaan nii se vetäsee turpaan...

Yhtyeen jäsenet haluavat myös herättää huomiota pukeutumisella ja näyttää hyvältä lavalla: ”että hauska myös kattoo meitä ettei vaan kuunnella meitä että...” (S). Pukeutumistyyli liittyy suurimmaksi osaksi heidän soittamaansa musiikkiin ja ihailemiinsa bändeihin. Toisinaan pukeutumiseen on panostettu enemmänkin:

Haast: Voisitteks te vähän kuvailla semmosia vaatteita mitkä on niinku...

Timo: Silkkipaitoja ja...

Simo: Nii, mulla oli viimeks..

Timo: ... nahkahousuja

Harri: Huiveja, hattuja...

Simo: Kaikennäkösiä, miulla oli viimeks oli semmonen tyttöjen huppari päällä semmonen mielettömän tiukka ja sit meni joku huivi täältä hiusten alta semmonen pitkä semmonen hip pihuivi ja... tälläst... Meijän rumpalilla rumpalilla oli semmoset... sillon ku isä lampun osti aikaan semmonen vanhojen mummojen hame taisemmonen maalaismummojen hame ja ... se oli vähän niinku naiseks pukeutunu, ei ollu peruukkia eikä mitään nii se näytti aika tyhmältä

Harri kuitenkin lisää, että oikeassa keikkatilanteessa ”ei nyt niin pelleilyvehkeissä kumminkaan”, joten aiemman kuvauksen todenperäisyys on vähän hataralla pohjalla.

Bändissä B musiikkityylin ja pukeutumisen lisäksi toteutettiin jonkinlaista elämäntapaa tai asennetta joka liittyi rockin soittoon. Lukiessa Hanoi Rocksin tarinaa (Kullman 1987), joka perustuu paljolti suoriin lainauksiin Andy McCoy'n puheesta, ei bändiä voi syyttää turhasta vaatimattomuudesta tai kunnioituksesta auktoriteetteja kohtaan. Saman suuntainen vaikutelma tulee Guns N' Rosesin jäsenten sitaateista

koostetusta kirjasta (Putterford, 1993). Kaikki Lassilan (1987, 36) kuvaamat rockunelman piirteet - rahaa, suosiota, konsertteja, öisiä hotellihuoneita, naisia, huumeita, seksiä ja viinaa - tulevat kirjoista peittelemättä esiin. Samansuuntaista suoraa ja kiro sanoja sisältävää puhetapaa ja rockunelmaa hieman ihannoivaa asennetta tulee esiin bändin B puheissa. Tästä kertoo jo Simon kommentti siitä, miten kaikki, jotka ovat elättäneet itsensä musiikilla eivätkä ole tehneet kunnon työtä päivääkään, ovat hänen idoleitaan. Kapinahenkisyydestä kertoo, että soittaminen antaa heille omasta mielestään oikeutuksen olla poissa tunneilta, vaikka he ovat täysin tietoisia siitä, että muut eivät ole samaa mieltä. Musiikinopettaja ei kuitenkaan halua antaa kaikkia musiikkiluokan soittimia poikien käyttöön oppituntien ajaksi, joten esimerkiksi rummut "... jouvutaan käymään aina pöllimässä ne sieltä välitunnilla" (H). Myös joillain kappaleilla haluttiin vähän kapinoida koulua vastaan. Rockkliseistä kumpuaa myös Timon kommentti siitä, mistä he halusivat musiikillaan kertoa: "Rauhaa ja rakkautta". Kuitenkin omien kappaleiden sanoitukset olivat vielä työn alla.

Paitsi soittaminen, bändissä B on tärkeää myös hauskanpito ja ilmaisullisuus. Rökkarius lisäsi heidän omanarvontuntoaan ja vaikutti heidän käytökseensä ja puhetapaansa. Heillä oli mielestään koulussa jonkinlainen suuren muusikon imago, joka näkyi muiden käytöksessä:

Haast: Tuntuuks teistä että teillä on täällä muusikon imago?

Timo: Joo

Simo: On meillä vähäsen silleen että...

Harri: Myö ollaan koulun kuninkaita

Simo: Nii

Haast: Miten se näkyy? Tai kuuluu?

Simo: No... En mä tiiä, jotenki ne vaa sanoo... ei no ei se oikeestaan näy sillee periaatteessa mitenkään ne vaa...

Timo: Ruokalasta vapautuu aina pöytä kun me mennään..

Simo: Nii siellä on muusikoille... meille varattu pöytä siellä sillee...

Harri: Porukka väistää

Bändin yhteenkuuluvaisuuden tunnetta, jonkinlaista paremmuudentunnetta ja yhteyttä rockkulttuuriin pidettiin yllä molempien bändien puheessa, jolloin tarinoita höystettiin rockunelman suuntaan vitsien muodossa. Osa puheesta viittaa yhteisiin muistoihin, joita saatetaan värittää halutulla tavalla, kun taas osa on tarinoita tästä hetkestä kuviteltuina rocktähtinä. Bändille B soittaminen on isompi osa elämää ja siten myös identiteettiä, ja heidän haastattelussaan tällaista hengennostatusta ilmeni enemmän. Myös musiikkityyliin liittyy ehkä räikeämpiä rockkliseitä kuin A-bändin tyyliin tai ainakin niihin oli tutustuttu tai samaistuttu enemmän. Usein vilahteli mainintoja suosioista ja faneista:

Bändi B:

Haast: No mitenkä täällä [koulussa], tuntuuko tai mitenkä teistä tuntuu että täällä kaverit tai muut oppilaat suhtautuu tähän teijän soittohommaan?

Simo: No kyllähän ne aina tulee vittuilemaan että paska keikka

Harri: Kyllä meillä on aktiivinen faniporukka

Timo: Nii tai ne kaks

Simo: On niitä, on niitä nytte

Harri: Kaks fania on jo ainakkii

Simo: Kyllä on Timo joutunu jo nimmareita jakamaan

Timo: Ää

Harri: Ei tuolla saa rauhassa lenkilläkään enää käyvä nykyään

Simo: Ei..

Haast: Mitenkäs..

Simo: Roikkuvat jaloissa (naurua)

(ovelle koputetaan)

Simo: Sano että männöö pois (Harri käy ovella) Taas noita mejän faneja tuolla ulkopuolella, tietää että me ollaan täällä huoneessa

Haast: Nii justii

Timo: Kuka siellä on?

Harri: Pittää mennä ikkunan kautta pihalle

Bändi A:

Olavi: Kyllä ne [bänditapahtuman] jälkeen tietää kaikki

Mikko: Nii, kaikki tietää, kaikki voi silleen (kuiskaa)“tuo, tuo on siinä bändissä, se on ihan sairaan hyvä“

Olavi: “Saanks mä nimmarin“

Mikko: (kuiskaa)“se on ihan sairaan hyvä“

Kaisa: Mut sen jälkeen, [bänditapahtuman] jälkeen saa olla silleen onks se hyvä asia et kaikki tietää vai huono asia et kaikki tietää onks ne sillee että "hei kato, tuossa on ne bändissä soittajat" vai onks se silleen "Ei kai ne oo tossa ne bändissä soittajat" et kumpaa se on nii

Olavi: Se on se eka

Haast: Kumpaa te luulette että se on?

Olavi: Se on se eka...

Mikko: Se on se eka

Kaisa: ehot...

Olavi: Opettajista, oppilaista en vielä tiää

Vaikka bändistä kerrottiin suuressa suosiossa, samalla arvuuteltiin, tulisiko suosiota ollenkaan. Rocktähteys on siis yhteinen ihannoitu minäkuva, joka ymmärretään kaukaiseksi. Yhteiset mielikuvat tähteydestä tyrmättiin ironialla, paisuttelulla tai naurulla ainakin toistaiseksi melko kauas saavuttamattomiin. Etenkin bändin B jutuissa vilahtelee maailmanluokan rocktähtien kuuluisuuteen liitettyjä asioita, kuten ikkunan kautta karkaaminen tai fanien piirittäminen kaikkialla.

Bändit kertoivat myös yhteisistä kokemuksista, joista osassa oli aineksia rocklegendoista.

A:

Kaisa: Eikä kukaan lähe pomppimaan, no esimerkiks minkään noitarummun kaa ympäri luokkaa hakaten sitä (naurua)

Olavi: Nii jos ei nyt lasketa niitä viime harkkoja mistä puuttu mejän komppiryhmä kokonaan

Mikko: Nii no se oli erikois-erityisjuttu. Ku meillä oli tosiaan kasilla bändi ja, se oli mejän eka...

B:

Simo: Uutena vuotena yleisön hemas ihan täysin ku Harri säesti ja Timppa lauloi Guns N' Rosesin Don't Cry:ta. Myö ollaan annettu sen biisin nimeks balladi Satulle koska Satu oli vähän niinku innokkain fani kaikista.

Timo: Joo

Simo: Se oli, se oli kaunista... se kruunas periaatteessa koko vuoden sillee että, meillä on hyvä niinku lähtökohta koko vuodelle sillee

Harri: Olihan meillä se yks [esiintyminen] sillon Savonialla vai missä se oli?

Timo: Savonialla nii

Simo: Nii Savonialla piti olla keikka mutta...

Harri: Mutta rumpali ei uskaltanu tulla sinne

Haast: Ai teijän tällä yhtyeellä?

Timo: nii

Simo: Nii tällä yhtyeellä. Se oli tosi hyvä niinku se, hyvä lava ja hyvä palkka ja kaikki mutta sitte rumpali sa, se rumpali jänisti viime hetkellä ja... kieri vähän niinku portaita alas että saisi ranteensa hajalle ja (nauraen)...

Haast: Oijoi

Simo: ... sit se niinku soitti että ei pysty vetämään keikkaa että...

Haast: Hm

Simo: ... semmonen mies se meidän rumpali on

Timo: Se uskaltanu tännekään tulla

Simo: Kaikki keksii sillee niinku yöllä... niinku hyppii jossain kofeiinihumalassa (T naurah-
taa) juonu niin paljon kahvii että tulee ihan tyhmiä sanoituksia... sit ku aamulla herrää ja
kun ne yöllä tuntuu tosi hyvältä ne sanotukset tälle sitte... aamulla herrää nii sitte
ruppee hävettämään ja heittää ne menemmään

Simo: Intterspiitti oli meidän eka biisi, se nyt oli aika tyly (naurua)

Harri: Se on hyvä biisi

Simo: Se on hyvä biisi, sitä muistellaan vielä lämmöllä pitkään ja nauretaan mut sitten nii... Ei
meillä silleen niinko oo vielä biisien nimiä ku... ei oo niitä lyriikoita

Timo: Fuckstreet

Simo: Fuckstreet on yks

Harri: Niissä on salaviestejä niissä biiseissä niitä pittää kuunnella taaksepäin

Simo: Nii

Yhteiset tarinat vahvistavat yhteenkuuluvaisuudentunnetta ja samalla ryhmä määrittelee itseään ja rakentaa identiteettiään kertomalla tarinoita haluamallaan tavalla. Bändillä B yhteisiä muistoja on ehtinyt kertyä bändiä A enemmän. Samalla he maustavat tarinoita rocklegendojen suuntaan, kuten kertoen kappaleiden salaviesteistä tai kofeiinihumalasta. Muuntelemalla tarinoita bändin B jäsenet jakavat kokemusta ihanneminästä ja pitävät hauskaa rockkliseiden kustannuksella. Bändin jäsenten julkinen minä on ainakin koulussa ehkäpä lähempänä ihannoitua minäkuvaa kuin aktuaaliminää, sillä pojat käyttäytyvät rocktähtien elkein, vaikka ymmärtävätkin, että oikeasti huipulle on hyvin pitkä matka.

Stålhammar (2006, 127) kertoo yhteisölliseen tilaan liittyvän yhteisiä symboleita, kuten kielikuvia, sisäpiirin vitsejä ja ironiaa, joilla ryhmä rakentaa identiteettiään. Näitä tuli ilmi haastatteluissa kerrotuissa tarinoissa bändien osittain fiktiivisestä menneestä ja tulevasta. Samoin tyyli, kuten puhetapa ja pukeutuminen yhdistävät ja määrittelevät ryhmää. Näiden symbolien ymmärtäminen erottaa

ryhmään kuuluvat muista. Bändissä B symboleita oli paljon ja ne kuuluivat selkeästi rockmaailmaan, eivät koulumaailmaan. Samalla niiden avulla liittyttiin imaginaariseen tilaan, kun symbolit olivat osa rockkulttuuria ja osittain idoleilta omaksuttuja. Käyttäytymis- ja pukeutumistavallaan pojat ilmaisevat identiteettiään. Näiden yhteisten symbolien käyttö lisää heidän itsearvostustaan ja vahvistaa identiteetintunnetta, jotka motivoivat bändisoittoon ja bändiryhmään kuulumiseen.

Bändin A yhteisöllinen tila oli erilainen kuin bändissä B. Heilläkin oli sisäpiirin juttuja ja ironiaa, mutta ehkä ryhmän tämänhetkisen kokoonpanon tuoreuden vuoksi ne olivat enemmän yksilöiden välisiä kuin koko ryhmän kattavia. Yhteisöllinen tila ei myöskään liittynyt imaginaariseen tilaan samalla tavoin kuin bändillä B, sillä yhteisöllisyydellä ei ollut juurikaan yhteyttä bändin soittamaan musiikkityyliin. Tällä bändillä ei voi sanoa olevan yhteistä tyyliä pukeutumisen, asenteen tai puheen suhteen, tai ainakaan se ei erottunut samalla tavalla kuin bändin B kiro sanoja ja jatkuvasti pieniä vitsejä sisältänyt puhetyyli.

Bändissä B imaginaarinen tila yhteydessä ihanneminaan ja yhteisölliseen tilaan loi bändille yhteenkuuluvaisuuden tunnetta. He kertoivat musiikin olevan tärkeämpää kuin koulu, suorastaan elämäntapa:

Haast: No mitä tää bändi merkitsee teille, tai musiikki, onks siinä eroa?

Harri: Musiikki merkihtee aika helvetisti

Simo: Se niinku, vähän niinku...

Timo: Elämää suurempi asia

Simo: Nii...se on vähän niinku tuo elämäntapa sillee... että aina ku mennee kotiin nii alkaa soittaa kitaraa sitte jos ei oo soittanu pitkään aikaan nii alkaa vituttaa ja ruppee soittamaan

Tässä bändissä bändimusikon identiteetti oli iso osa poikien identiteettiä ja bänditoiminnan lopettaminen olisi ollut radikaali muutos koko minäkuvalle. Tällöin olisi joutunut ponnistelemaan täyttääkseen elämänsä jollain muulla. Bändissä A etenkin Kaisan, Lassin ja Jussin kohdalla bändi oli yksi harrastus muiden joukossa, yksi paikka rakentaa identiteettiä, joten sitä voi verrata Lähteenmaan (1996, 116) kuvaamaan sukkulointiin eri ryhmien välillä, jolloin identiteetin eri puolia kehitetään

eri ryhmissä mihinkään erityisemmin sitoutumatta. Olavi ja Mikko jäävät näiden kahden ääripään välimaastoon identiteetin rakentamisen kannalta.

7.5 Välineelliset motiivit – hyöty ja ulkoiset palkkiot

Soittaminen voi olla väline jonkin esineen tai asian saavuttamiseen, joka voi liittyä soittamiseen tai olla siitä täysin irrallaan. Hyöty voi olla joko henkistä tai materiaalista. Bändin B pojat sekä Kaisa ja Jussi bändissä A suunnittelivat musiikista itselleen ammattia, jolloin paitsi kaikenlainen soittamisen harjoittelu myös esiintymiskokemus on hyödyksi. Tulevaisuuden suosiosta haaveiltiin, ja hyvin soittamalla sai arvostusta. Yhdessä soittaminen toi myös lisäintoa yksin harjoitteluun.

Bändissä B pojat liittivät soittamiseen myös toisten pelonsekaisen kunnioituksen, josta olivat mielissään.

Timo: Ruokalasta vapautuu aina pöytä kun me mennään..

Simo: Nii siellä on muusikoille... meille varattu pöytä siellä sillee...

Harri: Porukka väistää

Soittaminen antoi heille mahdollisuuden olla poissa koulutunneilta. Soittamisesta saatiin myös faneja, tyttöjä ja kerran on saatu karkkiakin.

Simo: Tytöt tykkää enemmän ku...

Timo: Nii

Simo: ... soittaa jotain soitinta, ei ne innostu jos sä niitten eteen laskemaan matikan tehtäviä (naurua)

Haast: Ei sitä kuule tiiä lukiossa jos... innostuuvat semmosestaki ku saavat vähän apuja

Simo: No nii mut tietysti auttaahan ne tietysti, mut ne auttaa kato meitä nii ne saa siitä semmosta mielihyvää (naurua)

Se, oliko tyttöjä oikeasti vielä löytynyt, ei tullut haastattelussa ilmi. Bändissä A Lassi mainitsi muiden soittimien kuulemisen helpottavan kappaleiden rakenteen

seuraamista. Suosiosta haaveilua esiintyi etenkin bändin B puheissa paljon mutta se oli puoliksi vitsiä. Muuten välineelliset motiivit tulivat esille vasta haastattelun loppupuolella. Arvostus soittajana, tulevaan ammattiin valmistautuminen ja Jussin ja Kaisan mainitsema esiintymiskokemus vaikuttivat vakavimmin otettavilta hyödyiltä, sillä muiden kohdalla lähinnä naureskeltiin.

7.6 Nuorten bändisoiton motivaatioluokitus

Tutkimuksessani nousivat esiin seuraavat nuorten bändisoiton motivaation luokat:

Soittamiseen ja sen tuottamiin elämyksiin perustuvat motiivit

Saavutusmotiivit ja -motivaatio

- hallinta
- musiikin esittäminen

Vuorovaikutukseen perustuvat motiivit

- kontaktimotiivit
- kannustus

Bändisoittajaidentiteetin muodostamiseen perustuvat motiivit

- malli
- kulttuurin omaksuminen

Välineelliset motiivit – hyöty ja ulkoiset palkkiot

Soittamisen tuottamat elämykset olivat tärkeitä, etenkin soittamisen ilo oli merkittävä motivaatiotekijä molemmissa bändeissä. Bändissä B elämykset esiintyessä kontaktissa yleisöön ja samalla samastuminen rocktähtiin olivat merkittäviä kokemuksia. Kappalevalintoihin suhtauduttiin vapaasti. Tällöin soittajaidentiteettiin ei näissä bändeissä liittynyt vahvaa alakulttuurisamaistumista, johon olisi liittynyt oman tyylin korostaminen ja muiden pitäminen alempiarvoisena. Vaikka joitain musiikin tyylejä kritisoitiin hieman bändin A haastattelussa, se ei kuitenkaan rajoittanut kappalevalintoja, sillä samalla itse haluttiin olla laaja-alaisia soittamisen suhteen. Molemmissa bändeissä soitettu musiikki ja sitä kautta tyyli oli vanhempaa

rockmusiikkia, joten sen voi sanoa olleen bändin oma juttu ja erottuva valinta moniin ikätovereihin verrattuna.

Hallinta oli tärkeää ja kaikki soittajat halusivat kehittyä. Haluttiin oppia soittamaan kappaleita mahdollisimman hyvin ja kehittyä soittamisessa myös yleisemmin. Soittaminen ei siis ollut vain ajankulua. Hallintaan liittyivät tähteykokemukset lavalla sooloja soittaessa ja muiden antama arvostus taitavaa soittoa kohtaan. Vaikeammat kappaleet myös kuulostivat helppoja paremmilta. Oppiminen oli myös edellytys B-bändiläisten sekä Kaisan ja Jussin toiveille saada musiikista ammatti. Arvostus ja hallinta saattoivat olla tärkeitä bändin B pojille myös siksi, että he kuvasivat olevansa ”tyhmiä jätkiä” koulumenestyksensä perusteella.

Esiintyminen oli luonnollinen osa bändisoittoa. Se liittyi bändissä B vahvasti bändisoittajaidentiteetin esiintuomiseen. Esiintyessä sai toteuttaa itseään vapaasti ja sai arvostusta. Samalla saattoi tuntea olevansa tähti. Kontakti yleisöön oli tärkeää, ja kannustus soittotilanteessa tuki tähteyshaaveita ja lisäsi kokemusta soittamisen tärkeydestä. Sen sijaan negatiiviset kommentit kuitattiin sanomalla, että niistä ei välitetä, mikä kertoo hyvästä itsetunnosta ja bändien sisäisestä uskosta itseän. Etenkin bändissä B puhuttiin faneista, joiden kannustuksella saattoi olla suurempi merkitys kuin esimerkiksi opettajien kehumisella. Paitsi että vertaisten palaute on tärkeää, juuri fanien kannustus tuki samalla myös bändisoittajaidentiteettiä.

Haastattelut vaikuttivat tyytyväisiltä bändien sisäiseen vuorovaikutukseen ja haastattelutilanteessa molemmissa bändeissä oli hyvä ilmapiiri. Bändissä A nostettiin esiin, miten paljon mukavampaa on soittaa yhdessä kuin yksin. Bändissä B tästä ei ollut puhetta, sillä he saattoivat harjoitella yhdessä niin paljon kuin halusivat. Bändissä B samoin kuin bändissä A Olavilla ja Mikolla bändisoittoon liittyi paljon oheistoimintaa, kuten kappaleiden etsimistä, toiminnan suunnittelua, esiintymisistä haaveilua ja bändissä B yleistä sekoilua, joten jäsenet tuntuivat viihtyvän yhdessä.

Bändisoittajaidentiteettiä liittyviä motiiveja oli bändissä B sekä bändissä A Olavilla, Mikolla ja jossain määrin Lassilla. Tämä tuli esille idoleihin samaistumisessa

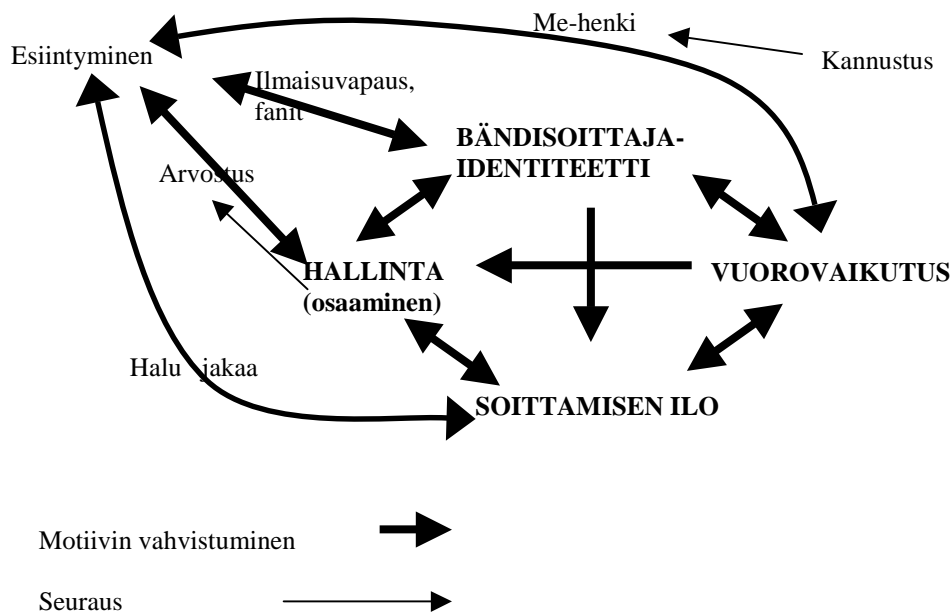
ja heiltä oppimisessa sekä bändin B pukeutumisessa ja käytöksessä. Bändissä B bändisoittajaidentiteetti kuulosti olevan koulussa jatkuvasti esillä tavalla tai toisella. Myös tavoitteet olivat heillä korkealla, sillä soittamisesta haluttiin ammatti ja Simo kertoi toivovansa, että bändi joskus levyttäisi. Näin bändissä B bändisoittajaidentiteetti antoi myös kuvan itsestä tulevaisuudessa ja saattoi siten suunnata elämää. Toisaalta se saattoi olla otettu identiteetti, jonka suojissa kehityttiin ja tutkittiin itseä. Vitsinomaisilla kuvauksilla bändin suuruudesta tuettiin bändin itsetuntoa ja ryhmäidentiteettiä sekä lisättiin yhteenkuuluvaisuudentunnetta. Ulkoisista motiiveista tärkeimpiä olivat arvostus ja kokemus. Bändissä B myös tytöt mainittiin haastattelun loppupuolella useita kertoja, mikä liittyy suosioon ja arvostukseen.

Tärkeimmiksi motiiveiksi vaikuttivat nousevan soittamisen ilo, musiikista (ei niinkään sanoista) saatavat elämykset, vuorovaikutus, kehittyminen ja osaaminen sekä esiintyminen ja bändisoittajaidentiteetti bändissä B. Soittamista tukeviksi motiiveiksi luokittelisin kannustuksen ja hyödyn sekä ulkoiset palkkiot. Eri motiiviluokat liittyivät toisiinsa läheisesti ja välillä niiden erottaminen toisistaan tuntui suorastaan väkivallalta. Samassa virkkeessä saatettiin kuvata osaamisesta, esiintymisestä ja musiikillisesta elämyksestä syntyvää mielihyvää. Monet motiiviluokat saivat lisäarvoa esiintymisten kautta. Henkilökohtaisia eroja tuli etenkin bändisoittajaidentiteetin suhteen, mitä ilmaistiin ja muodostettiin jatkuvasti bändissä B. Sen sijaan bändissä A se ei ollut yhtä selkeästi esillä ja Kaisan ja Jussin soittajaidentiteetit perustuivat yleiseen soittajuuteen ilman idoleiden vaikutusta. Esiintyminen ja bändisoittajaidentiteetin muodostaminen olivat tärkeitä motiiveja etenkin bändeihin sitoutuneimmilla jäsenillä, jotka olivat käyneet soittotunneilla vasta vähän aikaa tai olivat itseoppineita. Näin idoleiden malli oli heille tärkeä motivoija, joka soiton lisäksi vaikutti joidenkin ulkomuotoon ja asenteisiin. Bändisoittajaidentiteetti idoleiden esimerkin innoittamana liittyy erityisesti bändisoittoon, rockmusiikkiin ja nuoruuden kehitysvaiheeseen.

8 JOHTOPÄÄTÖKSET

8.1 Nuorten bändisoiton motivaatiotekijät ja niiden suhteet

Bändisoiton motivaatiotekijät muodostavat vuorovaikutussuhteisen kokonaisuuden, jota olen kuvannut kuviossa 3. Kuvio kertoo, miten motivaatiotekijät muodostavat soittoa tukevan keskinäisten riippuvuussuhteiden kokonaisuuden ja miten eri motivaatiotekijät voivat vahvistaa tai toisaalta heikentää toisiaan.

KUVIO 3. Nuorten bändisoiton motivaatiotekijöiden suhteet.

Harrastus voi alkaa hetken mielihoiteesta tai pitkän haaveilun jälkeen. Alussa kiinnostus voi kohdistua johonkin yksittäiseen tekijään, kuten tiettyyn musiikkiin tai soittimeen tai se voi olla kokonaisvaltaisempaa ja liittyä koko kulttuuriin mutta jatkuvassa harrastuksessa tekijöitä on monia. Resurssitekijöiden, kuten soitinten, soittokavereiden ja harjoituspaikan, löydyttyä harrastus voi alkaa. Tärkeimmät bändisoiton motivaation tekijät ovat bändin sisäinen vuorovaikutus, soittamisesta saatava ilo, halu osata eli hallinta sekä bändisoittajaidentiteetin tunne. Nämä tekijät vahvistavat toisiaan.

Vuorovaikutus ja bändisoittajaidentiteetti motivoivina tekijöinä vahvistavat toisiaan: identiteettiä rakennetaan yhdessä toisten kanssa, jolloin ryhmän yhteiset kiinnostuksen kohteet edesauttavat positiivisen palautteen saamista ja näin identiteetin vahvistumista. Yhteinen identiteetti puolestaan vahvistaa yhteenkuuluvaisuudentunnetta ja siten ryhmän koheesiota. Hyväksyntä ja identiteetin tunne tekevät bändiryhmästä nuorelle tärkeän. Vuorovaikutus voi lisätä myös halua osata yhteisten tavoitteiden tai toisaalta kilpailuasetelman myötä. Soittamisen ilo ja vuorovaikutus tukevat toisiaan, sillä yhteiset hyvät kokemukset vahvistavat yhteenkuuluvaisuuden tunnetta ja yhdessä on hauska soittaa.

Soittamisen ilo ja hallinta eli halu osata vahvistavat toisiaan motiiveina, sillä hyvät soittokokemukset virittävät motivaatiota oppia enemmän. Samalla ilo uuden oppimisesta ja uusista kappaleista saatavat kokemukset tuovat soittamiseen iloa ja uutta intoa. Myös bändisoittajaidentiteetti vahvistaa soittamisen iloa idoleihin samaistuttaessa. Soittamisen ilo vaikuttaa bändisoittajaidentiteettiin vuorovaikutuksen ja hallinnan kautta. Hallinta ja bändisoittajaidentiteetti vahvistavat toisiaan, koska idoleiden tavoin soittaminen vahvistaa kokemusta itsestä bändisoittajana. Samalla halu soittaa idoleiden tavoin motivoi opettelemiseen. Bändisoittajaidentiteetti voi aluksi olla monin tavoin otettu identiteetti, johon omaksutaan piirteitä idoleilta ja mediasta. Toisaalta joillakin ei tällaista otettua

bändisoittajaidentiteettiä ole ja heidän kohdallaan muut motiivit ovat riittävän vahvoja pitämään bändisoittoharrastusta yllä. Uskoisin, että molemmissa tapauksissa harrastuksen jatkuessa intensiivisenä bändisoittajaidentiteetti muodostuu omanlaiseksi ja yhdeksi osaksi minäkuvaa.

Onnistunut esiintyminen tai toisaalta esiintymisestä haaveilu vahvistaa kaikkia motiivitekijöitä lähinnä palautteen ja vuorovaikutuksen eri muotojen kautta. Esiintymisen kautta tulevat esiin myös välineelliset motiivit, kuten arvostuksen ja fanien saaminen. Samalla esiintyminen on konkreettinen ja tietoinen tavoite, johon bändi valmistautuu.

Eri motivaatiotekijät painottuvat eri tavoin eri henkilöillä, ja painotukset voivat muuttua ajan kuluessa. Tämä voi myös aiheuttaa ristiriitoja bändissä, kun jollekulle tärkeintä voi olla bändin kehittyminen, toiselle taas yhdessäolo. Kuvion vuorovaikutussuhteet toimivat siis myös toisinpäin. Riippuvuudet voivat johtaa motivaation heikentymiseen ja sitä kautta bändisoiton hiipumiseen ja bändin hajoamiseen.

Motivaatiotekijöissä näkyvät myös nuoruuden kehityksen eri puolet. Nuorisokulttuuri ja ryhmä tukevat nuoren identiteettiä ja vanhemmista irtautumista. Samaistuminen menestyviin nuoriin aikuisiin luo halua kasvaa. Ryhmässä opitaan toimimaan vastuullisesti ja hoitamaan yhdessä bändiin liittyviä käytännön asioita, kuten keikkojen suunnittelua. Samalla ryhmä antaa itsevarmuutta ja rohkeutta etsiä itseään esimerkiksi erilaisten musiikki- ja pukeutumistyylien kokeilun kautta. Soittamisen ilolla ja elämyksillä ja musiikillisella vuorovaikutuksella on psykologisia vaikutuksia, minkä vuoksi bändisoittoa käytetään nuorten musiikkiterapiamuotonakin. Oppiminen ja onnistumisen kokemukset voivat suunnata ammattiuraa tai antaa positiivisia kokemuksia itsestä oppijana.

8.2 Tutkimustulosten luotettavuus ja yleistettävyys

Haastattelutilanteet olivat vapautuneita, ja annoin haastateltavien puhua asioista laajasti, jolloin tuloksissa painottuu nuorten oma ääni ja heidän tärkeinä pitämänsä asiat. Kuitenkin eri motiivien esilletuloon vaikuttavat myös kysymykseni ja sitä kautta ennako-oletukseni sekä haastateltavien oletukset siitä, mitä haluan heistä tietää. Näinpä esimerkiksi epäonnistumisen pelko tai toisten auttaminen motiiveina jäivät käsittelemättä. Kuitenkin, jos ne olisivat olleet motiiveina merkittäviä, ne olisivat tulleet haastattelussa esiin kysymättäkin. Kontaktimotiiveista olisin voinut saada enemmän tietoa kysymällä niistä enemmän ja monipuolisempia kysymyksiä sekä painottamalla haastattelun alussa myös näiden asioiden tärkeyttä. Asioiden kuvailun vaikeus saattoi jättää elämyksien kertomisesta joitain puolia pois.

Ryhmähaastattelu toimi bändien kohdalla hyvin, sillä usein haastateltavat täydensivät toistensa puheita ja keskustelivat asioista keskenään, jolloin asioita käsiteltiin monipuolisesti ja pääsin samalla kuulemaan bändien jäsenten keskinäistä kommunikaatiota. Myös bändien mahtavuudesta kertovat puheenvuorot olisivat voineet yksilöhaastatteluissa jäädä vähemmälle ja bändisoittajaidentiteettiin liittyvät motiivit vähemmälle huomiolle, elleivät kokonaan sivuun. Joitakin haastattelemani henkilöitä olisi voinut olla vaikea saada avautumaan kahdestaan, jos he ylipäänsä olisivat yksilöhaastatteluun suostuneet. Toisaalta ryhmähaastattelutilanne saattoi vaikuttaa vastauksiin siten, että bändien mahdollisia sisäisiä ongelmia ei nostettu esiin ja toisiin jäseniin liittyvät negatiiviset asiat tai mahdolliset bändin sisäiset kilpailuasetelmat jäivät sivuun. Kaikki haastateltavat eivät myöskään aina ottaneet kantaa kaikkiin kysymyksiin, jolloin heidän mahdollisesti eriävät mielipiteensä eivät tulleet julki. *Miksi?*-, *Miten tärkeää?* - ja *Onko tärkeää?* -kysymykset olisivat avanneet monia asioita pidemmälle ja vähentäneet tulkinnanvaraisuutta. Harjoitusten seuraaminen olisi antanut kuvaa paitsi bändin soittotaidoista, myös

vuorovaikutuksesta ja työskentelytavoista. Tämä olisi antanut lisätietoa etenkin kontaktimotiiveihin.

Haastattelumateriaali tuli käytettyä tarkkaan eikä mitään selvästi esillä ollutta asiaa jäänyt raportoimatta. Tuloksia ei kuitenkaan voi yleistää koskemaan kaikkia bändisoittajia, sillä haastateltuja oli vähän ja ikäryhmä kapea. Niinpä tulokset kertovat pikemminkin motiiviluokista, joita bändisoittajilta voi löytyä ja jotka eri henkilöillä voivat painottua eri tavoin.

8.3 Jatkotutkimusaiheita

Mietityttämään jäi bändien nimenomaan itsenäisen toiminnan merkitys bänditoimintaan motivoitumiselle, mistä ilmeni pieniä viitteitä etenkin bändissä B. Nuoruus on itsenäistymisen aikaa. Peruskoulussa nuorten toimintaa ohjataan jatkuvasti ja oppimistavoitteet asetetaan ja niitä arvioidaan ulkoapäin. Itsenäisesti toimivassa bändiryhmässä voidaan itse päättää niin harjoittelumäärästä, soitettavista kappaleista kuin siitakin, milloin ne osataan riittävän hyvin. Samoin bändisoittajuutta tuotiin esiin omien mieltymysten mukaan vapaasti.

Itsenäisen toiminnan merkitys bändin eri rooleissa toimiville nuorille voisikin olla yksi jatkotutkimuksen aihe. Laadullisella tutkimuksella tai laadullisia ja määrällisiä menetelmiä yhdistämällä voitaisiin myös vertailla ohjattujen ja itseohjautuvien sekä toisaalta paljon harjoittelevien ja silloin tällöin soittelevien motiivien eroja. Kyselytutkimuksella voitaisiin saada suurempi otos ja kartoittaa eri motiivien tärkeyttä ja yleisyyttä. Monissa bändisoittoon liittyvissä tutkimuksissa tutkimuksen kohteena on ollut noin 20-30-vuotiaita soittajia. Bändisoiton motivaation muuttumista voisi tutkia seurantatutkimuksella, jolloin selviäisi iän vaikutus ja toisaalta soittamisen lopettamisen syitä. Samalla voitaisiin tutkia kehitystehtävien näkymistä eri-ikäisten bändisoiton motivaatiossa. Mielenkiintoista

olisi kuulla myös jo eläkeikää lähestyvien bändisoiton harrastajien mietteitä harrastuksensa tämänhetkisistä syistä ja toisaalta siitä, mitä se on elämän varrella heille antanut.

LÄHTEET

- Aaltonen, L. (2001). *Bändisoiton motivaatio kahdeksaluokkalaisilla*. Jyväskylän yliopisto. Musiikin laitos. Pro gradu.
- Aho, S. & Laine, K. (1997). *Minä ja muut. Kasvaminen sosiaaliseen vuorovaikutukseen*. Keuruu: Otava.
- Aittola, T., Jokinen, K. & Laine, K. (1999). Nuoret ja koulu kulttuurisessa modernisaatiossa. Teoksessa: T. Takala (toim.) *Kasvatussosiologia*. Juva: WSOY, 108-150.
- Alasuutari, P. (1999). *Laadullinen tutkimus*. (3. uudistettu painos). Tampere: Vastapaino.
- Anttila, M. (2006). Musiikin opiskelumotivaatio yläkoulussa ja lukiossa. Teoksessa: M. Anttila & A. Juvonen (toim.) *Musiikki koulussa ja nuoren elämässä. Kohti kolmannen vuosituhaten musiikkikasvatusta, osa 3*. Joensuun yliopistopaino; 15-164.
- Erikson, E. H. (1980). *Identity and the Life Cycle*. U.S.A.: Norton. Alkuperäisjulkaisu 1959.
- Erikson, E. H. (1982). *Lapsuus ja yhteiskunta*. (E. Huttunen. Käänt.) Toinen, tarkistettu painos. Jyväskylä: Gummerus. Alkuperäisjulkaisu 1950.
- Eskola, A. (1998). Pienryhmätutkimuksesta keskustelunanalyysiin. Teoksessa: A. R. Lahikainen & A.-M. Pirttilä-Backman (toim.) *Sosiaalinen vuorovaikutus*. Keuruu: Otava, 8-22.
- Fornäs, J. (1993). Sfärernas disharmonier. Om ungdomskultur, makt och motstånd. Teoksessa: J. Fornäs, U. Boëthius & B. Reimer (toim.) *Ungdomar i skilda sfärer*. Stockholm: Brutus Östlings Bokförlag Symposium, 13-102.
- Fornäs, J., Lundberg, U. & Sernhede, O. (1995). *In Garageland. Rock, Youth and Modernity*. (J. Teeland. Käänt.) London: Routledge. Alkuperäisjulkaisu 1988.

- Green, L. (2002). *How Popular Musicians Learn. A Way Ahead for Music Education*. England: Ashgate.
- Havighurst, R. J. (1981). *Developmental Tasks and Education*. (Kolmas painos). New York: Longman Inc. Alkuperäisjulkaisu 1948.
- Helve, H. (1996). >>Ystävämme kettu<< ja uusi maailmankuva. Teoksessa: S. Suurpää & P. Aaltojärvi (toim.) *Näin nuoret. Näkökulmia nuoruuden kulttuureihin*. Pieksämäki: SKS, 74-94.
- Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. (2006). *Tutki ja kirjoita*. (12. painos). Helsinki: Tammi.
- Juvonen, A. (2000). ... *Johnnyllakin on univormu, heimovaatteet ja -kampa...* *Musiikillisen erityisorientaation polku musiikkiminän, maailmankuvan ja musiikkimaun heijastamina*. Jyväskylän yliopisto. Väitöskirja.
- Knuuttila, J. (1997). *Rockia soittavat tytöt. Rockinsoittoharrastus nuoruusiän ja sukupuolijärjestelmän näkökulmista*. Joensuun yliopisto. Psykologian tutkimuksia No: 19.
- Kosonen, E. (1992). *Soittamisen motivaatio varhaisnuorilla*. Helsinki: Sibelius-Akatemia. Musiikkikasvatuksen tutkielma.
- Kosonen, E. (1996). *Soittamisen motivaatio varhaisnuorilla*. Jyväskylän yliopisto. Musiikkikasvatuksen lisensiaattityö.
- Kosonen, E. (2001). *Mitä mieltä on pianonsoitossa? 13-15-vuotiaiden pianonsoittajien kokemuksia musiikkiharrastuksestaan*. Jyväskylän yliopisto. Väitöskirja.
- Kullman, M. (1987). *Andy McCoy. Hanoista ikuisuuteen*. Helsinki: Odessa.
- Kurkela, V. (2005). Hittilistat ja rock-asette Rockin ja popin estetiikkaa etsimässä. Teoksessa: J. Torvinen & A. Padilla (toim.) *Musiikin filosofia ja estetiikka. Kirjoituksia taiteen ja populaarin merkityksistä*. Helsinki: Yliopistopaino, 283-313.
- Kuusinen, J. (2006). Nuorten aikuisten kehitystehtävät, onnellisuus ja kehityksen hallinta. Teoksessa: P. Lyytinen, M. Korhokangas & H. Lyytinen (toim.) *Näkökulmia kehityspsykologiaan. Kehitys kontekstissaan*. Helsinki: WSOY, 311-322.

- Kuusinen, J. & Korhonen, M. (1999). Ihmisen kehitys elämänkaaren näkökulmasta. Teoksessa: J. Kuusinen (toim.) *Kasvatuspsykologia*. Juva: WSOY, 95-138.
- Lassila, J. (1987). *Kultalevyn alkemia. Rockteollisuus musiikin suodattajana*. Nykykulttuurin tutkimusyksikön julkaisuja 6. Jyväskylän yliopisto.
- Lehtonen, K. (1989). "Elämässä pitää olla runkkua" ... vai pitääkö sittenkään??? – rock -musiikki nuorison kasvun palveluksessa. *Musiikkiterapia 1989(2)*, 5-23.
- Lähteenmaa, J. (1996). Alakulttuuriteorian nousu ja tuho?. Teoksessa L. Suurpää & P. Aaltojärvi (toim.) *Näin nuoret. Näkökulmia nuoruuden kulttuureihin*. Pieksämäki: SKS, 95-128.
- Marcia, J. E. (1980). Identity in adolescence. Teoksessa: J. Adelson (toim.) *Handbook of adolescent psychology*. U.S.A.: John Wiley & Sons, 159-187.
- Mellenius, A. (2005). *Vuorovaikutus ja pienryhmädynamiikka eräässä bändissä*. Sibelius-Akatemia. Pro gradu.
- Metsämuuronen, J. (1995). *Harrastukset ja omaehtoinen oppiminen. Sitoutuminen, motivaatio ja coping. Teoreettinen tausta, rakenneanalyysi ja sitoutuminen*. Helsingin yliopiston opettajankoulutuslaitoksen julkaisuja N:o 146.
- Metsämuuronen, J. (1997). *Omaehtoinen oppiminen ja motiivirakenteet*. Opetushallitus Tutkimus 3/1997.
- Niitamo, P. (2005). Tunneperäinen ja tietoperäinen motivaatio. Teoksessa: K. Salmela-Aro & J. E. Nurmi (toim.) *Mikä meitä liikuttaa. Modernin motivaatiopsykologian perusteet*. Keuruu: PS-kustannus, 40-52.
- Nurmi, J.-E. (2001). Nuoruusiän kehitys: etsintää, valintoja ja noidankehiä. Teoksessa: P. Lyytinen, M. Korhonen & H. Lyytinen (toim.) *Näkökulmia kehityspsykologiaan. Kehitys kontekstissaan*. Porvoo: WSOY, 256-274.
- Nurmi, J.-E. & Salmela-Aro, K. (2005). Modernin motivaatiopsykologian perusta ja käsitteet. Teoksessa: K. Salmela-Aro & J. E. Nurmi (toim.) *Mikä meitä liikuttaa. Modernin motivaatiopsykologian perusteet*. Keuruu: PS-kustannus, 10-27.

- Näre, S. (1995). *Tyttöjen ja poikien idolisuhde etnopsykoanalyttisessä viitekehyksessä*.
Psykologia 30, 12-19.
- Pennington, D. C. (2005). *Pienryhmän sosiaalipsykologia*. (M. Ahokas. Käänt.) Helsinki:
Tammer-Paino. Alkuperäisjulkaisu 2002.
- Putterford, M. (1993). *Guns N` Roses In Their Own Words*. Great Britain: Omnibus
Press.
- Rosenberg, M. (1979). *Conceiving the Self*. New York: Basic Books, Inc.
- Rostela, T. (1995). *Bändikerhotoiminta yläasteen erityisoppilaan kasvun tukena*.
Tapaustutkimus kolmen ryhmän toimintaan liittyneistä kehitysprosesseista. Sibelius-
Akademia. Pro gradu.
- Ruusuvuori, J. & Tiittula, L. (2005). Tutkimushaastattelu ja vuorovaikutus. Teoksessa:
J. Ruusuvuori & L. Tiittula (toim.) *Haastattelu tutkimus, tilanteet ja vuorovaikutus*.
Tampere: Vastapaino, 22-56.
- Salmivalli, C. (2005). *Kaverien kanssa. Vertaissuhteet ja sosiaalinen kehitys*. Keuruu: PS-
kustannus.
- Severinkangas-Kangas E. (1996). *Bändisoiton merkitysjärjestelmä. Bändissä soittamisen
subjektiivisia, objektiivisia ja pedagogisia merkityksiä erään rockbändin jäsenille*.
Oulun yliopisto. Käyttäytymistieteen laitos. Pro gradu.
- Soilevuo Grønnerød, J. (2002). The use of alcohol and cannabis in non-professional
rock bands in Finland. *Contemporary Drug Problems* 29, 417-443.
- Soilevuo Grønnerød, J. (2004). *Sointuvaa yhdessäoloa, idealisaatiota, vahvistamista*.
Nuorten miesten keskinäiset suhteet rockbändeissä. Nuorisotutkimus 3/2004, 48-65.
- Stålhammar, B. (2006). *Musical Identities and Music Education*. Germany: Shaker Ver-
lag.
- Suutari, P. (2005). Populaarimusiikki, identiteetti ja musiikin merkityksellistäminen.
Teoksessa: J. Torvinen & A. Padilla (toim.) *Musiikin filosofia ja estetiikka*.
Kirjoituksia taiteen ja populaarin merkityksistä. Yliopistopaino: Helsinki, 315-331.
- Tervo, J. (2003). *Teräskitarra -musiikkiterapia nuoruusiässä*. Oulu: Kustannus Kajo.

Tiittula, L. & Ruusuvuori, J. (2005). Johdanto. Teoksessa: J. Ruusuvuori & L. Tiittula (toim.) *Haastattelu. Tutkimus, tilanteet ja vuorovaikutus*. Tampere: Vastapaino, 9-21.

Tilastokeskus a. Vapaa-aikatutkimus [WWW-dokumentti] [Viitattu 15.8.2006]

Saatavissa: http://www.tilastokeskus.fi/til/vpa/2002/vpa_2002_2005-01-26_tau_028.xls

Tilastokeskus b. Vapaa-aikatutkimus [WWW-dokumentti] [Viitattu 15.8.2006]

Saatavissa: http://www.tilastokeskus.fi/til/vpa/2002/vpa_2002_2005-01-26_tau_029.xls

Ziehe, T. (1991). *Uusi nuoriso. Epätavanomaisen oppimisen puolustus*. (R. Sironen. Käänt.) Jyväskylä: Gummerus. Alkuperäisjulkaisu 1982.